

**Augustinianum Systema De Gratia Ab Iniqua Bajani, Et
Janseniani Erroris Insimulatione Vindicatum, Sive
Refutatio Librorum Quorum Titulus Bajanismus, Et
Jansenismus Redivivi In Scriptis PP. FF.**

Bellelli, Fulgenzio

Monachii [u.a.], 1749

Caput I. De sensu cæterorum articulorum, de quibus Augustinianam
Scholam Anonymus criminatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83723](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-83723)

DISSERTATIO III.

CAPUT PRIMUM.

De sensu ceterorum articulorum Baji, de quibus Augustinianam Scholam Anonymus acerbissime criminaatur.

Falsum jumentum. omnino comprehendantur errores, qui continentur in Baji propositionibus 34. 36. 25. 26. & 28. omnemque insuper movere lapidea, ut evincat ex sententia,

Ititur itaque adversarius demonstrare, quod in Augustinensium Theologorum scriptis, maxime vero in nostris, & Fulgentii Bellelli lucubrationibus, iidem quam nos communiter propugnatamus de referendis singulis deliberatis actionibus in Dei gloriam, legitime inferri quod omnia opera, quae non profluent ex charitate, peccata sint, atque à noxia cupiditate erumpant, & corrumpantur. At quantum vehemens accusator decipiatur & erret, & quam falsum & praeposterum ferat judicium, quamvis ex priori disputatione sit manifestum, luculentius tamen ostendet hæc dissertatio, quæ methodum rationemque duarum præcedentium servabit.

§. I.

*Quo sensu proscripti fuerint Bajani articuli
XXXIV. & XXXVI.*

S U M M A R I U M.

1. *Sensus damnatus propositionum 34. & 36. Baji eruitur ex Valedictio.*
2. *Ex Aloisio Turiano.*
3. *Ex Joanne de Ripalda.*
4. *Ex Theologis Lovaniensibus.*
5. *Ex Sylvistro Mauro.*
6. *Ex Bellarmino, & aliis.*
7. *Ex Soto, & aliis.*
8. *Ex scriptis Congregationis Prædicatorum.*
9. *Io. II. Ex Thomistis, Suarez, & Augustinianis.*

Sensus damnatus propositionum 34. & 36. Baji eruitur ex claris testimoniis

*P*ropositio Baji 34. *Distinctio illa duplicitis amoris, videlicet naturalis, quo Deus amatur, ut auctor naturæ, & gratuitæ, quo Deus amatur, ut beatificator, vana est, & commentitia, & ad illudendum sacris literis, ac plurimis veterum testimoniorum, excogitata: atque theologo-propositio 36. *Amor naturalis, qui ex eum in eas-naturæ viribus exoritur, ex sola philosophia per elevationem præsumptionis humanæ cum injuryia crucis Christi defenditur a nonnullis Doctoribus, non ideo**

U 3 *damna-*

damnatae fuerunt, quasi reprobata sit sententia eorum, qui negant Deum, ut est auctor naturae, posse diligi super omnia sine gratia supernaturali, & per solas naturae vires; sed propter acerbitatem censurae, & quoniam Bajus noluit admittere distinctionem, illam duplicitis amoris ex parte objecti, aut quia asseruit amorem omnem naturalem, qui non est amor *charitatis*, esse intrinsecus peccatum, & corrupti à vitiola cupiditate.

^{1.}
Testimoni-
um Vasque-
zi.

^{Tom. 2.}
edit. Lug-
dun. ann.
1631. pag.
677.

^{pag. 183 pag.}
non ista sit ex solis viribus liberti arbitrii,
cap. 387.

Bellomontanus Theologus Gabriel Vasquez in 1. 2. disput. 194. posteaquam cap. 4. docuerat, non posse Deum à nobis diligi amore amicitiae ullo modo sine auxilio gratiae moventis, sive in statu naturae corruptae, sive integræ, & universæ tradiderat, nullum amorem erga Deum posse esse ex solis viribus naturalibus; proxima autem disp. 195. cap. 2. acerbius impugnaverat distinctionem duplicitis dilectionis Dei super omnia, ut finis naturalis, atque ut finis supernaturalis, eo modo, quo aliqui duplitem hanc dilectionem ita distingunt, ut illa, cap. 4. num. 28. objicit sibi Bajanum illam propositionem 34. & sequentia reponit: Respondeo, ibi nihil agi de materia propositionis, quod spectat ad duplitem amorem, sed quod attinet ad nimis austeri, & seve iudicium libertatem, qua perstringebat auctor ille Doctores, qui prædicta distinctione utebantur, ut de aliis etiam loco allegato dictum est, nempe disp. 195. cap. 18. & à propositione prædicta, qua continet duram, & nimis rigidam notam oppositæ partis, longe abesse eum, qui sine aliqua nota contrariae opinionis asservat, non esse duplitem amorem amicitiae, alterum naturalem erga Deum auctorem naturae, alterum supernaturalem erga ipsum beatificatorem, ut ibidem de aliis etiam probavimus. Quod quidem nisi verum esset, dicere deberemus, in ea dispositi ne etiam damnari eos, qui asserunt non posse Deum amari amore amicitiae sine gratia: bi enim tollunt amorem naturalem, qui non sit gratuitus, & omnem dicunt esse gratuitum, cum tamen jam multo probabilior sententia in Scholis sit, non posse Deum amari ullo amore amicitiae sine auxilio gratiae. Addit Vasquez nu. 30. Bajum ita requisuisse gratiam in statu naturae lapſa ad diligendum Deum, & ad reliqua bona opera, ut existimaret Deum non esse finem supernaturalem hominis suapte naturae; sed in statu naturae integræ fore, ut bonis operibus factis ex propria virtute sine

gratia deberetur beatitudo ut merces, & nullo modo fore gratiam, nempe in radice meritorum, & ita ille ferre non poterat, Deum appellari finem supernaturalem nostrum. Ex quo Vasquez insert non solum à censura, sed etiam à sententia Baji illos abesse, qui concedunt omnem amorem amicitiae erga Deum esse supernaturalem, & Deum ut Creatorem esse finem amoris etiam supernaturalis. Præterea inquit Vasquez damnatam in Bajo propositionem 35. cum qua connexa est propositio 36. Omne quod agit pector, vel servus peccati, peccatum est, & amor naturalis, qui è viribus naturae oritur, &c. ex qua insert Vasquesius damnatum fuisse Bajum, quia nolebat bonum aliquem amorem virtutis admittere absque charitate justificante. Quæ omnia cohærentiis, quæ dicta sunt duabus præcedentibus dissertationibus, & lib. 18. cap. 4. pag. 265.

Aloysius Turrianus Complutensis de *Turrianus* eadem propositione 34. hæc scribit in *edit. Lugd.* Tractatu contra errores Michaelis Baji *pag. 619.* cap. 5. nu. 9. P. Vasquez disp. 195. cap. 4. censet non damnari doctrinam, sed *Testimoni-um Turri-* censuram, quam auctor tribuit contrarie *nisi* opinioni. Ego vero existimo, etiam damnari doctrinam illius auctoris, quia existimat omnem amorem objecti honesti sanctificare, in quo errat aperte, ut constat ex dictis. Ita Bajus in erroribus suis, prout à nobis prima Dissertatione exposti & refutati fuerunt, sibi perpetuo cohæret; siquidem nullum amorem honestum admittit, nullumque opus bonum absque gratia sanctificante. Idem de errore Baji censet Franciscus Suarez *Suarez da lib. 1. de Grat. cap. 4. ubi docet Baji Grat. tom. I.* sententia requiri ad amorem honestum, & ad quemcumque boni operis actum *edit. Mag. pag. 237.* gratiam sanctificantem, cum Bajus existimat omnem peccatoris opera esse peccata, propterea quod non procedant à charitatis habitu, & inficiantur juxta pravum ipsius dogma à noxia cupiditate, ut constat ex propositione 35. immediate proxima: Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est. Verba Suaresii Dissertat. 1. producta sunt.

Joannes Martinez de Ripalda lib. 2. de *Ripalda tom. statu naturae* lapſa disput. 13. num. 39. *3. pag. 239.* putat quidem decipi Vasquium scribentem propositionem, de qua est sermo, *Testimoni-um Joannis de Ripalda.* proscriptam fuisse ratione solius censuræ; sed proximò num. 40. inquit damnatum Bajum, quoniam rejicit amorem laudabilem, & moraliter bonum, qui charitatis noti sit, & Deum non prosequa-

sequatur, & quia vitiosa cupiditati annumerat omnem amorem objecti creati etiam honesti, quem Theologi virtutibus moralibus adscribunt. Verum in hoc quoque sensu propositiones 34. & 36. proscriptas fatetur prælaudatus Vasquesius citata pag. 387. ac proinde non hunc attente legit Ripalda. Presequitur is num. 41. ac testatur doctrinam ejus propositionis 36. non esse eam, *quam solemnius & frequentius tacentur Theologi de necessitate gratiae ad amorem etiam naturalem Dei.* Quamvis vero Theologus iste propugnet dari in libero arbitrio sine gratia *poteſtatem antecedentem*, quā spectata possibilis sit dilectio Dei *entitative naturalis*, testatur tamen Theologos plurimos propugnare necessariam gratiam auxiliū efficacis, sive congrui, *ut re ipsa talis dilectio possibilis existat*, ut inquit ibidem nu. 42. Idem Scriptor de Charitate disput. 34. ſect. 3. tametsi pluribus argumentis demonstrare nititur amorem Dei *naturalem esse possibilem spectata sola facultate naturae*; ait tamen dogma Michaelis Baji in hoc ſitum esse, quod noluit haberi *ullum Dei amorem in natura lapsa sola facultate antecedenti naturae, sed ad potestatem sufficientem arbitrii esse necessarium habitum infusum charitatis, aut aliud principium substituens virtutem ipsius, auxiliumque gratiae entitate supernaturale, & indebitum creationi naturae*; ideoque omnem Dei amorem naturae lapsa possibilem esse entitate supernaturalem, ludibrioque & irruſione dignam, omninoque chimericam distinctionem Scholasticis frequentem amoris Dei, in naturalem, quo Deus diligitur ut auctor naturae, & in gratuitum & supernaturalem, quo diligitur ut beatificator, seu largitor gratiae. Ex quibus verbis tria obiter notanda sunt; primum propositiones Baji negantes amorem *naturalem*, juxta Joannem Martinez de Ripalda, spectare ad statum naturae lapsae, ut in prefatione præmonui: alterum de facto Bajum in statu naturae integræ admississe amorem *naturalem*, sive ortum ex viribus solius naturae; cum in statu naturae integræ juxta ipsum Ripaldam fuerit Pelagianus, nec admiserit gratiam supernaturalem: postremum, in sensu Baji in hoc statu naturae lapsa ad amorem, qui non sit vitiosa cupiditas, non solum requiri gratiam actualem, quam ut paulo post dicam, necessariam putant multi Theologi, verum etiam

Pide differt.
2. ſect. 3.
num. 10. &
diff. 1. ſect. 2.

*gratiam sanctificantem, & charitatem
habitualem;* eoquod inter peccata connumeraverit omnia peccatorum opera, atque duo tantum agnoverit prin-

cipia actionum humanarum, *charitatem habitualem, & cupiditatem item habitualem*, ut bene sapienterque obſervarunt centum Galliarum Epifcopi.

Theologi nostri Lovanienses, qui semper & constantissime propugnarunt non posse Deum, tanquam auctorem naturae, diligi amorem benevolo super omnia, viribus solius naturae, ad objectas Bajanis propositiones primo adhibuerunt prælaudatam Gabrielis Vasquii responsionem; atque affirmarunt, ex quo Deus amari possit ut auctor naturae, & amari item possit ut auctor gratiae (cum revera non solius naturae, verum etiam gratiae, omniumque bonorum sit fons & origo) minime inferri, quod unus ab altero amore ita distinguatur, ut amor Dei auctoris naturae non pertineat ad justitiam, neque perducere valeat ad vitam æternam, ideoque non opus sit ad hujusmodi dilectionem supernaturalis gratiae adjutorio. Quod nostrates probant ex quo servantibus illud præceptum, *Diligere Dominum Deum tuum, &c.* quod utique in lege naturali, & scripta, primum est ac præcipuum, Marci x. 19. repromissa dicatur merces æternæ vite; atque Augustinus epiftola 107. ad Vitalem, in 1 v. aduersus Julianum libro, de Gratia & libero arbitrio, aliisque in locis quamplurimis, itemque alii Patres, & Araulicana Synodus canone 25. tradiderint diligere Deum esse donum gratiae; nec ullibi ad illam distinctionem confugerint, Dei ut naturae, atque ut supernaturalium donorum auctoris. Docuerunt itaque ac docent Augustinenses, dari quidem amorem Dei *supernaturalem* ex parte principii. Cum enim, inquit, Scriptura Divina, Patres, Concilia, ipsaque ratio demonſtrent amorem Dei, qui creature rationalis opus est praestantisſimum, esse donum Patris, & gratiae munus, nec distinguant inter Deum creatorum, & glorificatorem; quamquam Deus & creator sit, & glorificator, consequens tamen non est, posse Deum ut creatorem dilig naturalibus viribus, non posse tamen naturalibus viribus dilig tanquam glorificatorem: sed potius sequitur necessariam esse gratiam supernaturalem, ut Deus diligatur utroque modo; eo ferme pacto, quo, cum Scriptura Patresque tradant necessarium esse lumen supernaturale ad Deum videntem, & universim, atque indistincte loquantur, non consequitur posse Deum *intuitive*, ut loquitur Schola, videri sine lumine gloria ut creator, & naturae auctor est, & non posse hac ratione videri

tan-

Piette edit.
Lovan. pag.
193. partis
tertia.

tanquam glorificator, sive auctor supernaturalium donorum: sed plane sequitur nullam visionem *intuitivam* haberi posse absque supernaturali gloriæ lumine. Atque ita communem nostratum sententiam immunitum à damnatione articulorum Baji explicat Aurelius Piette Regens Lovaniensis p. 3. Operum suorum Theologicorum pag. 193.

5.
Testimoni-
um Sylvestri
Mauri.

Revera quomodo potest in suspicio nem Bajanismi sententia illa venire, quæ ad diligendum Deum ut creatorem, sive auctorem naturæ, exigit gratiæ necessitatem, quando eandem sententiam propagnarunt viri doctissimi, ac præstantissimi? De ea quippe sententia scribit Sylvester Maurus S. Jesu Theologus lib. 6. quæst. 46. num. 11. Prima sententia docet omnem amorem benevolentia, quo Deus amat propter se ipsum etiam ut finis naturalis, esse ex sua substantia supernaturalem, ita ut per se postulet auxilia supernaturalia. Hujus sententiae mentionem facit S. Thomas quodlib. 1. art. 8. præsertim in respons. ad 3. ac videtur fuisse Alesis 2. part. qu. 30. membro 1. Alberti 2. p. tract. 4. qu. 14. membro 4. art. 2. Citatur etiam Altisiodorensis, & Bannes 2. 2. qu. 23. art. 1. quos tamen hoc non docuisse probat Saurius lib. 1. de Grat. cap. 3. num. 2. Secutus est banc sententiam Vasquez 1. 2. disp. 195. cap. 2. & Cornelius Jansenius lib. 1. de pura nat. cap. 4. & sequentibus usque ad finem libri. Judicio itaque Sylvestri Mauri non tantum Jansenius sententiam, de qua sermo est, defendit; sed insuper pro ea steterunt antiquiores quidam, inter quos Alesis, & Albertus Magnus; necnon Gabriel Vasquez: iudicio autem aliorum etiam Altisiodorensis, & Bannes.

6.
Testimoni-
um Bellar-
miniacio-
rum.

Tom. 4. pag. 8.
nove edit.
Veneza 356.

His vero à Mauro laudatis alii multi addendi sunt, ac præsertim Eminentissimus Bellarminus, qui de Grat. & lib. arbitrio lib. vi. cap. 7. demonstrat, non posse Deum sine ope ipsius diligi neque ut auctorem naturæ, neque ut largitorem gratia & gloria, neque perfecte, neque imperfecte, ullo modo, atque banc sententiam esse Sancti Augustini, imo etiam Scripturarum & Conciliorum, quidquid aliqui minus considerare in hac parte scripsissent. Atque id vir eximus multiplici ratione demonstrat, ea præsertim, quia nullum opus pietatis fieri potest solius naturæ viribus, neque contrarium affirmari possit sine heresis periculo; dilectione autem Dei, quamvis ut auctoris naturæ, opus sit pietatis: quæ ratio ad

omnem hominis statum videtur extendi, quoniam in omni statu dilectio Dei fore opus pietatis. Quamquam vero cap. proximo pag. 357. afferat Bellarminus dilectionem Dei esse naturalem, quantum attinet ad inclinationem naturæ, quæ est in homine per modum actus primi, & non posse hominem in actu secundum prodire sine auxilio gratiæ propter naturæ corruptionem; addit tamen necessum non esse, ut ad ea, in quæ animus naturali pondere fertur, pervenire valeat naturæ viribus, subiecti rationem, quæ unicuique hominum statui aptari potest: Neque necesse est, ut ubicunque est inclinatio naturalis, int etiam vires sufficientes per se ad actu illum perficiendum, ad quem natura propendet. Nam humana anima à corpore separata naturaliter propendet ad corpus, nec tamen suis viribus potest iterum cum corpore copulari: & juxta multorum sententiam naturaliter inclinatur mens hominis ad Deum videndum, nec tamen potest suis viribus Deum videre. Quibus verbis etiam confirmantur, quæ scripsi præcedenti dissert. §. 6. capituli primi.

7.
Testimoni-
um Soto &
aliorum.

Commemorata sententia Bellarmini, non abs re erit animadvertere, non de esse Theologos præstantissimos, qui, eti doceant posse hominem in puris naturalibus constitutum diligere Deum, & bonum aliquod naturalis legis perficere; fatentur tamen minime id posse semper, & quotiescumque opus sit, propter concupiscentiam, atque inditam infirmitatem. Non quiverat homo (inquit Dominicus Soto lib. 1. de nat. & grat. cap. 4.) ex puris naturalibus totum naturæ bonum perficere, id est, ubicunque opus esset, bene moraliter agere. Atque hujus se ratio protinus profert. Nam cum homo, ut dictum est, etiam in puris naturalibus in continuo esset duello sensualitatis adversus rationem, necesse esset rationem, non quidem semper, sed tamen semper succumbere hosti, nisi divinitus suppeditas baberet. Nec solum propter sensua litatis pugnam, verum & propter imbecillitatem corporis, quod licet obedit obsequio despoticó, tamen fatigatur, & lassum non potest ad nutum parere rationi. Clarissimus item Estius in 2. dist. 27. Estius tom. 3. 38. tametsi doceat hominem constitutum in puris naturalibus potuisse ex ejusdem naturæ viribus Deum super omnia diligere, scilicet ut ipsius naturæ, & naturalis beatitudinis auctorem; affirmat tamen id fieri potuisse, quoniam natura hominis sic constituti non fuisset vita. Part. Me dina pag. 361. & 363.

*ta peccato, nec in se habuisset pugnam carnis & spiritus, laudatque Medinam, qui in 1. 2. qu. 109. art. 4. affirmat hominem conditum in puris naturalibus non posse operari totum bonum naturae, proportionatum naturae rationali, ex viribus naturae, ideoque nec diligere Deum super omnia, quae eadem est, ac Soti sententia: quam prælaudatus Estius ait esse veram rectissimamque in hypothesi ipsius Medinae, quod in statu pure naturali futura fuisset pugna, & rebellio carnis ad spiritum; quare horum Theologorum, Soti, Medinae, Estii, aliorumque complurium firmissima sententia est, in statu humanæ naturæ post lapsum non posse diligere Deum super omnia, nec etiam ut auctorem naturæ, absque gratia supernaturali: quæ utique sententia defenditur à S. Thoma 1. 2. qu. 109. art. 3. aliisque in locis; sententia autem contraria ab Estio in eodem §. 38. pertinere dicitur ad hæresim Pelagianam, etiam ea parte, qua Deum ut auctorem naturæ dicit posse sine gratia à nobis super omnia diligi. Atque hæc eadem est sententia Bellarmini, ut supra vidimus. Ex quibus consequitur hominem in puris naturalibus, cum illa saltē concupiscentia, quam nunc experimur, & quam futuram fore in pura natura adversarii nostri, ac præsertim auctor *Bajanismi Redivivi*, contendunt, minime posse totam naturalem legem servare. Ut modo ad Bellarminum dissertatio hæc revertatur; is laudato in loco demonstrat Deum non posse diligere absque gratia, ut auctorem naturæ, quia amor Dei super omnia, etiam si Deum solum respiciat, ut auctorem naturæ, non patitur secum ullum affectum inordinatum, immo includit odium rerum omnium delictabilium contra legem Dei: ergo si potest hi: amor naturæ viribus obtinet, poterit homo naturæ viribus implere omnia mandata, immo & à præteritis sine gratia Dei iustificari: qui sunt manifesti errores Pelagianorum. Quapropter nec etiam in puris naturalibus posset Deus diligere super omnia, etiam ut est auctor naturæ, viribus solius arbitrii; si verum sit, quod Medina, Sotus, aliqui viri doctissimi tradiderunt, in nullo statu posse hominem sine dono supernaturali totam legem naturalem implere, vitare omnia peccata, atque ut Bartholomæi Medinae verbis utar, operari totum bonum naturæ, proportionatum naturae rationali.*

8. *Testimoni-*

um congre- Addam nonnulla, quæ fortassis ad gationis præ- omnium Theologorum notitiam minime dicitorum. pervenerint. Extat apud nos Scriptum

R. P. Berti Theol. Tom. IX.

à Patribus Prædicatoribus in celeberrimis Congregationibus de Auxiliis exhibiti Secreti bitum SS. D. Clementi VIII. in quo hæc *Angelicæ* propositione, *Potest homo solis viribus naturalibus arbitrii nostræ, & concursu generali Dei elicere actum absolutum mere naturalem dilectionis Dei super omnia, qui tamen ad justificationem non sufficiat,* accusatur tanquam dogma Casianii, qui à S. Prospero cap. 30. adversus Collatorem his verbis refutatur: *Et tanta est secundum ipsum liberi arbitrii vel incolumentas, vel facultas, ut charitatem, quæ in omnium est arce virtutum, non ex Dei munere, sed ex sola habeat facultate.* Habeo item ad manus Gregorii Coronelli Opus Ms. de viribus liberi arbitrii, exhibitum SS. D. N. Paulo V. in quo *In eodem Cod. Opere invictissimis argumentis demon-* pag. 200. stratur hæc propositione num. 3. *Non potest homo lapsus solis ingenitis naturæ sua viribus, sine speciali gratia divinae adjutorio, diligere Deum super omnia, neque ut auctorem naturæ, neque ut largitorem gratia & gloria, neque perfecta, neque imperfecta dilectione.* In alio ita: *In ipsomet dem FF. Prædicatorum Scripto adv. codice pag. Molinam exhibito in iisdem Congrega-* 328. *tionibus de Auxiliis Romano Pontifici asseritur eadem propositione, & confirmatur etiam testimonio Cardinalis Bellarmanni, de quo dictum supra. Idem memorati Religiosissimi viri demonstrarunt in ea dissertatione, in qua disputatum fuit, *Quis magis tribuat libero arbitrio, ibid. p. 353.* S. P. Augustinus, an P. Molina? Pariter Joannes de Rada exhibuit Sanctissimo D. N. Paulo V. quasdam propositiones, quas ille tanquam de fide definiendas esse censebat; inter quas continetur tercia, *Cod. III p. de qua paulo supra, iisdem verbis ex- 88. pressa.**

Huic Angelici Doctoris, Majorumque suorum sententiae adhæserunt cum Joanne Baptista Gonet posteriores etiam Thomistæ: quorum sententia est, *Hominem in statu naturæ lapsæ non posse viribus liberi arbitrii, & cum solo concurrens generalis, Deum ut auctorem naturæ dilectione efficaci super omnia diligere. Appellant autem dilectionem efficacem illum, quæ ex vi sua potens est media ad placendum Deo necessariæ inducere, & omnia, quæ ejus amicitia repugnant, excludere. Quod etiam docent de homine in pura natura constituto, cum hoc tamen discrimine, quod in statu naturæ lapsæ necessarium putant auxilium speciale ordinis supernaturalis; at in statu puræ naturæ necessarium duntaxat ascendent speciale auxilium naturalis ordi-*

9. *Testimoni- um Gonet & aliorum Thomista-**Gonet de su generali, Grat. dis- 1° art. 4. five lectione efficaci super omnia diligere. Ap- Tom. IV. edit. Paris. pag. 55. & 58.*

nis. Atque hæc ipsius Goneti verbis sunt exposita.

10. Franciscus Suarez lib. 1. de Grat. cap. 36. affirmat veram esse sententiam, quod um Suarezii. homo creatus in puris naturalibus non ma- Suarez rom. 1. de Grat. gis possit per solas vires arbitrii diligere super omnia Deum, ut finem naturæ, quam nunc possit homo lapsus: ac Suarius ideo hanc sententiam verissimam censem, quoniam vires naturales liberi arbitrii non futuræ fuissent majores in statu purorum naturalium, quam sint in natura lapsa, vel quod perinde est, in statu naturæ lapsæ non sunt minores, quam fuissent in pura natura non integra. Quamvis autem superiorius, nempe cap. 31. idem Suaresius statuerit, dilectionem Dei super omnia, ut auctoris naturæ, non excedere vires naturales liberi arbitrii; ex ejus tamen doctrina superrime explicata consequitur dilectionem illam, si excedat vires naturales arbitrii in statu naturæ humanæ post lapsum, excedere quoque easdem vires in statu puræ naturæ: cum juxta Suaresium (verumne id sit, an falsum, videat ipse) in utro-

que statu vires liberi arbitrii nec majores sint, nec minores.

Tandem Augustiniani, ii quoque, qui Aegidii Romani sententiam totis laceratis propugnant, docent creaturam rationalem, in quocunque statu spectetur, habere quidem inclinationem naturalem ad Deum, sed non posse in actum dilectionis naturalis, quo Deus diligatur supra se, sine gratia adjutorio prorumpere. Atque id Aegidius Romanus docet in 2. sentent. qu. 7. art. 2. §. Motus Gavarritom. ergo naturalis, aliisque in locis, quæ 3. p. 244 ss. producit, illustratque celebris Augustiniānae familie scriptor Fridericus Gavardi in dissert. de Angelis quest. 7. art. 3. Quapropter idem auctor citato in loco, Vide etiam necnon de Gratia qu. 2. art. 5. affirmat, Baribol. Ric. in quolibet statu ad actualem dilectionem pos. damnata Dei super omnia, quatenus est auctor naturæ requiri gratiam entitative supernaturalem; similia tradunt Benignus Sichrovsky qu. 1. de Gratia art. 5. num. 71. aliquie Aegidiani. At de Baji prop. Sichrovsky tom. 3 part. 2. pag. 27.

§. II.

De Bajanis articulis xxv. & xxvi.

S U M M A R I U M.

1. In quo senti Articulus 25. & 26 Baji fuerint damnata, ostenditur ex Norisio
2. Cujus responsiones probant clarissimi Theologos.
3. Et Sectatores Aegidii Romani.

4. 5. 6. Idem sentiunt Macedo, Vasquez, & alii.
7. 8. Item Senault, Contenson, & Abelly
9. Id ipsum eritur ex scripta & Patribus.
10. Taedem ex Coronello.

Baji propositiones xxv. & xxvi. sensus damnatus articulorum 25. & 26. Baji. Omnia opera infidelium sunt peccata. Et Philosophorum virtutes sunt virtutia, jure meritoque damnatae sunt, tum respective ad propositionem 35. Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est, tum quia revera plura dantur opera infidelium, necnon impiorum fide perfecta, & gratia Spiritus Sancti inhabitantis carentium, sive indeliberata, sive deliberata, cum speciali gratia auxilio peracta, quæ nullatenus sunt scelerosa; plures item virtutes morales, quæ licet bona non sint spectata circumstantia ultimi finis, non tamen sunt virtutia, neque insificantur, aut labefactantur à noxia cupiditate.

I. Explicatur Hunc esse prædictarum propositionum dictus sensus damnatum sensum demonstravi in priori

dissertatione: sunt hoc tamen in loco & Fiminius quædam addenda. Eminentissimus Cardinalis Norisius, pertractans in *Vindiciis* Augustinianis cap. 3. §. 4. de virtutibus infidelium opponit sibi Bajanam propositionem 25. atque ait: Scio adversarios Norisii. opponere damnatam banc Baji propositionem, Omnia opera infidelium sunt peccata, &c. Sed bac censura S. P. sententia neutiquam percellitur. Etenim hic palam concedit in infidelibus aliqua opera bona in prima saltu sui productione, ex gratia tamen donata. Præterea etiam sine gratia homo appetitu innato ex Augustini sententia amat summum bonum; nullus enim est, qui non velit esse beatus. Proximo §. 5. hæc de eadem propositione Norisius: In primis illa propofitio 994 pag. à plerisque recitat, præcipue vero d' 1052. Suario, hoc pacllo: Et ad Pelagianum Regi-

rejicienda est illa sententia, Omnia opera infidelium sunt peccata, & philosophorum virtutes sunt vitia. Id Cardinalis Norisius confirmat ex Turriano, qui in tractatu de erroribus Baji cap. 5. §. 1. num. 4. scribit: Sic habent aliquae Bullæ typis mandatae Romæ, & aliquot manuscriptæ, quas ego vidi. Ad eundem modum recentes Bajanæ propositiones in Apparatu tom. 2. V. Michael Bajus, eruditissimus Possevinus.

Hinc Norisius insert illam Baji propositionem damnata esse 439 edis Re. ob censuram, qua Pelagianismi incusatura. In Bi-bat négantes omnia opera infidelium esse blash. An peccata, & illam censuram primitus in gelico Codice Bullis fuisse patet ex iis, quæ antiquitus 34. Archivi Roma editæ sunt, quas etiam Turrianus secreti in si- f. habet insignis è Societate scriptor testatur se Bulla Ms. legisse; quis audeat dicere typographos Gregorii XIII. Romanos propria auctoritate ei verba ad quatem con- didisse? Hanc censuram confirmat Cl. Norisius ex propositione 22. Cum Pe- lagio sentiunt, qui textum Apostoli ad Romanos 2. Gentes, quæ legem non ha- bant, naturaliter ea quæ legis sunt faciunt, intelligunt de Gentibus fidei gratiam non habentibus: quæ propositio secundum historicam narrationem vera est; nam Pelagius ita illa Apostolica verba explicavit in Epistola ad Demetriadem: eadem explicatione usi sunt pa- sim Pelagiani, prout constat ex Patribus Byzacenis in libro de Incarnat. & Gra- tia cap. 5. necnon ex Augustino lib. IV. contra Julianum cap. 3. Damnata est ergo ea propositio 22. ob acerbitatem censuræ. Itaque, ait Norisius, etiam propositio illa 26. ob censuram proscripta fuit, qua eandem doctrinam cum 22. con- tinet; oppositum enim thesis 26. probari solet ab omnibus ex textu memorato Apo- stoli. Respondet 2. Norisius propositio- nes illas damnari respective, & in sensu ab assertoribus intento, ut in fine Bullæ afferitur. Illa propositio 26. damnata est respective ad 35. quæ est: Omne quod agit peccator, vel lervus peccati, pec- catum est. Ex qua necessario infertur omnia opera infidelium esse peccata, & phi- losophorum virtutes esse vitia, cum illi sint peccatores. Quare merito damnatur, uti derivata ex heretica doctrina rejecta in Tridentina Synodo sess. 6. can. 7. Addit Cardinalis amplissimus responso- nem tertiam, ifideles aliquos actus bonos elicere, ad quos à Deo pernoventur, qui profecto peccata esse non possunt: quod Norisius demonstrat auctoritate S. P. Au- gustini. Bajus vero, inquit, nullos actus bonos ex Dei gratia ab infidelibus fieri volebat, eoquod gratiam tantum admittet Spiritus Sancti inhabitantis in ani-

ma, qui cum in infidelitatem non inhabitet, hinc arbitrabatur nullum in eodem divi- ne gratiae auxilium reperiri. Hoc po- strem confirmat Norisius testimonio Gabrielis Vasquez in 1. 2. disp. 190. cap. 18. num. 183, de quo alibi dictum est. Eadem Norisius repetit in Paralelo, Eodem tom. 1. productis etiam verbis P. Macedi paulo pag. 1343. post laudandi.

Has Norisii responses probant, & afferunt innumeri illi, clarissimique Theo- logi, qui nulla opera moralia undique um aliorum bona dari contendunt absque speciali ad- jutorio gratiae, & nisi in Deum actuali- ter, seu virtualiter referantur. Quo- rum Theologorum quosdam connume- rare opus est, ut cuique manifestum fiat, quales viros audax criminatur no- boscum tanquam Bajanistas traducat. Jam Norisius laudato Vindiciarum ca- pite demonstravit Gregorium nostrum Ariminensem, licet in 2. sentent. dist. 26. qu. 1. artic. 1. dicat omnia opera in- fidelium esse peccata, neutiquam tamen convenire cum Michaeli Bajo, propter- ea quod idem Ariminensis doceat plura bona ab infidelibus fieri, at non sine spe- ciali adjutorio Dei, nec requirat ad ea- dem bona opera gratiam Spiritus Sancti in- habitantis. Idem judicium ferendum est de Basilio Poncio inter Salmanticen- ses celeberrimo, de quo eo loci Cardi- nalis amplissimus. His adde Casparum Casalium lib. 1. de Quadripartita justitia cap. 32. Carolum Moreau Gallum, celebremque Tertulliani Scholiastem, in Operc, quod autographum custoditur in Angelica Bibliotheca, & cui titulus, Spiritus & Medulla doctrinae Sancti Au- gustini, p. 3. horn. 8. Cardinalem Hie- ronymum Seripandum, qui in Oratione pandit p. 1054. aperte Ne- habita in Funere Caroli V. paulo post initium inquit: Disputatum est enim d'ris pagina- bus subtilissimis, & ad tenuem limatis ratione- positis. Conclusum, nequaquam fieri potuisse, ut qui vere religionis ratione Deo sub- jecti non fuere, veris virtutibus animo- rum perturbationes, cupiditates & mor- bos aut radicibus extraherent, aut mode- rarentur. Praeclare igitur ab eis dictum, & certa ratione definitum est, virtutes quibus praediti sibi videbantur esse qui fal- sa erant religione imbuti, non virtutes, sed virtus appellanda esse, quod idem quo- que nobis affirmandum est de omni gente, & natione à Christi Jesu religione & fide aliena: Philippum Van-Wavre in the- sisibus inscriptis: Divina gratiae prædicator Apostolus Paulus, ad cap. 13. ad Rom. Joannem Libens in Questionibz X 2 sele-

selectis cap. 3. de Relatione operum, & in Concordia Augustino-Ignatiana §. 2. Aurelium Piette in Thesibus Lovaniensibus an. 1719. necnon tom. 2. Theologiarum quæstionum qu. 1. de Actibus humanis: Nicolaum Rolin in Thesibus Lovaniis propugnatis an. 1729. th. 9. Petrum Clenaerts in Opusculo inscripto, *Augustinus per se ipsum docens cap. xi.* Quos tantum ex nostratis Augu-
stinianæ doctrinae specialiter addictis commemorasse sufficiat.

3.
Testimoni-
um Augusti-
nianorum.

Enimvero hi quoque è nostra familiæ Theologi, qui Aegidio Romano nomen dederunt, firmissime propugnant posse ab infidelibus effici opera moraliter bona per ordinem ad rationem inferiorem, at non simpliciter bona secundum omnem rationem; quia non sunt bona per ordinem ad ultimum finem; & ideo sunt bona, sed non bene facta, quia non sunt ordinata ad ultimum finem, qui est vita aeterna, quam de fide certum est non posse acquiri viribus naturæ, ut definitum est contra Pelagium. Exposui autem sententiam Aegidianorum verbis Friderici Gavardi tom. Gavardi qu. 2. de Grat. actuali art. 4. 4. pag. 310. ubi plura etiam tradit de proscriptis Bajanis propositionibus. Premit eadem Sichr. tom. 3. vestigia Benignus Sichrovsky de Gra-tract. 10. p. 22.

4.
Testimoni-
um Patris
Macedi &
aliorum.

His permultis alii accessere; inter quos Franciscus Macedo in *Cortina* tanquam Augustinianæ doctrinæ oraculum præmittit num. 36. Nullus actus moralis bonus sine aliquo lumine fidei, & in spiratione gratiae fit 37. Non omnia opera infidelium sunt peccata, sed illa tan-

P. Macedo in tum sunt, quæ sine ulla fidei luce, & sine Cortina pag. aliquo igniculo gratiae deliberate ab in- 12. C. 13 p. fidibus fiunt 38. Ad actum honestum 218. & seqq. præmissum num. 36. Nullus actus moraliter bonum, aliquod lumen fidei, & impulsus inchoatus gratia Christi necessarius est. Plura sunt alia theorematæ, quæ à Macedo nuncupantur *Oracula*, & quæ in hunc eundem scopum collineant. Prolixa deinde dissertatione demonstrat idem Auctor 1. *Augustinum rejecisse illos actus bonos naturaliter & hon-estos, medios inter pravos, & rectos ordinis supernaturalis: atque adeo nullum actum nisi aut veræ virtutis, aut vitii, agnoscisse.* 11. *Omnem omnino actum bonum opus gratiae, & ex meritis Christi esse.* 111. *Hujusmodi adjutorium gratiae non naturalis esse ordinis, sed super-*

naturalis. Quid ergo respondet Macedo ad proscriptas Baji propositiones? pag. 246.

Respondet 1. illas propositiones damnatas fuisse copulative in rigore & sensu ab auctoriis intento, qui non solum suam sententiam statuebant, sed etiam contrariam sugillabant. Resp. 2. illas propositiones secundum se, & in rigore esse falsas & contra mentem Augustini, ut Bajus eas proferebat i nam, ut etiam notat Vasquez, in eo errore erat Bajus, ut nullum bonum opus admitteret sine fide perfecta, & gratia sanctificante: qui error alienus est à sententia Augustini, qui tantum requirit fidem & gratiam inchoatam, & ante justificationem bona opera admittit. Qua de re videndus Vasquez disput. 218. cap. 3. & Suarez lib. 1. de Gratia cap. 20. & Smising tract. 3. decis. 6. qu. 7. num. 376. Resp. 3. Eas propositiones prolatas à Bajo in rigore & universaliter falsas omnino esse, & prouersis alienas à mente Augustini; nam illa prima propositio, Omnia opera infidelium sunt peccata, ita universim accepta reprobanda est, cum multa opera fiant ab infidelibus indeliberata, & sine advertentia; non pauca ex ignorantia invincibili; quædam possint esse ex lumine fidei, quæ certe peccata non sunt: igitur falsum est, quod omnia infidelium opera sint peccata. Apparet autem Augustinum de operibus tantum infidelium deliberatis, & ante omnem fidem & gratiam fuisse locutum, cum dicat ea ex defectu debiti finis prava fore. Quarto item respondetur, Pontificem dicere, nonnullas earum posse aliquo modo sustineri: quod si quæ possunt, he certe sunt, & hoc Augustini sensu intellectæ. Haec tenus Macedo. Vide eundem auctorem in *Scrinio* pag. 251. & tom. 2. Collat. pag. 590.

Scriptores alii permulti fuere, qui negarunt absque speciali gratiae adjutorio posse fieri opus morale undequaque bonum. Etenim Gabriel Vasquez laudat 5. Gabrielius num. 1. 2. disput. 190. cap. 2. Albertum Vasquez & aliorum. Magnum in 2. dist. 28. Antissiodorensim 2. in 1. 2. dis- lib. 2. Summa tract. 11. quæst. 4. Mat- spuit 190. p. filium in 1. quæst. 20. art. 3. Alphonsum Virvesum Philippica v. contra dogmata Lutheranorum, Gersonem Tractatu de vita spirituali Alphabeto 61. lit. G. Gregorium Ariminensem, de quo supra, in 2. disput. 28. q. 1. Abulensem in cap. 19. Matthei, Alphonsum à Castro contra hæreses, verbo *Gratia*, hæresi 1. concl. 3. Clichtovæum in Damascenum cap. 3. libri 2. de Fide, Leonardum Arretinum in Dialogo de moribus, Roffensem art. 36. contra Lutherum, Gasparum

rum Casalium, de quo supra, de Justitia Tripartita 1. p. lib. 1. cap. 35. Antonium Panthusam lib. de Prædestinat. & Gratia cap. 6. Capreolum in 2. dist. 29. qu. 1. art. 1. Franciscum Romæum in libro de libertate & necessitate Op. Veritate 14. 15. & 22. Petrum à Soto libro de Institut. Sacerdotum lect. 16. Hos quidem omnes laudat Vasquesius; qui proximo cap. 3. demonstrat eandem esse S. Thomæ sententiam: cap. 4. eandem confirmat auctoritate Conciliorum, Romanorumque Pontificum: quinto capite ostendit adhæsse eidem sententiae Patres, qui Augustini ætatem præcesserunt: monstrat in 6. Augustinum constantissime docuisse gratiæ necessitatem ad singula opera bona moralia: cap. 10. idem evincit rationibus. Agit Vasquesius cap. 18. de propositionibus Baji, ea producens, quæ in prima dissertatione allata fuerunt.

6. Verum est, quod cap. 12. idem Vasquez sententiam illam amplectitur, quæ docet posse quidem hominem singula opera moralis virtutis efficere sine auxilio gratiæ per Christum, quod suæ naturæ sit ordinis supernaturalis, quale ad opera virtutum infusarum necessarium est: non tamen posse ullum opus morale secundum virtutem ex omni parte bonum operari sine aliquo auxilio gratiæ per Christum, quod suæ naturæ ordinis naturalis sit, & per causas naturales æternæ Dei misericordia nobis præparetur. Quam sententiam defendit quoque ex Augustinibus Petrus Manso, de quo præcitatnum. 3. At quidquid sit de hac sententia; manifestissimum est, non posse aliqua Bajani erroris censura notari illorum Theologorum opinionem, qui censem necessarium ad opera moralia supernaturalis gratiæ auxilium. Enimvero gratia, quæ nobis per Christum misericorditer præparatur, supernaturalis dicenda est, aut faltem indebita. Deinde Vasquez cap. 10. ejusdem dissert. 190. demonstrat necessitatem gratiæ per Christum ad singula opera virtutum moralium ex orationibus Ecclesie, & ex quo Christi gratia necessaria sit ad singulas tentationes vincendas: atque capit. 11. idem evincere nititur, ex Apostoli verbis, *Quid habes, quod non acceperisti?* ex canone 6. Concilii 2. Arauficani, necnon ex innumeris Augustini testimonio aduersus hæreticos Pelagianos. Quis autem ignorat hinc demonstrari necessitatem gratiæ supernaturalis? Præterea etiam si admittamus distinctionem gratiæ per Christum inter naturalem, & super-

naturalem, de qua distinctione plura Basilius Poncius parte 1. Relect. de Gratia cap. v. pag. 53. & 69. gratia naturalis non alia ratione potest naturalis appellari, nisi ratione objecti, quod naturæ proportionatum est; siquidem auctores, qui hujusmodi gratiam propugnant, illam ex meritis Christi, & ex Divina misericordia concedi fatentur; & præterea Vasquesius affirmit cap. 2. complures ex 123. & pag. 362. Theologis à se laudatis ad opera bona moralia requirere auxilium supernaturæ ordinis, eosque Theologos disput. 192. cap. 1. plurimum à Bajo discrepare pronuntiat, eoquod iste affirmaverit nullum bonum opus fieri, nisi ex caritate in homine iam justificato, in quo Spiritus Sanctus sicut in justo jam habitat.

Prædictis auctoriis alios permultos addere possumus: inter hos vero Joannem Franciscum Senault, qui in libro Gallice edito *L'Homme Criminel*, tractatu tertio, de virtutibus infidelium egregie differit ad mentem Augustini, demonstratque virtutes hujusmodi idolum quoddam esse, cuius species quidem jucunda est, ipsæ autem virtutes inane, cum harum anima sit humanarum laudum cupiditas, ut Augustinus docet lib. v. de Civit. Dei cap. 12. necnon Seneca epist. 115. Sallustius in Catilinam, & Virgilius de Bruto canens:

Vicit amor patriæ, laudumque immensa cupido.

His annumerandus est Gallus alter Theologus Vincentius Contensonius dissent. 2. de Gratia cap. 1. speculat. 2. in qua sententiam Augustinianam de necessitate gratiæ ad quolibet moralis ordinis bonum propagnat, atque omni genere argumentorum confirmat. De propositionibus autem Baji in ea dissertatione Theologus iste tradit, quæ à Norisio, à nostratis reliquis, & à nobis ipsis dicta fuerunt; ita, ut jure miremur in nos tantum, & non in conterraneos suos Anonymum scriptorem dicteria, criminationesque jactasse. Gasparum Juenin, ne versutus adversarius reponat illius *Institutiones* fuisse proscriptas, alto silentio præteream. At nullius eorum, quos commemoravi superiorius, damnata sunt Opera; sicuti nec Natalis Alexander. Moralis & Dogmatica Theologia, in tom. 1. edit. Paris. p. 167. 2. art. 2. §. 11. Summa Christiana Boni Merbesii, eadem, quæ nos, de virtutibus infidelium, & de moralium operum conditionibus tradens p. 1. quæst. 8. X 3. alia-

aliaque insignium Gallorum scripta, quorum nonnulla §. v. producam.

8. Arbitor etiam penes librorum meorum obrectatorem magni ponderis esse um Abelly auctoritatem Ludovici Abelly Episcopi Ludovici. *Rutbenensis*: qui in Medulla Theologica, Tract. de Grat. sect. 6. probabilius esse demonstrat, hominem ad perficiendum quocunque opus, quod sit ex omni parte moraliter bonum, tam ratione objecti, quam finis, & circumstantiarum, aliquo Divinæ gratiæ auxilio indigere. Demonstrans autem *Rutbenensis* Antistes proxima sect. 8. posse infideles aliqua opera moraliter bona exercere, id, quod probat damnatis propositionibus Baji, de quibus nunc pertractatur, inquit ad object. 3. hoc cum assertione præcedenti nequaquam pugnare, quoniam ante fidem conferunt aliquando infidelibus supernæ gratiæ auxilia, ut de Rege Af-fuero, & de Polemone scribit sapientissimus Augustinus.

9. Ut nonnulla producam non omnibus fortassis obvia; in pluteis Angelicæ Bibliothecæ servatur *Scriptum à PP. Prædictoribus* exhibitum Romano Pontifici, in quo agitur de operibus moraliter bonis, & distinctione facta de Gratia habituali, & actuali, ita questio resolvitur: Si loquamur de gratia gratum faciente, nemini dubium, quin sine illa possit humana voluntas bene moraliter operari. Exemplum habemus de obstetricibus Ægyptiacis Exodi 1. quarum domus stabilitate fuerunt, & posteritas à Deo profperata, quia posteritati Hebræorum contra impii regis edictum misericorditer penetrerunt. Unde S. Gregorius ait: *Præmium temporale meruerunt; si non fuissent in peccato, promeruerint æternum.* Alterum exemplum est de Romanis: quibus testatur D. Augustinus lib. 1. de Civit. Dei cap. 15. Deum dedisse tam amplum imperium, ut in hac vita bonas eorum virtutes remuneraretur; at Deus nec malorum, nec vitiorum est remunerator. Ergo ruit modernorum haëreticorum opinio, quod omnia tam infidelium, quam fidelium impiorum opera peccata sint, dogmatizantium. Si intelligatur questio de auxilio speciali, quo Deus non ex debito, sed ex innata benignitate, & gratia cooperari solet causis secundis, præsertim liberis; non nulli distinguentes responderunt, quod opera moralia sunt duplicitis generis, alia levia, & facilitia, ut velle laborare in agro, velle manducare & bibere, velle habere amicos, velle ducere uxorem, & cætera

ad præsentem vitam pertinentia: alia sunt ardua, & difficilia, ut dilectio Dei super omnia, continentia, patientia, fortitudo usque ad mortem vel pro patria, vel pro patre, vel pro filiis, vel pro amicis sustinendam.

Nota quid recensent sententiam aliorum, non suam.

Si de levibus, & facilibus sit sermo, potest (inquit) humana voluntas, quando præfertim non adfunt tentationes, se ipsa cum solo con-cursu, & auxilio generali bene moraliter operari. Non enim, ut Augustinus in lib. de Spiritu & lit. cap. 27. adeo de-trita est in anima humana imago sui Creatoris, ut non possit in sua impietate aliqua legis facere, & sapere. Si autem loquamur de arduis, & difficilibus, ad ea sine gratia, & auxilio speciali obeunda omnino impotens est humana voluntas: ideo Augustinus, *Si ex Deo est amor Dei, vicimus Pelagianos; si ex nobis est, vice-runt Pelagiani:* & in Epist. 103. laudat continentiam Polemonis, tanquam donum Dei; & lib. 4. contra Jul. cap. 3. loquens de virtutibus infidelium, *Quan-to (inquit) tolerabilius illas, quas dicas in impiis esse virtutes, Divino muneri potius, quam eorum tribueris tantummodo voluntati, licet ipsi hoc nesciant?* Et lib. de Prædest. Sanct. cap. 7. & alibi sepe copiosas Centurionis eleemosynas, etiam antequam in Christum crederet, & iustitiam, & donum Dei nuncupavit. Reddit rationem D. Cardinalis Bellarminus lib. 1. de Grat. & liber. arbitrio cap. 11. §. *Respondeo.* Virtutes morales dicuntur merito dona Dei, quia non acquirentur nisi per actus frequentes; non possunt autem frequentari hujusmodi actus, nisi resistendo passionibus, easque frenando & coercendo, quod supra di-ximus, sine auxilio Dei, & speciali auxilio fieri non posse. Quod dixerunt isti de operibus moralibus arduis & difficilibus, tanquam verissimum amplexamus: quod autem de levibus & facilibus, nequaquam possumus amplexari. Nec enim limitatio illa sufficit, qua dicunt, si desint tentationes: quando enim deerunt? Tunc deerunt, quando ab oratio-

Nota, nec linea dominica erimus immunes, & ab illa via O' facilitatione, & oratione, Ne nos inducas in ora, que sint tentationem, fuerimus liberati: quando bona ex omni parte in genere mirum, fieris sine gratia habituatu, & absque Spiritu Sancto inhabitante.

Exhi-

Eodem Vol.
pag. 196.
IO.
Testimoni-
um Coronel-
li.

Eodem Vol.
pag. 196.
10.
Testimoni-
um Coronel-
li.

Exhibuit in iisdem Congregationibus
de Auxiliis Summo Pontifici Paulo V.
Tractatum *De viribus liberi arbitrii in*
natura lapsa Gregorius Coronellus Au-
gustiniani Instituti vir celebris: in quo
Tractatu prop. 1. demonstrat hominem
in statu naturae lapsae non posse ex inge-
nitis viribus, absque speciali gratiae Di-
vinæ adjutorio veras virtutes compara-
re, aut opus aliquod morale efficere, quod
tis est Thomani comparatione finis naturalis sit vere bo-
num, ac verae virtutis opus. Ubi vero
demonstravit vir præclarus hanc esse
mentem S. P. Augustini differentis lib.
4. contra Julianum de virtutibus Infide-
lium, resellit quod Molina, ejusque defen-
sores dicunt, negasse Augustinum fieri
posse ex solis naturae viribus opera veræ
pietatis ac supernaturalia, quod putant,
à Concilio Araucano II. significari illis
verbis, sicut oportet; cum D. Thomas
1. 2. q. 109. art. 2. statuat hoc discri-
men inter hominem integrum, & la-
psum, quod ille quantum ad sufficientiam
operativa virtutis poterat velle & ope-
rari bonum sive naturae proportionatum,

quale est bonum virtutis acquisitæ, non autem bonum superexcedens, quale est bonum virtutis infusæ; sed in statu naturæ corruptæ etiam deficere ad hoc, quod secundum suam naturam potest, ut non possit totum hujusmodi bonum implere per sua naturalia, quamvis, quia natura per peccatum non est totaliter corrupta, possit per propriam virtutem agere aliquod bonum particulare, ad statum vite præsentis, ejusque conservationem spectans. Concludit Coronellus non posse in hoc statu sine speciali gratia adjutorio fieri opera virtutis acquisitæ, sed ea tantum, que spectant ad vitæ conservationem; at in his quoque distinguit cum Augustino officium à fine, negatque fieri posse opera bona undequaque ab homine lapsi, nisi per gratiam sanetur. Idem in suo Scripto, quod itidem apud nos autographum custoditur, docuit Jacobus Le-Bossu Benedictinus, selectus in iisdem Congregationibus de Auxiliis Theologus, ac Doctor Sorbonicus; cui alii ex parte PP. Prædictorum subscripsere.

§. III.

*Traditur articulorum 28. & 29. Baji proscriptus
sensus.*

S U M M A R I U M

1. Sensus damnatus propositionum 28. & 29.
eruitur ex S. Augustino.

2. Ex Vasquez.
3-4-5. ex Turriano, Macedo, & Norisio.

Sensus da-
mnatus arti-
culorum 28.
& 29. Bajj

Proposito Baji 28. *Liberum arbitrium gratiae Dei adiutorio non nisi ad peccandum valet, & Prop. 29. Peccatum est error dicere, quod liberum arbitrium valet ad ultimum peccatum vitandum, idcirco ab Apostolica Sede fuerunt proscriptae, quoniam Bajus nullum opus bonum admisit sine fide perfecta, & sine gratia sanctificante, affirmavitque omnia impiorum, atque infidelium opera infici & corrumpi à vitiosa cupiditate: in propositione autem 29. quemadmodum in 22. 37. & 62. idem nefarium dogma enuntiantibus, represa quoque est censura acerbitas, verborumque procastitas.*

gratia expoliato inquit Augustinus lib.
3. ad Bonifac. cap. 8. *Liberum arbitrium captivatum non nisi ad peccandum valet: ad iustitiam vero nisi ad divinitus liberatum, adjutumque, non valet.* Re-
petit libro de Sp. & lit. cap. 3. *Neque liberum arbitrium quidquam, nisi ad peccandum valet, si latent veritatis via.* Ait Serm. 13. de Verbis Apostoli: *Si defuerit adjutorium Christi, nibil boni agere poteris.* Scribit Tract. 5. in Joannem: *Nemo babet de suo nisi mendacium, & peccatum.* Hæc, aliaque id genus immu-
nera quis dixerit cum Bajanis articulis
fuisse proscripta?

I.
Circa hunc
audiuntur
Patres &
theologi &
primò san-
ctus Augu-
stinus.

Hujusmodi quippe propositiones cum iis, de quibus institutus est sermo, cohaerentiam habent, nec damnanda erant pronuntiatæ de libero arbitrio deliberatae operante, & destituto qualibet gratia actuali. Etenim de ipso libero arbitrio

Itaque subscribendum Vasquesio 1. 2.
disp. 190. cap. 18. num. 183. hæc asse-
renti: *Ille ergo (Bajus) prædictam pro-*
positionem 28. Liberum arbitrium sine
gratia adjutorio nonnisi ad peccandum
valet, quam habet lib. 2. de iustitia, &^{Vasq. tom. 2.}
virtut. impiorum cap. 9. in eo sensu in-^{in 2. pag.}
telle.

tellexit, quem expressit aperte eodem libro cap. 4. & 5. nempe per auxilium gratiae intelligens auxilium inhabitantis Spiritus Sancti, quo referantur opera illa in Deum; nam prop. 59. & 60. notata in praedicta Bulla non admittebat ille distinctionem gratiae Spiritus Sancti nondum habitantis, qualem concedimus ante remissionem peccatorum, & inhabitantis, qualcm dicimus esse post remissionem: in quo contradicebat Concilio Tridentino sess. 14. cap. 4. ubi distinguitur duplex hoc auxilium gratiae; atque ita afferabat illum solam operationem studiosam esse, que est ex fide per dilectionem operante. Paullo infra: Hinc ergo recte constat, quam diverso modo sentiantur Augustinius, & alii ejus discipuli de divino adjutorio, cum dicunt liberum arbitrium sine adjutorio divina gratia non nisi ad peccandum valere: loquiur enim de adjutorio Spiritus Sancti nondum habitantis, nec iustificantis actu animam, nec adhuc opera meritoria vita aeterna in anima efficiens, sed paulatim ad justificationem ipsam animam moventis: at hic auctor loquitur de auxilio gratiae Spiritus Sancti animam inhabitantis, & actu iustificantis per affectum charitatis: quocirca longe diversa sententia ipsius fuit à sententia Augustini.

Turrianus. 3.
pag. 623.

Turrianus pariter Tract. contra errores Baji cap. 3. §. 1. posse aquam animadverxit Bajum negasse distinctionem *gratiae moventis* & *inhabitantis*, produxitque præmissum Vasquii judicium, *Ex damnatione (inquit) propositionis 28. non sumitur argumentum contra opinionem fermentum ad bonum opus morale requiri auxilium gratia ordinis naturalis*; ita enim opera ab his catholicis non dicuntur *sancificare* moraliter. Ac idem judicium ferendum est de iis, qui ad bona opera moralia requirunt gratiam supernaturalem moventem; siquidem haec non est *forma sancificans*, & à justificatione secernitur. De proxima autem propositione 29. hæc Turrianus: *Primo circa hanc propositionem notandum est damnari censuram, deceptus vero est Michael Bajus, quin putabat omne opus bonum sancificare &c.* Id Turrianus confirmat ex quo clarissimi Theologi, & S. R.E. Cardinales amplissimi Toletus, ac Bellarminus docuerint nullam omnino tentationem absque gratia vinci, aut vitari posse; cum tamen Toletus aucto-

ritate Gregorii XIII. Lovanium missus fuerit ad componenda dissidia circa Bajanos articulos exorta, ac Bellarminus Lovanii extiterit, quando Bulla adversus Bajum fuit promulgata; & idcirco neuter sensum Baji potuerit ignorare. His deinde verbis Turrianus paragrum illum primum absolvit: *Et licet admittat quis Augustinum sensisse, esse necessarium aliquid auxilium ad bene operandum moraliter; tamen Augustinus non sensit opus quodlibet ex auxilio gratiae factum sancificare bominem, neque tale auxilium vocat gratia inhabitantis, & sancificantis, ut ipse deceptus sensit Bajus.*

Franciscus Macedo in *Cortina* pag. 247. ait damnatum fuisse Bajanum dogma, quod Bajus vellet nullum bonum opus fieri posse à libero arbitrio, sine fide perfecta, & gratia sancificanti, laudans Norisium, quod ita Baji pravum sensum exposuerit in Vindiciis Augustinianis: quo P. Macedo testimonio omnem Bajani erroris criminationem idem Norisius refellit in *Paralollo*, tom. 1. pag. 1343. Atque in *Scrinio* P. Macedo scribit hanc propositionem, *Liberum arbitrium sine aliqua gratia in statu naturæ lapsæ nibil boni potest efficere*, non tantum esse Augustini, & Syrodi Arausicanæ, verum etiam Joannis Maldonati in cap. 6. Joannis.

4.
Macedo.

P. Macedo in
Scrinio pag.
250.

Norisius autem cuius meminit Macedo, non solum ait liberum arbitrium per Spiritum Sanctum moventem, & sine Spiritu Sancto inhabitante posse bonum operari, ut diximus §. præcedenti num 1. sed etiam ait in propositione 37. *Cum Noris. simili. Pelagio sapit, qui boni aliquid naturalis, hoc est quod ex natura solis viribus ordinatur dicit, agnoscit, censuram Baji, non vero assertum esse ab Apostolica Sede damnatum, cum in Arausicanico canone 22. dicatur: Nemo habet de suo nisi mendacium & peccatum.* Agnoscit præterea sine gratia appetitum innatum, quo unusquisque ex Augustini sententia amat summum bonum; ac fatetur anathemate confixum esse dogma Novantium, qui ajunt omnia opera facta ab homine extra charitatem, & in peccato esse peccata, quod illa à conscientiæ reatu viventur: quo in luto Bajum hæsisse vidimus in priori dissertatione.

5.
Norisius.

§. IV.

§. IV.

Quomodo intelligendus sit textus Pauli ad Romanos XIV. 23.
Omne autem, quod non est ex fide peccatum est.

S U M M A R I U M.

1. Augustinianorum expositionem hujus textus non convenire cum dogmate Baji, sed esse verē catholicam, probatur ex S. Augustino, & aliis.
2. Ex Theologis.
3. Ex ipsis adversariis.
4. Sententia aliorum relinquitur intacta.
5. Diferentia inter sententiam Baji, & Augustinianorum.

Exponere verba Apostoli ad Rom. 14. textis Apostoli ad Rom. 14. Augustini & saltem de fide acquista in Deum, ita, ut circa eundem opera illorum, qui Deum prorsus ignorantia Baji, rant, nec propter illum operantur, boac inter una non sint spectata circumstantia ultimi scrimini profinis, non est subscrivere Bajano dogmabatur ex Patri circa infidelium opera, sed est sententibus & theologia catholica, Augustiniana, atque ab ologis.

Omne, quod non est ex fide, peccatum est, de Fide Christiana, aut maniorum & saltem de fide acquista in Deum, ita, ut circa eundem opera illorum, qui Deum prorsus ignorantia Baji, rant, nec propter illum operantur, boac inter una non sint spectata circumstantia ultimi scrimini profinis, non est subscrivere Bajano dogmabatur ex Patri circa infidelium opera, sed est sententibus & theologia catholica, Augustiniana, atque ab ologis.

Aperte hoc sequitur ex premissis in 2. hujus dissertationis paragrapo; & quisnam est alieius eruditio tinctura linitus, qui ignoret expositionem hanc ac aliis. Noris Tom. I. traditam ab Augustino, ab Eminentissimo Noris cap. 3. Vindiciarum §. 4. & cap. 4. §. 5. comprobatam suisse plurimis, & gravissimis monumentis? Augustinum exposuisse Apostolica verba de Fide Christiana, constat ex lib. 3. ad Bonifacium cap. 5. num. 14. de Gestis Pelagii cap. 14. num. 34. contra Julianum lib. 14. cap. 3. num. 24. aliquis ex locis. Certum quoque est, exposuisse eadem Apostoli verba de Fide Christiana S. Prosperum, Fulgentium, aliosque etiam a Sacris Interpretibus laudatos, praeferit ab Augustino Calmet p. 117. editionis Venetae. Nec aliud doctissimus interpres ait adversus Augustinianam expositionem, nisi hanc litteralem non esse; quod parum, aut nihil nostra refert, modo Augustini explicatio non refutetur, quam Vindex Noris sartam teatamque esse monstrat. Verba enim, de quibus est sermo, accepte de operibus eorum, qui fide sunt

R. P. Berti Theol. Tom. IX.

destituti, & in quibus non accidente supremæ gratiae illustratione, nihil est laudis, Magnus Leo serm. 2. de Jejunio Pentecostes, ubi ait: *Apud nos fides sanctificat etiam manducantem; apud Paganos infidelitas polluit jejunantem: unde extra Catholicam Ecclesiam nihil est integrum, nihil castum, dicente Apostolo: Omne, quod non est ex fide, peccatum est.* Prosper in Epistola ad Rufinum scribens: *Omne quod non est ex fide, peccatum est; ut scilicet intelligat justitium infideliū non esse justitiam, quia sordet natura sine gratia;* atque in Carmine de Ingratis cap. 16.

*Omne etenim probitatis opus, nisi semine vera
Exoritur fidei, peccatum est, inque
reatum
Vertitur, & sterilis cumulat sibi
gloria panam.*

Julianus Pomerius lib. 3. de Vita Contemplativa cap. 1. ubi postquam asseruit virtutes infidelium esse vitia virtutem imitantia, & in tantum declinari, ut nihil eis profuisse credantur, *Et quid dico (inquit) nihil profuerunt?* Imo etiam nocuerunt, dicente apostolo: *Omne quod non est ex fide, peccatum est.* His adde Bonifacium II. in Epistola ad Sanctum Hilarium Arelatensem, S. Fulgentium cum Synodo PP. Byzacenorum in Sardinia Esulum, Pontificale Romanum in Ordinatione Subdiaconi: de quibus plura præcitat in locis Augustinianarum doctrinæ Vindex clarissimus. Prætermitta non sunt verba S. Remigii, & Eccl. Lugdunensis in libro de tribus Epistolis cap. 22. pag. collect. Maguini 105. *Vere enim mortua sunt omnia opera infidelium, non solum quando aperte vitiis & peccatis serviant, sed etiam quando naturale bono, in quantum omnipotens creator tribuit,*

tribuit, instigati, vel naturali lege com-
moniti, quæ quotidie in cordibus eorum
clamat: Quod tibi non vis, alii ne fece-
ris: Et omnia quaecunque vultis, ut fa-
ciant vobis homines, & vos eadem faci-
te illis; quædam bona opera, & velut
quædam virtutes habere, atque exercere
videntur; quia fidem Dei, & Christi ejus,
vel ignorantes, vel odio habentes, aut et-
iam persequentes, quod ex illa fide non
operantur, omnino nec bonum opus, nec
vera virtus esse potest, quæ non procedit
ex radice veritatis & bonitatis. Düm
enim illa ipsa, quæ secundum homines vi-
dentur esse bona opera, nequam vera
fide ad Dominum referuntur, quem igno-
rant, nec propter eum agunt, sed aut pro-
pter quamdam honestatem, qua inter ho-
mines magni videantur, vel propter cupi-
ditatem alieujus commodi temporalis; i-
psa impietate infidelitatis, ipsa inflatio-
ne elationis, ipsa perveritate cupiditatis,
ita immunda & inquinata sint omnia,
ut apud Deum von virtutes, sed vitia ju-
dicentur. Unde Apostolus ait: Omne
quod non est ex fide, peccatum est, &c.

2. Quoniam vero ipse quoque Norisius
Probatio se- tanquam Bajanista traductus fuit, quasi
cunda ex Apostolicam sententiam de Fide divina
Theologis. & habituali exposuerit: in refutatione
illata sibi Bajani erroris calumniae, recte
de accusatoris fide expostulat, cum nul-
libi revera explicaverit Apostoli textum
de Fide divina habituali: atque impor-
tura hujusmodi denudata, omnem à se
calumniam amovet productis verbis Ma-
cedi ex tom. 2. Collat. pag. 597. Quo-
niam hæc expostio loci Pauli impugnat-
tur ab omnibus contrarie doctrinae auto-
ribus, imo & erroris à nonnullis audacio-
ribus accusatur, quales sunt recentiores
quidam PP. GALLI, quorum duo errorem
appellant; præterquam quod ego in Cor-
tina olim aliquos pro ea Patres, ac inter
eos Magnum Gregorium, & Bernardum
produxi: remitto lectorem ad eruditissi-
mum P. Henricum Noris, qui in ea,
quam superius laudavi, Pelagiana His-
toria, in Vindiciis cap. 4. §. 5. evidenter
offendit, eam esse Ecclesia, Pontificum,
& Patrum locum illum Pauli de fide pro-
ut est virtus Theologica intelligentium.
Vide eundem P. Macedo in Cortina pag.
222. 229. & in Appendice ejusdem Ope-
ris pag. 72. ubi productis quibusdam S.
Bernardi testimoniosis Augustiniana inter-
pretationi cohærentibus, Fremant, in-
quit, ac frendeant adversarii. Nemo
citra fidem, sine aliqua gratia rectum quid
& honestum agit. Quidquid id erit, à
gratia & fide erit. Peccabit qui prorsus

destituetur fide. Ita non Augustinus mó-
do, & Gregorius, sed Bernardus etiam
docuit. Neque binc sequitur singulos in-
fidelium actus, & omnes actus peccata esse;
sed peccatum esse quidquid sine fide aliqua,
& gratia faciunt. Nam omne quod non
est ex fide, peccatum est.

Possumus ipsis adversarios nostros in
testimonium arcessere. Qui enim ad-
versus Norisium edidit sub nomine Bru-
nonis Neuffer Prodomini Velitarem, ^{3.}
appellat quidem bardum, stultum, & <sup>Proba-
tia ex Theo-
logis Adver-
sariis.</sup> Bruno Neuf-
er pag. 33.
gustinianam interpretationem Synodali
judiciorum definitam; at negare non audet
nonnullos accepisse Paulinum locum de
Fide Divina; & lib. 1. cap. 6. num. 9.
haec scribit: Itaque quod hic locus de
Christianæ fide, in literali sensu non in-
telligatur, communis Doctorum & Inter-
pretum sententia est, non tamen de fide
certa; quod vero de fide divina intelliga-
tur in literali sensu, probabilis aliquorum
sententia est, quamquam minus probabilis,
& nullatenus de fide; aliquorum, inquam,
sed paucorum, si cum eorum numero con-
ferantur, qui secus sentiunt. In his ta-
men verbis duo notanda sunt: primum,
nec Norisium, nec nostrarium aliquem
affirmasse, Augustinianam Paulinæ sen-
tentiae expositionem de fide tenendam
esse: alterum, non esse paucos, qui illam
sectantur, atque amplectuntur. Quare No-
risius in suis prædicti Prodomi castiga-
tionibus ait: Non dico definitum, sed non <sup>Anima-
dver-
siones Noris-
tia</sup> propria
perperum dictum contendō contra Marti-
nom. Et infra: Omnes Episcopi id di-
cunt ex sententia Ecclesie Romanae: mul-
ti tamen secus ipsi tenent, qui scriptis lita, ut alio
aliud tradidere. Igitur hi etiam, qui <sup>animadver-
sione Noris-
tia</sup> in loco me-
nut. Bilio-
thea Ange-
li sententiam nostram ausi sunt Bajani dog-
matis insimulare, sibimet parum constan-
tes illam saltem probabilem fateri cogun-
tur, bardi ipsi, & mentis emotæ, & ea,
quibus laborant, vitia aliis attribuen-
tes.

Contra nos opinionem illorum Theo-
logorum, qui Paulina verba non de fide ^{4.}
Divina, sed de conscientia, sive ut inquit ^{Sententia a-}
Schola, judicio practico, & rationis di-
ctamine, accipienda esse contendunt,
nulla animadversione insectamur, &
unumquemque in proprio sensu simimus
abundare: quamquam & jure contem-
dere possumus, illam conscientiam non
esse undique rectam, quæ aliquo super-
næ gratiæ lumine non dirigitur, ideoque
ad concordiam revocari posse Augustini,
aliorumque specientius diversam expo-
sitionem. Videtur enim mihi utramque
com-

S. Anselm. in complecti S. Anselmus, dum inquit: Epist. ad Rom. Omne quod non est ex fide peccatum est, cap. 14. pag. 109. quia etiam illud quod est bonum, si putensis, se tur esse malum & tunc fiat, peccatum est. ripandus e- Velut si quis (verbi gratia) casitatem dit. Neapolis. crederet esse malum, & viveret castus, pag. 241. profecto peccaret. Et propterea omnis infidelium vita peccatum est, nihilque bonum est sine summo bono. Ubi enim deest agnitus aeternae & incommutabilis veritatis, falsa virtus est etiam in optimis moribus. Vide Seripandum in Epistolas Pauli.

Sententia Bajii. Cum itaque Augustiniana Interpretatio expungi & stigmate notari non debet; ex alio autem capite sub Bajanis articulis lateat dogma veneficum: dicendum est Michaelm Bajum, ubi affirmavit omnia infidelium opera esse peccata, peccatum accepisse pro eo, quod intrinsecus malum est, atque à cupiditate corruptitur; ac præterea in infidelibus ante fidem perfectam, & in impiis ante gratiam sanctificantem, nullam fidem in-

choatam, nullam supernam illustrationem, nullamque bonam voluntatem admisisse, ut recte & honeste operentur. A quo nefario dogmate plurimum discrepat sententia nostra, quæ in infidelibus agnoscit complura bona opera ex fide quadam inchoata, & ex gratia, qualis fuit in Cornelio, priusquam ab Apostolo Petro Christiana fide imbuoretur: complura item, quæ licet spectata circumstantia ultimi finis non bene fiant, non semper tamen à noxia cupiditate procedunt, ut sèpenumero dictum est. Quamobrem Philippus Van-Waure in Opusculo, cui titulus, *Divinus Gratiae Prædicator Apostolus per se docens Romanos*, cap. 14. præmissa, atque illustrata sententia nostra, *Sit probita*, inquit, in sensu Bajano male contortu Augustini sententia; non est talis simpliciter, nec ut Augustiniana. Ne igitur propter Bajum eripi sinamus nobis Augustinum: neque enim non est pro patria miles armatus quia contra patriam nonnulli arma sumpserunt.

Sententia Augustinianorum.

§. V.

De Augustiniana interpretatione verborum Apostoli, Sive ergo manducatis, &c.

S U M M A R I U M .

1. Discriben sententia Augustinianorum à Bajanismo probatur.
2. 3. 4. Confirmatur ex S. Augustino, Basilio, & D. Thoma.
5. Falsa sequela Anonymi, & roboratur Authoris sententia ex Cardinale Bona.
6. Declaratio Erroris Bajii.
7. 8. Confirmatio Sententia Augustinianæ.
9. Eadem Sententia probatur ex universa facultate Theologica Lovaniensi, cuius sententia.
10. Est media inter sententiam D. Thomæ, & Bajii.

Sententia Augustinianorum & disserimē à Bajanismo. Exponere verba Apostoli 1. ad Corinth. x. 31. Sive ergo manducatis, sive bibitis, sive aliud quid faciatis, omnia in gloriam Dei facite, & quæ habentur cap. XVI. 14. *Omnia vestra in charitate fiant*, non de consilio, sed de præcepto, quo unusquisque deliberate agens teneatur opera sua virtualiter referre in Deum finem ultimum, adeo, ut opera, quæ ita non referuntur, non sint bene facta, nec bona secundum omnem rationem; exponere, inquam, hoc modo verba Apostoli, non est consentire Bajo singula infidelium opera damnanti, sed est Catholicam, Augustinianam, atque, ut nos arbitramur, verissimam tenere sententiam: quamquam Bajani sint, qui censent omnia opera deliberata in Deum referenda esse per charitatem ba-

R. P. Berti Theol. Tom. IX.

bitualem, aut quæcumque à charitate non procedunt, esse intrinsecus peccata, & à cupiditate vitiari.

De precepto enim referendi omnia opera deliberata in Deum interpretantur Apostolica verba Augustiniani Theologici, quos commemoravi §. 2. num. 2. & 3. Lege unum, vel alterum, puta Joannem Libens in Quæstionibus selectis cap. 3. Aurelium Piette de Actibus Humanis q. 1. Leonardum Vanroy q. 2. ac percipies nostrates singulos tradere, quod revera teneamur actiones omnes deliberatas in Deum ultimum finem referre, idque demonstrare pluribus argumentis: inter quæ præcipua sunt, quæ petuntur ex præcepto diligendi Deum super omnia, ex præcitatibus Paulinis

linis testimoniis, atque ex lucubrationibus Magni Augustini adversus Julianum, cæterosque hæreticos Pelagianos. Qui hac ignorat, præcipua Augustinianæ Theologiæ asserta penitus ignorat.

2. Nec putandum est, hujusmodi interpretationem esse commentum Bajanistarum: germana est enim, & perspicua probatur ex Sanctissimi Protoparentis doctrina. Qui libro de Correptione & Gratia cap. 3. num. 5. ait, *Præcipit Apostolus dicens:*

August. tom. 1. pag. 752. *Omnia vestra cum charitate fiant.* Et quidem Augustinianæ doctrinæ veluti elementa sunt, aliud esse *uti*, aliud *frui*.

Frui nihil aliud esse, quam alicui rei in berere propter se ipsum; uti autem, *quod in usum venit, ad id quod est amandum,*

referre, lib. 1. de Doctr. Christ. cap. 4. *vii. pag. 791.* *Perversitatem esse fruendis uti velle,* atque *utendis frui,* de Civit. Dei libro xi. cap. 25.

Sine amore Creatoris nullis quemquam bene *uti creaturis,* libro iv. contra Julianum cap. 3. num. 33. In iis ergo operibus, quæ ad Deum non referuntur, non fruimur Deo, ac proinde perversitas aliqua, non plena rectitudo invenitur. Aliud Augustinianæ doctrinæ fundamentum est, solum Deum esse finem creature rationalis, quoniam repertiri nequit bonum aliquod, in quo beata sit, nisi Deus, 1. Confess. cap. 1. & de Civit. Dei libro 12. cap. 1. cumque *fizibus, non officiis* virtutes sint discernenda, nequeunt illa opera virtutis laudem habere, quæ non sunt propter quod fieri debent, nempe *propter Deum;* quoniam quæcumque serviunt carnibus delectationibus, vel quibusque commodis, & emolumentis temporalibus, Deo non serviunt, in ultimum finem non ordinantur, nec propter hoc sunt, *propter quod fieri debere vera sapientia præcipit.*

Atque hoc principio innexus demonstrat sapientissimus Augustinus adversus Julianum libro iv. num. 21. opera, quæ non referuntur in Deum, eti. officio videantur bona, ipso *non recte fine esse prædicta.* Tertium doctrinæ Augustinianæ, imo naturalis & Divinæ legis principium est, finem illum ultimum, ad quem conditi fuimus, cum sit summum & incomparabile bonum, diligendum esse *toto corde, tota anima, tota mente:* id vero hac ratione diligitur, in quod *omnem cogitationem, omnem vitam, & omnem intellectum conferimus, & quidquid aliud diligendum in animum venerit, in illius dilectionem reservatur;* ut inquit S.

Pater in 1. de Doctr. Christiana cap. 22. num. 21. Si enim quod extra Deum diligitur propter Deum; jam dilectio

non refertur in finem ultimum: si non refertur in finem ultimum; summum bonum non amaturo toto corde, tota anima, ac tota mente; si hoc autem non contingit, non servatur primum, ac maximum universæ legis mandatum. Hæc sunt doctrinæ S. Augustini principia Theologis omnibus notissima: ex quibus evidenter consequitur, non consilium, sed præceptum in verbis Apostolicis contineri.

Idem præceptum referendi delibera opera in Deum agnoverunt cum Augustino aliis Patres, ii etiam, qui data opera adversus Pelagianam hæretim non scripsérunt. Magnus enim Basilios in Regulis suis disputatis Interrog. v.

ait: *Christianus si actiones suas omnes, si* ^{3.} *Probatur ex S. Basilio.* *per majores, five minores ad Dei voluntatem direxerit, is sine controversia, &* egregie opus illud perficit, & simul assiduum illius in animo sibi memoriam conservat, à quo id jussus est facere, *vere que illud dicere poterit: Providebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mibi, ne commovear, item Pauli PRÆCEPTO illi satisfaciet, Sive manducatis, five bibitis, five quid aliud facitis, omnia ad gloriam Dei facite.* Similia S. Ambrosius lib. 2. in Lucam num. 84.

Tom. 1. nov. edit. p. 1309.

Angelicus etiam Doctor Sanctus Thomas Aquinas, tametsi à pluribus in contrariam sententiam trahitur; attenuatum ab instituti nostri scriptoribus, tum à Vincentio Contensonio clarissime Prædicatorum Familia, dicitur præceptum illud Apostolicum agnovisse. Et revera fulgidissimum illud Scholarum Lumen Thomas lectione vii. in caput x. Epistolæ 1. ad Corinth. inquit: *Habito* ^{4.} *Probatur ex S. Thomas.* *quando licet de idolotris comedere,* ^{tom. xvii.} *quando non;* hic ostendit quid in utroque ^{edit. Veneti.} debent intendere. Primo respectu Dei, quia debent querere gloriam ejus: secundo quid respectu proximi, quia debent carere ejus offensionem. in prima, primo inducit actum multiplicem; secundo persuadet actum intentionem debitam. Dicit ergo, *Sive ergo manducatis, five bibitis, quæ sunt opera necessitatis, vel aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite,* & cum invocatione Creatoris ex intentione ut Deus laudetur & glorificetur. Lectione item 2. in cap. 16. ejusdem Epistolæ ait Sanctus Thomas: *Omnia vestra in charitate fiant, id est, omnia debent referri ad finem charitatis, scilicet ut fiant propter Deum, & proximum.* Rursus in 2. sentent. dist. 40. art. 5. ad 7. hæc S. Thomas: *Ad septimum dicendum quod hoc*

Tom. 7. pag. 301.

Tom. x. pag. 596.

Tom. IIII.
pag. 11.

*hoc dicatur, Omnia in gloriam Dei facite, potest intelligi dupliciter: vel affirmative, vel negative. Si negative, sic est sensus, Nihil contra Deum faciatis, & hoc modo præceptum est; & sic præceptum hoc præteritur vel per peccatum mortale quod contra Deum fit, vel per peccatum veniale, quod præter præceptum, vel præter Deum fit. Si autem intelligatur affirmative; hoc potest esse dupliciter, aut ita quod actualis relatio in Deum sit conjuncta actioni nostræ cuilibet, non quidem in actu, sed in virtute, secundum quod virtus primæ ordinationis manet in omnibus actionibus fœuentibus, sicut & virtus finis ultimi manet in omnibus finibus ad ipsum ordinatis, & sic abducit præceptum est, & contingit omissionem ejus esse venientem, aut mortalem, sicut dictum est. Vel ita, quod ordinatio actualis in Deum sit actu conjuncta cuilibet actioni nostræ; & sic est consilium. Præterea in Questionibus disputatis de Charitate art. xi. ad 2. hæc S. Thomas: *Ad secundum dicendum, quod omnia actu referre in Deum non est possibile in hac vita, sicut non est possibile quod semper de Deo cogitetur, hoc enim pertinet ad perfectionem patriæ: sed quod omnia virtute referantur in Deum, hoc pertinet ad perfectionem charitatis, ad quam omnes tendentur. Ad cuius evidentiam considerandum est, quod sicut in causis efficientibus virtus prima causa manet in omnibus causis fœuentibus, ita etiam intentio principialis finis virtute manet in omnibus finibus secundariis: unde quicunque actu intendit aliquem finem secundarium, virtute intendit finem principalem, sicut medie dum colligit herbas actu, intendit confidere potionem, nihil fortassis de sanitate cogitans, virtualiter intendit sanitatem, propter quam potionem dat. Sic igitur cum aliquis se ipsum ordinat in Deum sicut in finem in omnibus, que propter se ipsum facit, manet virtute intentio ultimi finis, qui Deus est: unde in omnibus mereri potest, si charitatem habeat. Hoc igitur modo Apostolus præcipit, quod omnia in Dei gloriam referantur. In responsione autem ad proximam objectum docet Theologorum decus, nequam sufficere, ut præceptum illud Apostolicum adimpleatur, relationem operum duntaxat habitualem, immediate subiectens: Ad tertium dicendum, quod aliud est habitualiter referre in Deum, & aliud virtualiter. Habitualiter enim refert in Deum & qui nihil agit, nec aliquid actualiter intendit, ut dormiens: sed virtualiter aliquid referre in Deum est agentis propter finem ordinantis in**

*Deum; unde habitualiter referre in Deum non cadit sub præcepto: sed virtualiter referre omnia in Deum cadit sub præcepto charitatis, cum hoc nihil aliud sit, quam babere Deum ultimum finem. Insuper Doctor Angelicus 2. 2. quæst. 83. art. 14. ubi querit utrum oratio debeat esse diuturna, in questione solutione ita loquitur: *Dicendum, quod de oratione Tom. II. pag. 1332.* dupliciter loqui possumus: uno modo secundum 198. cundum se ipsam, alio modo secundum causam suam. Causa autem orationis est desiderium charitatis, ex quo procedere debet oratio, quod quidem in nobis debet esse continuum vel actu, vel virtute: manet enim virtus hujus desiderii in omnibus, quæ ex charitate facimus. Omnia autem debemus in gloriam Dei facere, ut dicitur 1. ad Corinth. 12. & secundum hoc oratio debet esse continua, &c. Denique, ne loca omnia, que ex D. Thoma produci possunt, in medium proferam, Opusculo xvi. quod est de perfectione vitae spiritualis, cap. 5. hæc de præcepto charitatis literis tradidit: *Alio Tom. 3. pag. 270.* vero modo ex toto corde, mente, anima & fortitudine Deum diligimus, si nihil nobis desit ad Divinam dilectionem, quod actu, vel habitu in Deum non referamus; & hujus Divine dilectionis perfectio datur homini in præcepto. Primo quidem, ut homo omnia in Deum referat, sicut in finem, sicut Apostolus dicit 1. Corinth. 10. Sive manducatis, sive bibitis, vel aliiquid aliud jacitis, omnia in gloriam Dei facite: quod quidem impletur cum aliquis vitam suam ad Dei servitum ordinat, & per consequens omnia, que per se ipsum agit, virtualiter ordinantur in Deum, nisi sunt talia, que a Deo abducant, sicut sunt peccata: & sic homo diligit Deum ex toto corde. Secundo, ut intellectum suum homo Deo subjicit ea credens, que divinitus traduntur, secundum illud Apostoli 2. Corinth. In captivitatem redientes omnem intellectum in olsequium Chri. i; & sic Deus dilitur ex tota mente. Tertio, ut quacunque homo amat, in Deo amet, & universaliter omnem suam affectionem ad Dei dilectionem reterat; unde dicebat Apostolus 2. Corinth. 5. Sive mente excedimus Deo, sive spiritu sumus vobis. Caritas enim Christi urget nos: & sic Deus ex tota anima diligitur. Quarto, ut omnia exteriora nostra verba, & opera ex divina charitate firmentur, secundum illud Apostoli, Omnia enim vestra in charitate fiant: & sic Deus ex tota fortitudine diligitur. Hic est ergo tertius perfectæ dilectionis divinæ modus, ad quem omnes ex necessitate præcepti obligantur. Ex his*

his verbis Angelici Praeceptoris, quae integræ, & quoniam perspicua sunt, absque commentarii Interpretum proféranda esse existimavi, animadvertat prudens lector, num Augustinenses Theologi jure etiam Sanctum Thomam trahant in partes suas; & an explicare præmissa Paulina verba de præcepto referendi in Deum virtualiter omnia opera deliberata, idem sit ac defendere damnata dogmata Baji. Illud sane nemo unus negare poterit, universos Augustiniani Ordinis Doctores de patrocinio Magni Aquinatis in sententia de referendis in Deum operibus gloriari, & loca superius exscripta aut evidenter, aut saltē probabiliter eidem sententiæ præsidium & fulcrum addere. Quale autem judicium ferri nunc debeat de summa Anonymi libertate, qua ipsam sententia laceratur atque proscinditur, universis, qui præjudiciis minime abripiuntur, imo his quoque, necnon affiduo & falso criminatori, dijudicandum, pronuntiandumque relinquo.

5. Profecto qui in ea opinione persistit,
Falsa sequela cui Anonymus iste adhærens ait, repeatit, ad ravim usque proclamat, Bajanos esse, Jansenianos, Quesnellianos, & si id parum videtur, pseudoaugustinenses, subdolos, ac temerarios Apostolicarum Constitutionum violatores & contemtiores, eos omnes, qui in Deum opera, quæ cum déliberatione fiunt, non quidem continuo, ac semper repetito charitatis actu, sed eo præmisso, elicto statis congruisque temporibus, adeo, ut virtualiter perseveret, referenda esse definiunt; is calumniā, qua nos afficit, non tantum impedit sodales nostros per celebres, inter quos eminent Belga omnes, duoque viri summi, ac purpura æque ac doctrina fulgentes Hieronymus Seripandus, & Henricus Norisius, verum etiam alios plures superius recensitos, & Judicio quidem nostro, etiam Scholarum Lumen, beatissimum Thomam. Nulla autem ratione parcit venerando nomini piissimi, integerimi, doctissimique viri Joannis S. R. E. Cardinalis Bonæ; qui Augustinianam doctrinam majori, quam quispiam nostratum fecerit, energia tradidit, explicavit, & veluti irrefragabile axioma inter principia, & documenta christiane vitæ inferendam, ac propounderam existimavit. Etenim in libro, quem inscripsit, *Principia vitæ christiana*, ediditque Romæ jam Vaticana purpura condecoratus, §. 29. prima partis hæc docuit: *Sententia Apostoli est, omnia opera ad Deum, ejusque gloriam referenda*

Bona p. Ven.
edit. 222.

esse, ut vera virtutis rationem consequantur. Sive, inquit, manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite, 1. Cor. 10. 31. & alio loco: Omne quæcumque facitis in verbo, aut in opere omnia in nomine Domini Jesu Christi, gratias agentes Deo, & Patri per ipsum, Colos. 3. 17. *Quidquid enim boni à nobis fit, quod non fit propter Deum, et si officio videatur bonum, deficiente tamen recto fine, malum est: finibus enim, non officiis virtutes à virtutis discernuntur.* Est autem officium id, quod faciendum est. *Quod si rebus creatis inbæremus, & ipsas propter se diligimus sine ulteriori relatione ad Deum, damnata cupiditas est, dicente Joanne Apóstolo: Nolite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo sunt, 1. Ioan. 2. 23. Ratio est, quia in hoc mundo tanquam peregrini sumus, & viatores, qui ad patriam pergimus: creaturis autem uti debemus tanquam vehiculis, quibus recto itinere eo feramur, quo tendimus. Deus vero diligendus est propter se ipsum, quia summum bonum est, & finis ultimus, in quo solo requies, appetitus, securitas fruitionis, & tranquillissimum gaudium invenitur. Hunc finem si quis ignorat, recte quoque vivendi rationem ignorat. Cognito autem verum omnium fine, jam scimus, quo dirigenda sint actiones nostræ, & quo omnium virtutum officia referri debeant. Hinc Theologi, licet unanimi consensu afferant, quasdam actiones humanas nec bonas ex se nec malas esse, quales sunt ambulare, comedere, dormire: docent tamen eum peccare, qui re ipsa dormit, edit, ambulat, & bæc non refert ad ultimum finem, quia deficit à prima, & universali regula humanarum actionum, quæ est idem finis, ad quem quidquid agimus, dirigere oportet. Et hoc est quod Dominus dixit: *Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. Si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit, Matth. 6. 22. Oculus iste intentio est, qua quisque peragit opus suum, qua quidem intentio si non fuerit recta, totum opus tenebrosum evit. Non est autem recta operantis intentio, nisi quidquid agit ad summum bonum, refundat. Omne bonum desursum est, & quidquid ab illo deflectit, malum est.* Aurea sane verba, & Augustini mente, corde, & ore prolata: à quibus criminator si ostenderit nos vel latum unguem discessisse, gratias illis agemus plurimas, & quamlibet errores, in quos prolapsos nos fuisse autumat, retractabimus: non enim sumus*

mus in erroribus pervaetis, sed in veritate inquirenda solliciti, atque, si forte lapsi fuimus, ad nos emendandos, corrigendosque parati.

Jacobi Fons
tana p. 2.
pag. 186.
6.
Declaratio
erroris.

Quoniam de Joanne S. R. E. Cardinale Bona mentionem feci; prætermittendum non est, Propugnatorem Constitutionis *Unigenitus* ad elevandam piissimam doctrinam Scriptoris auctoritatem, in propositionem 53. Quesnelli cap. xi. num. 2. tria repônere: primum quod in Opere de Principiis Vitæ Christi. p. 1. §. 29. *relationis* nomine intelligi debeat non relatio *actualis*, sed *habitualis & implicita*, quam sufficere tradiderunt Patres & Theologi: deinde nulla veritatis specie afferi *unanimem Theologorum consensum*, si recentior ille intelligatur de pracepto referendi *actu continuo singula ad Deum opera*, ut statuerunt Bajus, Jansenius, & auctor Tyrocinii Theologici, id est, Macarius Havermatis; cum ea sententia à Catholicis omnibus refutetur: demum *Recentioris illius pietatem fuisse aliquando à Novatoribus circumventam*, ut colligitur ex decreto, quo anno 1676. die 22. Junii ejus *Liber*, seu epistola typis edita, approbans doctrinam Germani *Philalethis Eupistini*, confixus est una cum pluribus Novatuiensium libris: quamvis Auctoris famæ Sacra Congregatio pepercerit, eandem Epistolam non ipsi tribuens; sed eam referens veluti *ejus nomine editam*: quam moderationem Quesnelli non ferens inter ceteras adversus decretum illud contumelias hanc effutiit, quasi mala fide in dubium Sacra Congregatio revocasset, an Opusculum ejus esset, cuius nomine prodiit.

7. Confirmatur sententia. Verum haec primum sententiam confirmant nostram; nam si Bajus, Jansenius, horumque discipuli statuerunt opera singula deliberata in Deum referenda esse *actu continuo charitatis*; multum à Bajo, & à Jansenio discrepant, qui docent factum esse, si referantur per charitatem *imperfectam, ac virtualem*. Deinde quod attinet ad Eminenterissimum piissimumque Cardinalem Bonam, affirmo nullum in ejus scriptis extare verbum, quo exigatur ad singula opera *charitas actualis*, ideoque inanem fore suspicionem, si quis opinaretur virum præstantissimum de hujusmodi charitate fuisse locutum, atque sententiae à Catholicis reprobatae adhæsse. Nec præterea Cardinalis amplissimus jure reprehenditur, quod scriperit assentiri sibi Theologos consensu unanimi; quoniam verba illa, *Licet unanimi consensu afferant*,

quasdam actiones humanae nec bonas ex se, nec malas esse, exprimunt confessionem Theologorum unanimem in admittendis operibus, quoad objectum & secundum speciem, ut Scholastici inquiunt, *indifferentibus*; in quo utique Theologi universi consentiunt; quamquam & in sententia de referendis in Deum operibus, non pauci, sed quāplurimi ex Orthodoxis una conspirent. Aperte insuper falsum est, quod doctrinam Cardinalis relationem aliam tradiderit præter illam, quæ est ex charitate saltem virtuali: quod ex illius verbis apertissimum esse puto. Enimvero relatio, qua non inhaerentes rebus creatis ipsas diligimus ulteriori ordinatione in Deum, & quæ omnia virtutum officia diriguntur ad ipsum Deum, quatenus diligendus est propter se ipsum, quia summum bonum est (de qua relatione constat in *Principiis vitæ Christianæ* §. 29. sermonem institui) est illa relatio per charitatem, quæ à nobis defenditur, non autem *habitualis & implicita*, prout hæc explicatur ab adversariis. Quod postremo ait Pontificia Constitutionis defensor, *pietatem Cardinalis eximii à Novatoribus circumventam*, nimia libertate ac falsitate dictum est, nullaque ratione evinci potest ex condemnatione, quam subiit *Liber*, seu *Epistola sub nomine Eminenterissimi Domini S. R. E. Cardinalis Bona approbans doctrinam Germani Philalethis Eupistini*. Sciendum quippe est, revera extare librum ita omnino, nulloque vocabulo excepto, inscriptum, in quo auctor demonstrare nititur quod Cardinalis Bona commendans & approbans opus Germani Philalethis approbaverit simul hæresim Jansenianam ab Innocentio X. & Alex. VII. damnatam: ideoque in parvo eo libro Epistola piissimi Cardinalis præmittuntur septem paragraphi ad evincendam Philalethis cum Jansenio concordiam, præsertim in deneganda libertate, & afferenda impossibilitate divinorum præceptorum. Reete itaque ac provide istiusmodi Opusculum proscriptum fuit; & hæc proscriptio non demonstrat pietatem Cardinalis omnium memoriarum dignissimi fuisse *circumventam à Novatoribus*; sed ostendit potius eundem Cardinalem in approbatione operum Philalethis, quibus titulus, *Triumphus Thomistarum*, minime approbasse Jansenianam hæresim, ut contendit memorati Opusculi auctor. In nullam ergo Joannis Cardinalis Bona reprehensionem, sed in defensionem laudemque cedit ejusdem Opusculi condemnatio. Neque illud certum est, in

in Triumbo Thomistarum comprehendi hæresim Jansenianam, cum idem Opus immune evaserit à censura; ac inverisimile sit Sacram Congregationem in illud minime animadversuram fuisse, si in eo Jansenii deprehendisset errores. Verum etiam Epistola, de qua sermo est, prohibita diceretur ob præfixum illum titulum, *Approbans doctrinam Germani Philalethi*, non à Cardinali Bona, sed ab ipso Philalethe Epistole additum, propterea quod Sacra Congregatio noluerit Philalethis scripta in maximo haberi pretio, & censeri approbata à piissimo doctissimo Purpurato; non hinc tamen deduceretur censuræ subjectam esse sententiam de operibus liberatis in Deum referendis; primum quia de hac sententia in laudata Epistola nec minimum extat verbum: deinde quia eadem sententia traditur in Operc. non censura perstrieto, sed summopere commendato, divisim quoque & sape procuso, & ad communem utilitatem in Italicum idioma translato: demum quia non tantum Cardinalis Bona, sed alii complures in hac dissertatione laudati, & Orthodoxi eidem sententiae adhaeserunt. Atque ex dictis etiam eruitur perperam Quesnellium, ut narrat Author Causæ Quesnelliæ cap. 13. in Sacram Congregationem debacchari, quod in damnatorum librorum indice ita recensuerit Epistolam, de qua loquimur, *Epistola sub nomine Eminentissimi Domini Joannis Sanctæ Romanae Ecclesiae Cardinalis Bona approbans doctrinam Germani Philalethi Eupistini*, quia revera extat liber cum hoc titulo censurâ dignissimus: quamquam si etiam Epistola ad Philalethem dicatur proscripta, sive propter productam rationem, sive propter aliquam aliam; laudanda summopere foret, non arguenda Sacra Congregationis moderatio; ut recte adversus Quesnellum ait Propugnator Constitutionis *Unigenitus*, jure Novatores, sed immerito eximium Cardinalem exagitans. At in viam, à qua deducti fuimus, redeundum.

Censure de l'Apologie Sententiam de operibus omnibus de l'Apologie liberatis in Deum charitate saltem virides Casuistæ tuali referendis comprobarunt insuper par M. l'Ar. & commendarunt Galliarum Antistites, chevèque de non si tantum qui *Apologiam Casuistæ Bourges. An-* ne de Levy de rum perstrinxere censuris, verum etiam Pantadour. centum illi Episcopi, qui latentem in 8. Quesnelli assertionibus pravitatem acer- Confermatur time sunt infectati. Archiepiscopus etim Burgenlis Aquitanæ Primas in sua Censura edita die sexta Februarii anno

1659. invehitur in illius *Apologia* attores, e quod scriperint pag. 165. prælaudatam sententiam erroneam esse, atque inter Janseniana dogmata rejicendam: „Mais si ils n'ont que les erreurs de S. Cyran, & de Jansenius à nous débiter, qui tiennent pour maxime que les Chrétiens doivent en toutes leurs actions aimer Dieu, & qu'il n'y a point d'action vertueuse s'elle n'est commandée par la charité, nous n'approuvons point ces erreurs..” In quam Apologistarum assertionem ita Burgenlis Antifites: „Leur doctrine n'est pas celle de Dieu; tant s'en faut elle y est tout opposée. Cette loi divine ordonne d'aimer Dieu de tout son cœur; Jésus-Christ le préche; S. Paul écrit que nous devons toujours marcher dans l'amour: *Ambulate in dilectione*; que toutes nos actions soient faites dans la veue de Dieu; & que nous rapportions même ces actions animales du boire & du manger à cette dernière fine: *Sive ergo manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis omnia in gloriam Dei facite*; enfin que tout soit fait dans la charité: *Omnia vestra in charitate fiant*; parce que sans la charité on ne peut plaire à Dieu, & que c'est cette divine vertu, qui comme la forme de toutes vertu rend les hommes vertueux, aussi bien qu'elle les fait saints & parfaits, selon la doctrine de l'Apostre dans un chapitre entier de son Epître aux Corinthiens. Et selon la doctrine de l'Apologie nous ne sommes pas tenus d'agir par cette vertu & c'est même une erreur de la croire..”

Censure par Messieurs les Vicaires Généraux de Mons. l'Em. ad Corinth. 16. Censure in eandem *Apologiam Casuistæ* edita à Vicariis Generalibus Archiepiscopi Parisiensis, Joanne Baptista de Contes, & Alexandro de Hodenequin, num. 30. hæc habet: „Cette doctrine (qua continetur in Apolog. pag. 165.) contenant qu'elle condamne d'erreur l'opinion qui soutient que les Chrétiens doivent en toutes leurs actions aimer Dieu, & qu'il n'y a point d'actions vertueuses, Si elle n'est commandée par la charité, est teméraire, & injurieuse à plusieurs Pères de l'Eglise.

Archiepiscopus quoque Senonensis in suo Mandato die 3. Septembri anno 1658. Censure v. in prædictata Apologistarum verba, Hec propositio (inquit) quatenus erroris accusat sanctissimam doctrinam, qua Christianis omnibus praecipuum affertur, ut actus omnes suos ad Dei honorem actu scilicet vel virtute refarent,

ferant, temeraria & falsa est, Patribus, S. Thomae, & clarissimis Theologiae Doctoribus injuria, qui in hi: Sancti Pauli verbis, Omnia vestra in charitate habent, & in illis item, Sive manducatis, sive bibitis, sive quid aliud agitis, omnia in Dei gloriam facite, verum praeceptum semper agnoverunt, quod violari sine aliquo peccato vel mortali, vel veniali non potest.

Lettre Pastore de Montrale au P. E. præcitatam Casuistarum Apologiam, die vesque 12. Novembris anno 1658. Nicolaus Comte de Be-Præsul Bellovacensis hæc scripsit: Apauvris Vida-logie de Casuistis pag. 165. „L'Amour de Gerbe de Dieu, qui est le grand commandement de la Loy, n'est plus qu'un conseil Censure par M. Gilles E. de bien-seance selon les principes rui-vestue d'Eunœux qu'il s'efforce d'estabilir; & il con-reux.

damme comme des erreurs les sentimens orthodoxes de ceux qui soustiennero appres S. Paul & S. Thomas, que les Chrestiens sont obligez d'avoir pour fin la gloire de Dieu dans toutes leurs actions, & de les lui rapporter ou a-tuellement, ou par un intention virtuelle. „ Episcopus itidem Ebroicensis in sua Censura die 15. Januarii 1659. ait: „ Nous avons jugé que ce livre de l'Apologie pour les Casuistes détruit les devoirs de l'homme envers Dieu, faisant passer pour une erreur qu'il soit obligé d'aimer Dieu en toutes ses actions. „ Similia leguntur in Censura Illustrissimi Episcopi Vinciensis inserta Diæcesana Synodo anni 1659. atque in Ordinationibus, ut vulgo appellantur, aliorum doctissimorum Gallicanæ Ecclesiæ Pastorum.

Nec tantum, ut dixi, illi Galliarum Confirmitur Antistites, qui censuris perstrinxerunt adhuc. *Apologium Casuistarum*, ab Apostolica Explications etiam Sede proscriptam ac reprobata, Unigenitus sententiam propugnantum relationem A pars de operum in Deum per virtualem chari- l'imprimerie tatem, appellant sanctissimam, ab Apo- Roijale 1720 stolo traditam, ac Patribus, Theologisque præstantissimis probatissimam, temeritatis & audacia eos arguentes, qui eandem orthodoxam p̄fissimamque sententiam tanquam erroneam & Jansenianam carpunt & vellicant; sed & cētū Episcopi in *Explicationibus* celeberrimæ Constitutionis *Unigenitus*, quas non solum in his Apologeticis disquisitionibus laudavimus, eandem sententiam amplectuntur, eique adversantes similiter notant, dum articulo 4. inquiunt:

R. P. Berti Theol. Tom. IX.

mier precepte, fait partie du culte, que nous devons au souvra in Estre, & de la gloire, que nous sommes obligez de lui rendre. La doctrine qui enseigne cette obligation a de trop grands fondemens dans l'Ecriture (a) & la tradition (b) pour souffrir que des Auteurs temeraires osent la combattre, &c., Jure itaque meritoque Augustinenses Theologi afferunt suam de referendis in Deum operibus omnibus deliberatis sententiam nullat. (b) S. Basilius cum quinquagesima tertia, aliisve Quesnellianos propositionibus convenire, quando præter tot, ac tantos Theologos eidem sententiae adhaerentes, Clericus Gallicanus data opera Quesnellianos errores refellens, illam ab his immunem, ac fartam, teetam, necnon firmissimis fundamentis innixam, ac talem, quam temere & inconsiderate à quibusdam Auctoriis oppugnat, tam splendido testimonio declaravit. Quare recte sa- pienterque Aurelius Piette de Actibus Hum. qu. 1. §. 6. Sententiam hanc in Bulla Unigenitus manuſc̄ illibata censuit Clerus Gallicanus, imo quantum pro ea sicut colligi potest ex illis Elucidationibus, quas circa illam Constitutionem dedit anno 1720. demonstrat que vir eximius quanti declarationes illæ Cleri Gallicani sint facienda, cum examini & discussione omnium Episcoporum Galliæ subjectæ fuerint, ac tandem approbatæ & signatae ab Episcopis plus quam centum, ut constat ex Epistola Episcopi Svesionensis ad Episcopum Bononiensem, Constitutionis *Unigenitus*, & memoratarum Explicationum hostem atque arroforem.

Nostra demum sententia de referendis virtualiter in Deum operibus liberatis non solum defenditur à Theologis laudatis §. 2. & 3. à Galliarum Episcopis nuper commemoratis, & fatente Jacobo Fontana à quibusdam Lovaniensibus, verum etiam fere ab universa Lovaniæ Theologica Facultate; quæ anno 1677. ab Apostolica Sede humillima supplicatione postulavit, ut ad examen ac trutinam revocaretur doctrina, quæ in his articulis de virtutibus Theologicis continetur. 1. *Quod tametsi aliqui Scholastici accipiant charitatem pro sola Dei dilectione, quæ est nostra cum eo per peccatorum remissionem amicitia;* tamen S. Augustinus, & alii Patres eam sumere soleant pro quavis supremi Boni causa propter se dilectione. 2. *Quod omne opus, ut plene bonum sit, & ne venialiter quidem in eo delinquat, debent ex tali charitate procedere, ac per ipsam referri in*

Z

Domi-

9.
Probatur ex
universa Lo-
vanensi
theologica
Facultate.

Dominum Deum. 3. *Istam tamen relationem non debere fieri per charitatem perfectam, sed sufficere eam fieri per imperfectam: nec opus esse relatione ex charitate actuali, sive ex charitate super quam fiat actualis reflexio, quia haec continua reflexio est in hac vita impossibilis; sed sufficere, quod opera nostra per charitatem virtualem in Deum referantur.* His apud Sanctam Romanam Inquisitionem discussis, sacrum illud amplissimumque Tribunal mandavit sapientissimo viro Laurentio Brancato de Lauræa, tunc ejusdem Inquisitionis Consultori, ac postea S. R. E. Cardinali, ut à Lovaniensibus Deputatis planiorem exigeret explicationem, eisque significaret prænuntiatam in secundo articulo doctrinam à censura non fore immunem; *si ad opera moralia ita requireret relationem in Deum per charitatem virtualem, ut hac relatione prætermis nullum opus nostrum esset moraliter bonum: at vero si admittuntur opera moraliter bona, etiam in Deum non relata, haud censurandam fore.* Sacrae Facultatis Deputati scripto Sacræ Inquisitioni exhibito sententiam suam declararunt. Hujus scripti, quod vidi, ac perlegimus, synopsis est: *Hæc vocabula opus moraliter bonum apud Augustinum aliasquo Patres non inveniri: id, quod à Scholasticis opus moraliter bonum dicitur, à Patribus appellari opus officio bonum, seu, bonum & rectum officium: opera officio bona, tametsi non referantur in Deum per charitatem virtualem, certissime esse admittenda: Augustinum adversus Julianum disputantem affirmare eleemosynam etiam à Gentili distributam esse opus officio bonum, non autem peccatum, propterea quod ex naturali compunctione oritur: in libro itidem de Patientia assertore, patientiam ipsam, aliaque christiana pietatis officia, et si fiant a schismaticis, vel ab hereticis, non proinde peccata esse & culpanda: ceterum constanter ac perspicue eundem Augustinum docere, quod virtutes à virtutis non officiis, sed finibus discernantur, ac proinde opera, quæ in Deum per charitatem imperficiam virtualiter non referuntur, et si officio sint bona, esse tamen destituta restitudine finis, & licet non ipsis operibus, aliquid tamen operantibus deesse, cuius defectu non sunt sicut oportet, nec sunt bona undique, id est, tam ex parte operis, quam ex parte operantis: Sanctum Augustinum in capite 121. Enchiridii, & in plurimis aliis locis id tradidisse, nec dissentire alios Latinos Græcosque Patres. His vero fuse &*

docte explicatis, ita Lovanienses concludunt: *Ex his apparet legitimus sensus nostri bujus Lovaniensis articuli, Omne opus, ut plene bonum sit, & ne venialiter quidem in eo peccetur, debet ex tali charitate procedere ac per ipsum referri in Dominum Deum, hoc est, ut bonum sit tam ex parte operis, quam ex parte operantis. Utriusque enim rectitudo est necessaria ad plenitudinem bonitatis, sive ut operans nullum incurrat peccatum, nequidem veniale.* Huic Lovaniensem declarationi acquievit supremus Sanctæ Inquisitionis Senatus, & prædictus articulus absque ulla censura dimissus fuit. Id etiam narrat in *Confutatione discussio-* Le Drou con-
nis Theologicae P. D. Augustini Michelfut. discul.
Petrus Lambertus Le-Drou, addens di-
scrimina inter hanc Lovaniensem sen-
tentiam, & inter dogma Bajanum, quæ
discrimina ex hac nostra & ex priori dis-
sertatione sunt manifesta, ac ulterius
affirmans se eorum, quæ narrata sunt,
testem fuisse ocularem.

Ipsem auctor Operis inscripti, *Constitutio Unigenitus Theologice propugna-* Mens Jacobi
ta, quamquam sententiae de referendis fontanæ cir-
operibus liberatis in Deum per chari-
tatem virtualem plurimum adversatur,
earumque difficultem, & duram appellat,
eoquod ipsi videatur illinc inferri, quod
opera in finem ultimum non relata sint
peccata, id, quod negant cum S. Thomae
Doctores omnes Catholici, atque in Bajo,
& Quesnellio dannatum est: non audet
tamen sententiam Lovaniensem paulo
supra explicatam hereticam pronuntia-
re, sed illam esse medium fatetur inter
suam, quam putat esse Doctoris Ange-
lici, atque inter oppositam Quesnellianam.
In propositionem itaque Quesnelli L. I. cap. x. num. 3. ita loquitur:
Quod attinet ad obligationem referendi
omnia in Deum ex charitate, non und ^{681.} Jacobus Fili-
Scholasticorum sententia est. Prima tu-
tissima S. Thomæ, quam superius expli-
cui: altera ei opposita Quesnelli exigens
dilectionem perpetuam, cuius omissione
qualibet actio virtutum moralium, etiam
fidei & spei sit peccatum: tertia aliquo-
rum Lovaniensium inter utramque media,
requiriens relationem perpetuam omnium
actionum, non quidem charitatis actibus
sempre elicitis, sed virtute manentibus,
qrorum influxu omnia fieri debeant ope-
ra deliverata, & cuius relationis defi-
ciencia homo peccet continuo, et si in virtuti-
bus se moralibus, etiam duabus primis
Theologicis, se exerceat. Hujus senten-
tie autiores duplice discrimine se exigit-
mant à damnatis Quesnelli erroribus se-
gre-

gregari: primo quod hic nusquam meminavit relationis solummodo virtualis, sed actualem semper exigere videatur: secundo quod Quesnellus non solum relationis omissionem arguat peccati, sed ea vitiari statuat actum ipsum misericordie, castitatis, & quemlibet alium ex virtutis moralis, fidei quoque & spei; se autem actuum illorum agnoscere bonitatem, solum autem de peccato arguere omissionem debitam relationis. His vero si vir praeclarus adiecisset sententiam hanc non esse quorundam Lovaniensium duntaxat, sed omnium Augustinensium, aliorumque

multorum, & insuper doctissimorum Galliarum Antislitum, & judicio plurium, etiam Doctoris Angelici, totius vero Lovaniensis nomine Romae expositam, nullaque censura perstrictam; ac demum si animadvertisset ex eadem sententia nullatenus consequi traditam à Bajo, & à Quesnello doctrinam, quod nempe in se vitiata sint & corrupta opera in Deum non relata: si, inquam, praeclarus vir hæc addidisset ac pronotasset; profecto illa quoque difficultas, & illa duritas, quæ ipsius obversabantur menti, penitus evanissent.

§. VI.

Explicatur uberior Augustiniana sententia, hujusque à Bajanis discrimen.

SUMMARIUM.

1. Usque ad 1st. uberior explicatur Augustiniana sententia.
2. discrimen patulum inter hanc & Baji sententiam.

13. 14. Id ipsum ulterius declaratur.
15. Timor servilis est utilis.
16. Hoc tamet negant Bajanistæ.
17. Unum notabile pro Augustinianis.

Synopsis ac declaratio sententiae Augustinianarum ex S. Augustino.

Jam vero Augustiniana sententia, quam nobiscum amplectuntur, propugnantque viri doctissimi ac præstantissimi, synopsis quamdam atque imaginem exhibemus, non quod necelsum sit, & obsecrare à nobis expositam existimemus, sed quod ad hanc dissertationem proprius accedat, nection cum tali adversario congregiamur, cui eadem sepe insulfissima nugacitate opponenti, eadem quoque sunt rursum imperturbato animo obiscienda.

I. Declaratur primo. Tom x p. 596.

Primum itaque in Augustiniana Theologia virtutes non officiis, sed finibus discernuntur. Noveris, inquit S. Pater contra Julianum lib. IV. cap. 3. num. 21. Noveris non officiis, sed finibus à vitiis discernendas esse virtutes. Officium est autem quod faciendum est: finis vero propter quod faciendum est. Cum itaque facit homo aliquid, ubi peccare non videtur, si non propter hoc facit, propter quod facere debet, peccare convincitur. Quæ tu non attendens fines ab officiis separasti, & virtutes veras officia sine finibus appellandas esse dixisti. Officia à finibus distinguenda esse Augustinus perspicuo exemplo demonstrat: nam abstinerre ab alieno, si officium cogites, potest videri esse justitiae; at si fiat ne plus pecunia litibus pereat, non est justitiae, sed avaritiae. Item bonum est, si subven-

natur homini perclitanti, præsertim innocentis; sed ille qui hoc facit, si amando gloriam hominum magis quam Dei facit, non bene bonum facit.

Quoniam vero finis ultimus creaturæ rationalis est Deus, non voluptas, non tempore commodum, non hominum gloria, sive laudum ambitio: si quis officium aliquod exerceret propter voluptatem adipiscendam, seu tenendam, aut propter tempore aliquod emolumentum, vel ob gloriæ, humanarumque laudum cupiditatem; profecto ob finis perversitatem à vera virtute alienissimus foret, siquidem non intentione ultimi finis, ac summi Boni, sed amore bonorum commutabilium creaturis fruens, & Deo utens, capessendis virtutibus daret operam. Quod si nullo hujusmodi fine ageret, nullique rei actus virtutum ancillarentur, otiosa & inanis res foret, non virtus; atque recti finis carentia vitium potius, quam virtus appellaretur. Absit autem, ait eo loci Augustinus, ut virtutes verae cuiquam serviant, nisi illi, vel propter illum, cui dicimus, Deus virtutum convertere nos. Proinde virtutes, quæ carnalibus delectationibus, vel quibusdam commodiis & emolumentis temporalibus servient, verae prorsus esse non possunt. Quæ autem nulli rei servire volunt, nec ipsæ verae sunt. Veræ quippe

R. P. Berti Theol. Tom. IX.

Z 2

vir-

virtutes Deo serviunt in hominibus, à quo donantur hominibus, Deo serviunt in Angelis, à quo donantur & Angelis. Quidquid autem boni sit ab homine, & non propter hoc sit, propter quod fieri debere vera sapientia præcipit, et si officio videatur bonum, ipso non recto fine peccatum est.

3.
Tertio.

Hinc in Augustiniana Schola non dantur virtutes steriles, & infructuosæ; quia non est virtus quidquid non recto fine peragit recto fine quicquid non sit propter Deum. Ad hoc autem, ut aliquid fiat propter Deum, opus est amore Dei, sine quo nemo bene utitur creaturis. Idcirco Julianus laudanti virtutes infidelium, quas steriles fatebatur, nec sufficere ad consequendum Regnum cælorum ultra libenterque concedebat; respondet Augustinus præcitato cap. 3. num. 22. non esse veras virtutes illas à Pelagianis in infidelibus celebratas. *Fieri non potest*, ait S. Pater, *ut steriliter boni sumus: sed boni non sumus quidquid steriliter sumus. Arbor enim bona bonos fructus facit. Absit autem, ut Deus bonus, à quo securis paratur arboribus non facientibus fructum bonum, excidat, & in ignem mittat arbores bonas. Nullo modo igitur homines sunt steriliter boni: sed qui boni non sunt, possunt esse alii minus, alii magis mali.* Et numero 32. *Deus istas arbores non potest diligere, & si tales permanserint, disponit excidere: quia sine fide impossibile est placere Deo. Sed ita hic innoror, quasi istas arbores non jam tu ipse steriles pronuntiaveris. Quomodo igitur obsecro non aut jocaris in his disputationibus, aut deliras, qui sterilium fructus arborum laudas? Qui utique aut nulli sunt, aut simili sunt, laudandi non sunt: aut si fructus boni sunt, profecto steriles arbores non sunt, imo & bona sunt, quarum fructus boni sunt, & debent Deo placere, cui bona arbores non possunt nisi placere, Jamque erit quod scriptum est, sine fide impossibile est placere.*

4.
Quarto.

Disputans itaque Augustinus cum Juliano de virtutibus infidelium, nequam disserebat, an hujusmodi virtutes ad salutem, regnumque sempiternum possent perducere, sed an virtutes istae absque fide steriles, & infructuosæ, vera virtutes sint, an via similia virtutibus. *Id recte observavit Norisius in Vindiciis cap. 3. §. 4. & brevi etiam, sed perspicua ratione demonstravit. Enimvero Pelagiani asserebant per solam gratiam sanctificantem homines fieri filios Dei*

adoptivos, & acquirere jus ad gloriam. Manifestum hoc est ex libello fidei, quem Cælestius Romæ edidit: de quo Augustinus in libro de Peccato Origina-^{Aug. tom. x.} li cap. v. num. necnon ex verbis Julia-^{pag. 255.} ni apud eundem Sanctum Patrem lib. v. Operis imperfecti num. 9. Adeo itaque Pelagiani vires arbitrii extollebant, ut dicerent hominem solius naturæ viri-^{Ibid. p. 1094.} bus posse peccata vitare, & virtutes ac-^{1096.} quirere. At aduersus illos Divinæ gratiæ propugnator glorioissimus Augustinus firmissime docuit, non talis esse ro-[&] boris post Adæ prevaricationem liberum straverat R. voluntatis arbitrium, sed neminem libe-^{palda de En-} rium esse ad agendum bonum sine adjutorio te superna-^{turale lib. 1.} Det; & licet ipsum liberum arbitrium dispat. 20. non sit extinctum, & desstitutum etiam fide, & gratia supernaturali exerceat ali-^{se 7. §. num. 27. §. Dices.} quando officia virtutum, puta honorem parentibus, eleemosynam pauperibus, majoribus obedientiam impendat, servet-^{tom. I. p. 160. quem vide infra cap. 3.} que temperantiam, continentiam, sobrietatem; nihilominus hujusmodi officia vel non fiunt propter Deum, & à recto fine deflectunt; vel fiunt ob voluptatem & corporis oblectamentum, & sine pravo vitiantur; vel propter solam virtutis honestatem, & inflantur vento ambitionis; ideoque ut veræ virtutes sint, nimur, nec deflectentes à recto fine, neque à pravo fine corruptæ; præter vim illam fractam, tenuissimamque libertatis humanæ, exigunt supernæ veritatis illustrationem, & inspirationem amoris, sine quo nemo bene utitur crea-^{Ibid. p. 602.} turis.

Augustiniana itaque sententia nullas veras virtutes admittit absque omni probris fide, & absque Divinæ gratiæ auxilio: hujusque sententiae fulcimenta sunt, quæ de viribus arbitrii post Adæ lapsum diximus paulo supra, & quæ adjecta fuerunt de fide, per quam rectus finis operandi dignoscitur. Accedit quod Pelagiani, ut adstruerent initium salutis esse ex nobis, ajebant citra omnem fidem, omnemque gratiam homines honesta plura & recta opera efficere, quibus Deus ad conferendas gratias ubiores moveatur: contra illos autem gratia hostes docuit Augustinus lib. I. de Nuptiis & Concupis. cap. 3. num. 4. nec pudicitiam conjugalem, nec opus aliud, quod non fiat propter Deum ve-^{Tom. IO. pag. rum, redolere virtutem.} Ex hoc loco Julianus ansam arripuit scribendi aduersus Augustinum, haberi pudicitiam conjugalem, ceterasque virtutes absque ultra gratia, ut constat ex libro IV. S. Patris aduersus eundem Julianum cap. I. cui

eui & respondet cap. 3. ejusdem libri locupletissime, neminem recte vivere, ibi pag. 585. nisi ex fide per Jesum Christum; falli C. 590. Pelagianos verisimilitudine eorum virtuum, que finitima videntur, & propinqua virtutibus; in Fabriciis, Regulis, Fabii, Scipionibus, Camillis, ceterisque talibus non fuisse veram iustitiam, quia non actibus, sed finibus pensantur officia. aliaque plura, que ibidem leguntur. Hinc vero apparet Augustinum ad agendum de Virtutibus à Juliano provocatum fuisse; atque ubi Pelagianus iste virtutes infidelium laudabat, ut hinc inferret hominem bene incipere sine gratia, & divinitus adjuvari tantummodo ad capessendam perfectionem; Augustinum contra demonstrasse virtutes illas, quae humanæ voluntati, non divino muneri tribuuntur, esse vita virtutibus simillima; idoque non solum ad perficiendam & consummandam, verum etiam ad incipiendam virtutem requiri Divinæ gratiae adjutorium.

6.
Sexiè.

Tom. 2. pag.
468.

Tom. x. pag.
241. pag.
428. pag.
798.

Sequitur ex his Augustinianæ Theologiae principiis, virtutes infidelium, si tamen sint undique bona, & finis rectitudine non carentes, ab aliqua fide, non utique expressa & perfecta, sed inchoata, priusque credulitatis affectum excitante, atque à gratia irradiatione fuisse profectas: quod S. Pater non uno in loco demonstrat. Enimvero de Polemone, quem Xenocrates de fruge temprantia disputando, non solum ebriosum, verum etiam tunc ebrium, ad mores alios repente convertit, scribit S. P. Epistola 130. nunc 144. num. 2. Quamquam ergo ille, sicut prudenter & veraciter intellectus, non Deo fuerit acquisitus, sed tantum à dominatu luxuriae liberatus: tamen ne id ipsum quidem, quod melius in eo factum est, humano operi trahuerim, sed divino. Inquit de Gratia Christi cap. 24. num. 25. & libro 1. contra duas Epistolas Pelagianorum cap. 38. Deum cor regis Assyrii transtulisse occultissima potestate ab indignatione ad lenitatem, hoc est à voluntate ledendi ad voluntatem favendi, secundum illud Apostoli, Deus operatur in vobis & velle: & de Cornelio Centurione in libro de Praedestinat. Sanctor. cap. 7. num. 12. Sollet enim dici, Ideo credere meruit, quia vir bonus erat & antequam crederet; quod de Cornelio dici potest, cuius acceptae sunt elemusynæ, & exauditæ orationes, antequam credidisset in Christum: nec tamen sine aliqua fide donabat, & orabat. Nam quomodo invocabat, in quem non crediderat? Nonnulla itaque bona

opera in infidelibus inveniuntur; sed hæc Divino muneri, non humanæ tantum voluntati sunt tribuenda.

Quare si quis omni prorsus fide, & omni gratia destitutus sit, quantumvis bene agere videatur, in quolibet opere deflectet à recto tramite: unde Prosper in sententiis num. 106. *Omnis infidelis vita peccatum est, & nihil est bonum sine summo bono;* ubi enim deest agnitus & incomparabilis veritatis, falsa virtus est etiam in optimis moribus. Principio enim virtutes infidelium vanitati, & gloriæ cupiditati defervunt: quod S. Pater egregie, & erudite demonstrat lib. v. de Civit. Dei cap. 12. ubi productis exemplis Marci Catonis, Caii Cæsaris, aliorumque Romanorum, quia rebus præclare gestis dederunt operam ut virrus, nomenque eniteceret, Laudis aviditas, inquit, & cupiditas gloria multa illa miranda fecit, laudabilia scilicet, atque glorioſa secundum hominum existimationem. Hunc virtutis finem, gloriā nempe, honorem, & imperium præstuitis sibi Romanos, monstrat eo in loco sapientissimus Augustinus pluribus ex Sallustio, Plutarcho, & Virgilio collectis sententiis, necnon ex Aëdibus, quas Romani conjunctissimas constituerunt, virtutis & honoris, pro Diis habentes quæ dantur à Deo. Virtutes itaque eorum, qui inter Gentiles ceteris visi sunt antecellere, nequaquam virtutes verae fuerunt. Neque enim (inquit S. Pater num. 4.) est vera virtus, nisi que ad eum finem tendit, ubi est bonum hominis, quo melius non est. Prodigitum autem foret, si hujus inanis gloriæ cupidine homo sibi relictus non tangetur, cum potissimum creatura spiritualis se ipsa delectetur, & homo etiam innocens, & in bona voluntate à Deo conditus, ex eo, quod illi dictum est, Eritis sicut Dii, miserime inflatus, ab illo cui debebat inhærere, perverse celitudinis appetitu recesserit. Vide S. Lib. 4. contra gal. cap. 1. num. 28.

Nemo utique has virtutes, quartum finis est inanis gloria, dixerit omni prorsus virtus carere; tametsi hanc unam virtutis mercedem agnoverint inter Ethnicos sapientissimi, teste Tullio pro Archia Poeta, ubi ait: Nullam virtus altam mercedem laborum periclorumque defuderat, præter hanc laudis, & gloriam. Multo minus inter virtutes connumerari debent, quæ voluptatis causa exercentur: nam virtutes voluptatis ancillas Epicurus induxit; & cum virtus vera

Z 3

8.
Ogavd.

Deo

Deo servire debeat; virtutes, quae carnalibus delectationibus serviunt, veræ prorsus esse non possunt. Hinc S. Pater prælaudato Opere de Civit. Dei lib. v. cap. 20. affirmat, nihil ignominiosius & deformius esse ea pictura, quam solent quidam philosophi ad ingenerandum pudorem iis, qui virtutes quidem probant, sed eas voluptatis corporalis fine me tiuntur, verbis in quadam tabula exhibiti.

Ibid. p. 137. bere, ubi voluptas in sella regali, quasi delicata quadam regna consideret, eique virtutes famulæ subjiciuntur, observantes ejus nutum, ut faciant que illa impetraverit: cum turpissimum sit, virtutes cum tota sua gloria dignitate tanquam imperiose cuidam & in honestæ mulierculæ servire voluptati. Hæc S. Pater, sub jiciens nec satis debiti decoris esse pieturam, si etiam talis fingatur, ubi virtutes humanæ gloriae serviant. *Lacet enim ista gloria delicata mulier non sit, inflata tamen est, & multum inanitatis habet.* Virtutes itaque infidelium sive voluptati, sive humanæ gloriae servientes, vitia fuerunt.

9.
Nono.

Eadem tom. pag. 571.

Illæ etiam virtutes, quæ ad se ipsas referuntur, nimirum appetuntur atque exercentur propter ipsarum decorum atque honestatem, quoniam in iis Deo animus & ratio ipsa non servit, tales non sunt, quibus corpori virtutis recte imperatur. Quare de iisdem virtutibus lib. 19. de Civit. Dei cap. 25. ita sapiensissimus Præceptor atque Institutor: *Licet à quibusdam tunc veræ & honestæ putentur esse virtutes, cum ad se ipsas referuntur, nec propter aliud expetuntur; etiam tunc inflatae & superbae sunt; & ideo non virtutes, sed vitia judicanda sunt.* Eadem repetit S. Pater sermone 156. sive 13. de Verbis Apostoli, num. 7. ubi tam de Epicureis, qui ajunt, *Beatus, cuius est in fructu voluptas carnis ejus, quam de Stoicis dicentibus, Imo beatus, cuius est in fructu virtus animæ ejus, interpretatur verba Psalmista 39. 5. Non respexit in vanitates, & insavias falsas.* Verbo dicam: Augustinus veras virtutes non agnoscit, nisi que Deo serviunt, quæ propter Deum exercentur, quæ ad Deum referuntur.

10.
Decimò.

Harum autem virtutum, quæ Deo non serviunt, ideoque non sunt bona spectato fine ultimo, ad quem sunt referendæ, quedam sunt ad finem pravum directæ, quæ nempe serviunt gloriae hominum, cupiditatib; & voluptatibus carnis, & hæc sunt vitia proprie dicta, nempe opera perversæ intentione, & ini-

quo animo patrata; & hæc virtutes sunt, quas Augustinus appellat *cupiditatis & voluptatis ancillas*: alia, quæ in sua productione malæ non sunt, nec à pravo fine derivant, ad objectum quoque honestum tendunt, cùjusmodi sunt exhibere honorem parentibus, pauperibus elemosynam elargiri; & hæc, nisi in Deum virtualiter referantur, vitia ab Augustino dicuntur, non *positive*, quasi à cupiditate corruptantur; sed *negative*, atque, ut ipse Augustinus loquitur, *non recto fine*; cùjus recti finis omissione non inficit *intrinsecus officium & opus*, sed accusat duntaxat operantem, qui *non bene bonum opus exercet*, id est, non operatur utendo creaturis, easque propter Deum diligendo.

Apparet ex dictis maximum discrimen inter eos, qui hanc defecatissimam Augustini doctrinam defendunt, & inter paculum. Bajum, & Quesnellum, aliosque, qui ajunt infidelem in quolibet opere peccare, impium servire in omnibus operibus dominanti cupiditati, & quidquid sit sine fidei lumine, & sine charitate, esse presumptionem, esse vanitatem, esse peccatum. Dogmatistæ enim isti merito ab Apostolica Sede damnati, statuentes, ut vidimus dissent. i. duo tantum actionum humanarum principia, *charitatem habitualem, & cupiditatem item habitualem*, & nullam gratiam agnoscentes ante fidem perfectam, & Spiritum Sanctum inhabitantem, coacti sunt assidere, quidquid in infidelibus adinvenitur esse inquinamentum, atque peccatum, & quidquid est in homine dominanti cupiditati subiecto, esse iniquitatem, & opus, ànoxio mundi amore corruptum. Quamquam vero hanc esse Dogmatistarum mentem plurimis argumentis demonstraverim; afferam tamen hoc in loco aperi tissimum testimonium summorum viorum, cui anonyms accusator, velit, nolit, tenetur assurgere, Cardinalium nempe, Archiepiscoporum, & Episcoporum Galliarum, qui in Pastorali Instructione edita post acceptationem Constitutionis *Unigenitus*, hac de propositionibus Quesnellianis tradiderunt: *Elles donnent à entendere, qu'el il n'y a point de véritablenes de l'Assemblée, que la charité habituelle ou do minante. Les dispositions qui préparent pag. 571 la voie à la charité, loin de pouvoir être rapportées à la charité, sont de vnu pechez; parceque sans la charité & sous le regne de la cupidité, toutes nos actions sous corrompus, venant de la cupidité, qui régne dans le cœur dès que la charité n'y domine pas; & centum pariter Epi scopi*

scopi Gallie an. 1720. in Quesnellino
item, ac in Bajo damnatum hoc dogma
*Art. 4. de testati sunt, qu'il n'y a point d'autres
verus theo-principes de nos actions, que la charité
habituelle, & la cupidité habituelle.* Vide
dissert. 1. cap. 1. §. 4.

12.
Disci-
men
declaratur
primò.

Bellar., tom.
4. pag. 311.

August. lib.
4 contra quid.
cap. 3. n. 30
pag. 600.

Duplici itaque ex capite nos à Bajano
dogmate discrepamus: quod nempe ad
opus moraliter bonum, non requirimus
charitatem habitualē, neque *fidem per-
fectam*; & quod plura etiam sine fide
imperfecta, & sine gratia actuali in infi-
delibus opera fateamur, quæ licet non
sint *intrinsecus* peccata, neque à noxia
cupiditate oriuntur, quia tamen non
sunt propter Deum, non bene sunt:
quamquam hoc postremum perraro, &
fere nunquam contingat, ut in praxi sine
gratia adjutorio fiat aliquod opus honestum,
& bonum ratione officii, & finis
proximi, atque in tali opere non sit huma-
na gloria, & cupiditatis rubigo, ut
diximus præcedenti num. 7., cum ten-
tationes, quibus homo continuo à pro-
pria concupiscentia exagitatur, & præ-
fertim cupiditas gloriae, qua mens hu-
mana perniciose sibi placet, ac typho,
& morbo inflationis extollitur, non pos-
sunt solius naturæ viribus superari: quod
etiam Bellarmintus docet libro v. de
Grat. & liber. arbitrio cap. 7. Atque
hinc est, quod Augustinus acerrime op-
pugnare studuit Julianum, qui de Gen-
tili, qui non vivit ex fide, si nudum ope-
ruerit, periclitantem liberaverit, ægri
vulnera foverit, divitias honestas amicitias
impenderit, ad testimoniū falsum
tormentis potuerit impelli (cum nollet,
cum ista facit, peccare) profecto dictu-
rus erat, *Et bona facit, & bene.*

12.
Secundo.

Cæterum ex eo quod bonum honestum in Deum ultimum finem non refe-
ratur, neque eliciatur, aut imperetur à
charitate, minime sequitur, ut commen-
tus est Bajus, *intrinsecus* vitiatum esse,
& originem suam ducere ab amore mundi,
sive à noxia cupiditate; sed tantum
quod destitutum sit recto ordine relationis,
ut dixi dissert. 1. cap. 2. §. 1, atque
in aliis locis compluribus. Solus enim
debita relationis defectus in operantem,
non in opus redundat: quod Nostrates
non una ratione demonstrant. Inqui-
unt alii, præceptum diligendi Deum ha-
bere diversum à præceptis cæteris objec-
tum; quando autem præcepta *disparata*
sunt, & objectum habent diversum,
potest unum *quoad substantiam* sine alio
fervari, ita, ut recte se quisque gerat in ob-
servatione unius, male autem in alterius

transgressionē. Ita urgente simul præ-
cepto audiendi sacrum, & servandi jeju-
num in die Fefto intra Quadragesimam
occurrente, si quis sacrum audiat, fran-
gatque jejunium, unum bonum opus ex-
erceat, aliud omittit; nec tamen ex unius
omissione alterum *intrinsecus* inficitur &
vitiatur: & urgente simul præcepto elici-
endi actus fidei, spei, & charitatis in
extremo vita periculo, si eliciatur actus
fidei, vel spei, actus vero charitatis præ-
termittatur; peccat quidem homo
actum charitatis omittens, at non
proinde actus fidei & spei peccata
sunt, nec omissione actus charitatis *in-
trinsecus* labefactantur. Ad hunc mo-
dum, inquit, præceptum referendi
omnia opera in Deum habet pro objec-
to Dei gloriam, & præceptum honoran-
di parentes, vel largiendi eleemosynam
spectant officia pietatis & amoris, prox-
mis impendenda. Etsi autem hujusmo-
di præcepta simul urgeant, & honor pa-
rentum, att sublevatio pauperum in
Deum sint referenda; nihil tamen mi-
nius qui parentibus honorem exhibit,
vel opem fert miseris, id vero non ex-
equitur propter Deum, non peccat, sed
vere parentes honorat, vere misericor-
diā exercet; at officia hæc *in se bona*
non facit *bene*, quia ea non facit propter
ultimum finem, cui misericordia, pietas,
& reliqua omnes virtutes derservire de-
bent. Alii ex nostris ajunt, hoc di-
scriminis intercedere inter finem pravum,
& inter defectum relationis in
Deum, E. G. inter cupiditatem, qua ele-
mosynam aliquis elargitur, & inter omis-
sionem debitæ ordinatio ejusdem ele-
mosynæ; quod pravus ille finis movet
operantem, atque, ut Schola loquitur,
influit in opus, ideoque ab ipso fine idem
opus *intrinsecus* corrumpitur, & infici-
tur; at omissione debitæ relationis non in-
fluic in opus, neque operantem ad agen-
dum movet & allicit; ideoque hac omis-
sione opus *intrinsecus* minime macula-
tur. Sedulo itaque juxta hanc doctri-
nam animadvertisendum est, an cupiditas,
& amor qui hæret in creatura sit fi-
nis operis, & an sit concomitans tantum
atque in opus non influens; aliud est
enim habere cupiditatem, aliud ex cupi-
ditate operari: ex cupiditate operatur,
qui eleemosynam ob inanem gloriam lar-
gitur; habet cupiditatem, sed non ope-
ratur ex cupiditate, qui ad eleemosynam
largiendam movetur ex commiserationis
affectu, & creaturæ adhærens hanc ele-
mosynam in Deum non refert; quoniam
hæc cupiditas, qua creaturæ adhæret,
non est causa efficiens, aut finalis ipsius
ele-

eleemosynæ. Potest hæc sententia confirmari ex doctrina Bellarmini scribentis de Grat. & liber. arbitrio libro v. cap. 9. tom. 4. edit. novissimæ pag. 315. Non potest opus inquinari à malitia causa, nisi quando à malitia procedit. Nam si ex bono naturæ quis operetur, opus erit simpliciter bonum. Atque hoc modo eleemosyna hominis impudici bona esse poterit, si fiat misericordie causa, non impudicitiae. Per accidens enim opus illud est hominis impudici, per se autem misericordis. In primo itaque casu, non in secundo, opus ex officio bonum *intrinsecus* à cupiditate vitiatur. Demum nostratum aliqui dicunt, rationem habere duplicum respectum, unum ad bona temporalia, alterum ad sempiterna, sive, ut inquit, rationem aliam *inferiorem* esse, aliam *superiorem*; ac virtutes, quæ in ultimum finem non referuntur, quoniam versantur circa temporalia, quæ ex genere suo bona sunt, modo à pravo fine non videntur, esse officia bona atque honesta *secundum rationem inferiorem*: at si *ratio superior* attendatur, à qua præscribitur modus operandi propter finem ultimum, tametsi officia illarum virtutum versentur circa objectum honestum, tamen non bene fiunt, quia non fiunt propter Deum; qui ut est primum principium virtutum omnium, ita debet esse finis ultimus eorumdem. Omissio autem relationis in Deum, cum non sit objectum illorum officiorum, nec sit eorundem finis, ideoque nec intendatur ab operante, nec operantem moveat, & incitat ad agendum, non vitiat *intrinsecus* opus; quod ab objecto, atque à fine habet ut bonum sit, aut perversum. Hæc autem omnia evidenter demonstrant, neminem Augustinianum, eti omnes doceant opera liberata referehda esse in Deum finem ultimum, asserere quod nisi ita referantur, *intrinsecus* mala sint, peccata, & noxiæ cupiditatis vitio corrupta; & consequenter neminem ex nostraribus sentire cum Bajo.

14.
Error Baja-
nistarum.

Cum multum Bajanistæ errant recententes inter peccata opera honesta atque officia virtutum; magis, ac turpius falluntur, dum assertunt culpabilem esse cupiditatem quæcumque actum fidei, timoris, ac spei, quibuscumque non est charitati conjunctus. Nam etiam servilis timor utilis est, bonus est, & à gratia supernaturali derivans, atque ad justificationem impetrandam disponit; ut definit Tridentina Synodus, & nos etiam non uno in loco tradidimus; quod pariter de fide, & spe firmissime profitemur.

Non inde tamen falsum putamus, quod nos docuit Institutio sapientissimus Augustinus in Enchiridio ad Laurentium cap. 121. in Psalmum 77. de Spiritu & lit. cap. 31. ad Bonifacium lib. 3. cap. 4. atque in aliis locis innumeris: in quibus ait, ea quæ fiunt timore poenæ, non amore justitiae, nondum fieri quemadmodum fieri oportet, ac sine ullo amore timenter, intus in ipsa voluntate reum esse; quam Augustinianam doctrinam, non ego tantum & Fulgentius Bellelli tradidimus, sed etiam Christianus Lopus, Franciscus Farvacquez, aliquique commemorati à Norisio in Confutatione Germanitatis xi. ac Norisius ipse eo loci, & ^{Vide Nori-} in Vindiciis cap. 3. §. 6. imo & S. Thomas ^{tom. 1.} mas 1. 2. q. 107. art. 1. ad 2. & 2. 2. p. 1010. ^{1446. 1. 19.} q. 19. art. 9. cuius verba profert, & accurate expendit doctissimus Cardinalis.

Facillimum autem ex dictis percipitur, quo sensu timor ipse sit bonus, sit Timor servi-
lis utilis. & quo sensu quod fit ex timore bonum ^{Vide Augo-} ^{stium in ps.} sit, nec tamen bene fiat. In timore ^{93. tom. 4. p.} enim servili est *servilitas*, qua impius ^{998. in ps.} adhuc animo & voluntate creaturis ad- ^{118. p. 1307.} hæret, & est ipse timor, sive formido ^{in psalm.} pœnaru. Sane si *servilitas* ipsa sit ^{127. p. 1440.} causâ timoris, ut in iis accidit, qui ti- ^{Ep. ad Hon.} ratum, capi- ^{n. 10. 2. ps. 1.} tem, ne à noxiis cupiditatibus distra- ^{18. num. 45.} hantur, sicut adulteria timet ne veniat ^{tom. 2. p. 438.} sponsus, à quo illicitos amplexus cogatur ^{Tractatu 41.} dimittere, & lupus timet canem latran- ^{in Joannem} tem, ne prædam quam rapuit cogatur ^{3. p. 575. in} deferere; manifestum est, noxiū, & à ^{psalm. 127.} cupiditate vitiatum esse hunc timorem, ^{num. 7. 11. 4.} quem Schola serviliter servilem appellat. ^{pag. 1439. 1a.} Quando autem *servilitas* non est ^{p. 150. n. 15.} causa timendi, sed adhuc in eo qui timet ^{ibid pag. 1691.} *servilitas* ipsa permanet, quia nondum ^{Serm. 156.} amat justitiam, & adhuc illicitis obli- ^{num. 14. 1a.} cationibus adhærescit; ut in iis evenit, ^{5. pag. 756.} qui fide præente, ac Spiritu Sancto movente gehennam timent, sed nondum excitantur flammulis charitatis: utilis timor est, sanctus est, & charitati viam sternit, quoniam dicit ad amorem *justitiae*, pellit consuetudinem malorum operum, charitati locum servat, & dum homines per timorem continent se à peccato, fit consuetudo *justitiae*, & incipit quod durum erat, amiri. Eo tamen in casu qui timet adhuc malus est, non quia timet, sed quia justitiam non amat, ut inquit Norisius ad præcitatam Ger- ^{Norisius tom. 1.} manitatem undecimam, imo S. Thomas ^{pag. 1446. 1.} i. 2. q. 29. art. 4. ad 1. necnon Emi- ^{Thomas tom. 11. pag. 46.} nentissimus Bellarminus lib. 2. de Pe- nit. cap. 18. cuius verba produxi dissert. 1. cap. 2. prope finem. Qui ergo ita timet

timet, & malus est, quia non habet charitatem, ideoque timet timore servili, non filiali, habet timorem bonum ac perutilem, & tamen non bene timet; quoniam defectu charitatis non ordinat tam amorem in Deum, atque plus timet peccatum, quam culpam; sed hujusmodi defectus charitatis non reddit ipsum timorem malum, quoniam defectus charitatis non est objectum, neque causa efficiens timoris, ideoque ipsum non inficit, neque *intrinsecus* maculat, adeo, ut cum *servilitate*, quae mala est, constat timor, qui secundum substantiam est bonus. Hæc est doctrina Sancti Thomæ citato art. 4. de qua plura scripsi libro

*Deth discipl.
tom. 7.*

34. cap. 5. Eodem modo ibi de fide, & spe ratiocinatus sum: quorum actus sunt boni, ac supernaturales, etiam in impio, qui caret actu, & habitu charitatis; propterea quod licet non habere charitatem malum sit, id tamen neque est objectum, neque finis, neque causa efficiens actu fidei, vel spei: ideoque actu timoris, actu fidei, actu spei, etsi in Deum referri debeant tanquam in finem ultimum, nihilominus si non referuntur, actus boni sunt, neque defectus hujus relationis *intrinsecus* maculantur. Hæc omnia Augustiniiani Theologi explicant unico verbo, docentes in actibus virtutum, quæ non referuntur in finem ultimum, adinveniri vitium *operantis*, non operis.

16. Systema Ba-
janorum.

At Quesnelli, & Bajanistæ reliqui, timoris, fidei, spei, aliarumque virtutum actus debent, suis principiis inherentes inter peccata, & opera *intrinsecus* vitiata connumerare, connumerantque re ipsa. Cum enim in Bajano sistmate cupiditas, quæ in corde peccatorum regnat, opera eorum cuncta corruptat, & quæ à dominante charitate non proveniunt, principium habeant dominantem cupiditatem, prout constat ex prima dissertatione, ex propositione Baji 38. & 45. Quesnelliiana, atque ex iudicio doctissimorum Præfulum Galliarum, de quibus non semel, & hoc etiam §. num. 11. mentionem feci; consequens est, in ipso Bajanistarum sistmate actus omnes, qui à dominante charitate minime efficiuntur, esse *intrinsecus* mala, &, quod Lutheranam olet hæresin, atque in Tridentina Synodo proscriptum est, peccatorem, dum credendo, timendo, sperando ad justificationem disponitur, magis, magisque coinqnari. Hinc Quesnelli a propositione sexagesima ad septuagesimam usque timorem Domini adeo depresso,

R.P. Berti Theol. Tom. IX.

ut veritus non sit affirmare, quod poenitentia solo supplicii timore animata violenta sit, atque ad desperationem ducat, ulterius pronuntians, ipsum timorem peccatis addicere, homines coram Deo reos facere, & sub jugo legis, quasi Iudei forent, constitueré, eosque ad opus impellere tanquam mancipia, & ad instar bestiarum; Deum representare ut dominum durum, imperiosum, injustum, intractabilem: peccari demum, sive faciendo malum, sive illud non nisi ob timorem evitando. Arbitror autem tam nefaria, & horrenda nec ab impurissimo hæreticorum ore hactenus erupisse: atque certo certius non eruperunt horridiora. Nunc vero Quesnelli sensum fuisse, quod sine charitate actus timoris, cæterarumque virtutum corruptantur à cupiditate; præter doctrinæ ejus principia, præter damnatarum thessem syntaxis, & præter Gallicanorum Præfulum explicationem, judicia quoque aliorum evincunt, qui de Aequitate Constitutionis *Unigenitus* petrarcha *Prima Instit.* runt. Joannes Joseph Langet Episco- *Ep. Sueff. p.* pus Suectionensis in Institutione Pasto- *71. edit. Lov.* rali ait in præcitatibus Quesnelli thesibus latere hæresin Lutheranam: Auctor Opusculi Gallice inscripti, *Venin des 101. Propositions*, explicata Quesnelli circa timorem sententia, *Cette crainte Venin. Et* (inquit) *& cette hypocrisie étant un nou- pag. 20.* veau peché, puisque c'est un fruit de la cupidité, n'augmente t'elle pas le nombre de ses pechés? Auctor alterius Opusculi, *Les cent & une Propositions qualifiées en détail*, ait Quesnelli afferere, que *Les Cent. &c.* s'abstenir de pecher par la crainte des ch. *P. 92. Et 93.* timens, c'est un nouveau peché; contendre, que la crainte servile est une affection criminelle, qui éloigne de Dieu contre la décision du Concile de Trente: audere etiam proferre, qu'agir par la crainte, c'est agir en bête. Eadem ha- *Operetta* bentur in Italica earundem propositione *Theologica* num Explicatione typis Mediolanensi *Pag. 69.* bus in lucem edita. Haud secus Cardinalis De-Bissy demonstrans inter Quesnelli, & Lutherum omnimodam cohaerentiam, cum uterque propugner hæreticum dogma à Tridentina Synodo expresse damnatum, *Que la crainte des Card. de Bissy* peines rend les pecheurs pires devant Dieu. *Traité Théo-* Denique hoc idem, (neque enim opus est de re notissima plura dicere) docue- *log. p. 194.* runt Episcopi Galliarum, afferentes Quesnelliānam de timore doctrinam opponi Tridentino Concilio, quod sese. xiv. cap. 4. definit timorem esse donum Dei, ad justificationem disponere, nec reddere hominem hypocritam, & magis

*Deliberations
de l'Assem-
blée tenue en
l'Année
1713. &
1714 pag. 59.*

magis peccatorem, cum qua definitione,, Ne s'accordent pas les propositions censurées: on y lit sur la crainte en général, & par consequent sur la crainte Surnaturelle de l'Enfer, qu'elle porte au désespoir, qu'elle laisse le cœur livré au peché, & coupable devant Dieu, qu'elle appartient à la loi ancienne, qu'elle rend l'homme esclave, qu'elle n'exclut pas la volonté actuelle du peché, lors même qu'elle empêche de commettre extérieurement le crime: qu'au contraire on peche, ou en faisant le mal, ou en ne l'éitant que par la crainte; qu'elle ne nous représente Dieu, que comme un maître dur imperieux, injuste, intraitable: Propositions, que les fidèles ne peuvent entendre sans indignation.,, Manifestum est itaque Augustinenses, eosque omnes, qui docent omnia opera in Deum referenda esse, sed negant ea omnia, quæ hac relatione carent, vitiari à cupiditate, & intrinsecus esse mala, atque agnoscunt actus virtutum bonos ac perutiles etiam à charitate scindentes, toto cælo à Bajanis erroribus dissidere: id, quod ex hisce dissertationibus, imo ex isto tantum paragrapho satis perspicuum esse arbitramur.

17. Unum duntaxat addendum esse vide-
Unum nota-
tur, nostrates nempe, cæterosque omnes
bile pro Au-
propugnantes sententiam hac lucubra-
gustinianni. tiuncula expositam de referendis in Deum
operibus deliberatis, nequaquam afferere
quod istiusmodi relationis omissione sit
semper peccatum mortale. Quamvis
enim idem sit prætermittere in aliquo
deliberato opere hanc relationem, ac
in tali opere non diligere summum &
incommutabile bonum, sed rebus crea-
tis inhærente: non ideo tamen quisquis
hæret in aliquo opere creaturæ, cessat
semper diligere Deum simpliciter & ab-
solute, neque semper ita adhæret com-
mutabilibus bonis, ut ita adhæsione cha-
ritatem habitualem, & sanctificantem
gratiam desperat. Id vero comproba-
tur experimento justorum, qui non se-
mel venialiter peccant, nec tamen ve-
nialiter peccando decidunt penitus à cha-
ritate, sed in ea habitualiter perseve-
rant. Neque robusta, & ad solvendum
difficilis censi debet argumentatio,
quam adversariorum nostrorum aliqui
urgere solent, opponentes quod si tenea-
mur ex vi primi præcepti omnia, quæ-
cunque facimus, in Deum referre, hu-
jus relationis omissione futura sit trans-
gressio ejusdem primi ac maximi man-
dati, *Diliges Dominum Deum tuum ex
toto corde tuo, &c.*; ideoque mortife-

rum gravissimumque peccatum. Et-
enim eadem omnino argumentatione
Calvinus in Antidoto Concilii Tridenti-
ni sess. 6. cap. 12. aliique hæretici pa-
sim utuntur, demonstratur, ut incasum
conantur, nullum dari *veniale* peccatum.
Respondent autem iisdem hæreticis cum Bellarmino de Roberto Cardinali Bellarmino universi *Ancess. grat.* Theologi, non ita frangi *veniale* peccato lib. I. cap. 12. *Pag. 46. tom.* divinum illud & singulare præceptum, *ut aliquid Dei amori anteponatur, vel adæquetur,* & consequenter homines ju-
stos, etiæ quotidie in *venialia* labantur, adhuc tamen diligere Deum super omnia, quatenus ei nullum commutabile bonum præferunt, vel adæquant, quemadmo-
dum faciunt qui admittunt mortalia cri-
mina. Pari itaque ratione affirmamus in omissione debitæ relationis patrari *veniale* peccatum; quoniam non ita per hanc solam omissionem violatur præcep-
tum charitatis, ut Deus toto corde &
animo diligendus in comparatione crea-
turarum nobis vilescat, aut æqualiter æstimetur. Legantur quæ scripsi Vo-
lum. 4. pag. 148. docens posse nos trans-
gredi primum legis mandatum & levi-
culpa, & mortifera: levi quidem, si ab
amore Dei penitus non divellamur, ne-
que finem amoris nostri ita constituamus
in re creata, ut hanc summo Bono præ-
feramus in pretio: mortiferâ vero, si cupi-
ditate perversa & defixa adeo bonis com-
mutabilibus adhæreamus, ut ita præpon-
namus Bono incommutabili, vel huic
amorem subtrahamus vehementiorem.
Habes, quam pollicebar, sententiae no-
fræ uberiorem expositionem.

COROLLARIUM I.

Ex his, quæ præcedentibus paragra-
phis producta fuerunt, & locupletissimis
insignium Theologorum testimonis com-
probata, infertur legitima & manifesta
consecutione,

1. Bajum errasse 'circa distinctionem
duplicis amoris, quod existimaverit
Deum non esse suæ naturæ finem su-
pernaturrem creaturæ rationalis; quasi
prorsus idem sit, esse naturæ conditio-
rem, & largitorem gratiæ; nullumque
agnoverit amorem naturalem à charita-
te distinctum, qui non sit noxia, & vitio-
sa cupiditas:

2. Errasse item circa infidelium ope-
ra, & virtutes philosophorum, quoniam
eadem opera, easque virtutes à noxia
cupiditate corrupti crediderit, nullum
bonum opus agnoscens, quod à fide per-
fecta,

fecta, & à charitate dominante non oritur:

3. Pariter errasse circa vires liberi arbitrii post Adæ lapsum, eoque commentus fuerit idem liberum arbitrium ad nullum opus valere absque gratia sanctificante; & quæ sunt absque ulla gratia, oriri, atque *intrinsecus* vitiari dixerit à dominante cupiditate:

4. Item errasse accipiendo Apostolicam sententiam ad Rom. 14. *Omne quod non est ex fide, peccatum est*, de fide perfecta, & non de pio affectu divinitus inspirato, ac præterea afferendo id, quod ex nulla fide supernaturali derivat, originem habere à dominante cupiditate, à qua intime vitietur & corrumpatur;

5. Demum errasse circa sensum alterius Paulinæ sententiae, 1. Corinth. 10. *Sive ergo manducatis, sive bibitis, &c.* quod putaverit ea, quæ in Deum non referuntur per charitatem, esse *intrinsecus* vicia & peccata, utpote ex cupiditate, sive ex prohibito mundi amore profecta.

COROLLARIUM II.

Hinc vero consecutarium alterum perspicua illatione deducitur, inique scilicet Augustinianos Theologos traduci tanquam Bajanisini propugnatores,

1. Primum, si affirmantes Deum non posse diligi super omnia, etiam ut auctor naturæ est, absque gratia, fateantur Deum esse finem naturæ rationalis supernaturalis quoad affectionem, & munera quæ nobis Deus contulit tanquam

conditor naturæ, diversi generis esse à donis supernaturalibus, quæ nobis conferunt tanquam largitor gratiæ, ac præterea amorem, qui non est charitas, à culpabili cupiditate distinguant.

2. Secundo, si docendo infideles non nisi cum speciali gratiæ adjutorio facere opera deliberata, quæ sint bona spectatis omnibus circumstantiis, ultero concedant complura bona opera ab iisdem infidelibus fieri absque charitate dominante, & absque fide perfecta.

3. Tertio, si propugnando liberum arbitrium non posse vitare peccata, & superare tentationes absque gratia actuali, afferant posse bene ac supernaturaliter operari sine gratia sanctificante; ac negent opera moralia, quæ sunt absque supernaturali adjutorio, omnia, ac semper à dominante cupiditate corrumpi.

4. Quarto, si interpretando illa Apostoli verba, *Omne quod non est ex fide, peccatum est*, de fide initiali, & de gratiæ inspiratione, negent esse peccata quæcumque non sunt ex gratia sanctificante, & ex fide Christiana; negentque *intrinsecus* à noxia cupiditate vitiari quidquid absque fide superna patratur.

5. Postremo, si accipiendo alteram Paulinam sententiam, *Sive ergo manducatis, sive bibitis, &c.* de præcepto referendi omnia opera deliberata in Deum finem ultimum, tradant non reddi ex solo hujus relationis defectu opera *intrinsecus* mala, neque eam ob rem à cupiditate, sive à prohibito mundi amore laesa factari.

§. VII.

Annotationes in ea, quæ Anonymus profert exponendo sensum propositionum Baji, de quibus in hac Véritatione differuntur.

S U M M A R I U M.

1. Sententia Anonymi erronea de duplice amore.
2. Malè explicat propositiones Baji 25. & 26.

Bajan. Rediv.
Pag. 94.

3. Nec melius declarat sensum propositionis 28.
4. Tandem veritatem tangit Anonymus; decidit tamen æquivocatione.
5. Ad ulteriora Anonymi dicta responderetur.

I. Sententia A- **P**raemissa Anonymus distinctione duplicitis amoris, quorum uno diligitur Deus ut auctor naturæ, altero amatur ut largitor supernaturalium dono-
rum. *R. P. Berti Theol. Tom. IX.*

rum, ait non satis esse ut amor ille dicatur *naturalis*, quod Deus præcise diligatur ut est auctor naturæ, sed ulterius requiri ut sic diligatur per solas naturæ
vires;

Aa 2

vires; cum Deus etiam ut auctor naturae diligi possit amore supernaturali: ideoque dum queritur, an detur aliquis amor Dei naturalis sensum esse, an Deus per solas naturae vires diligi possit ut auctor naturae. Fatetur deinde inter Theologos controverti, an in statu naturae lapsa possit Deus diligi per solas naturae vires, & nonnullos esse Theologos, inter quos Estius, Silvius, & alii, qui probabiliter docent Deum in hoc statu absque auxilio gratiae non posse diligi super omnia, ut auctorem naturae, sed posse tamen diligi aliquo modo; ab hac autem questione, quia haec agitur in Scholis, in Opere contra Bajum & Bajanistas suscepito, consulto abstinentem esse arbitratur. Baji itaque, & Bajanistarum errorem in hoc tantum situm esse pronuntiat, quod asserant hominem in quocunque statu consideretur, non posse per solas naturae vires ullo modo diligere Deum; qui error oritur ex illo principio, quod non datur medium inter cupiditatem, & charitatem, ex quo sequitur dilectioni naturali nullum dari locum. Longe ab hac sententia distare concedit sententiam illorum Theologorum, qui asserunt hominem ratione infirmitatis per peccatum contractae non posse per sola naturalia ullo modo diligere Deum, etiam ut auctorem naturae, eoque Bajus id affirmet de homine in quocunque statu consideretur. Hunc autem Baji errorem contineri proposit. 34. & proposit. 36. quae leguntur quoad sensum in *Opusculo de charitate* cap. 4. & cap. 5. Demum ait contendere *Novatores*, duas illas propositiones, non ratione doctrinae, sed tantum ratione acrioris censure fuisse proscriptas. Verum cum doctrina in illis enuntiata, damnata sit prout conflat ex praecedentibus; duæ illæ propositiones non solum ob aciorem notam, verum etiam ob substantiam dogmatis proscriptæ fuerunt. Haec Anonymus de duplicitate amore.

Perf. Sat. 5.

Error Anonymi.

At non germanum sensum articulorum Baji, sed germanas gerras proponit accusator, homo, ut Perlius ad Stoicum quemdam ait, *in temui farragine mendax*. Falsissimum est enim, sensu in propositionibus 34. & 36. damnatum in eo si- tum esse, quod Bajus existimaverit. *Deum non posse diligi per solas naturae vires, in quocunque statu homo consideretur;* ideoque que admittendum esse amorem Dei ut auctoris naturae absque actualis gratiae adjuvatore. Permulti enim Theologi inter quos Vasquez disp. 195. negant distinctionem duplicitis amoris hinc petendam

esse, quod detur amor naturalis elicitus solius liberi arbitrii viribus, praeter amorem supernaturalem exortum à gratia: docent alii Deum etiam ut auctorem naturae non posse in hoc infirmitatis statu diligi propter se absque gratiae actualis auxilio, ut asserit Bellarminus lib. vi. de Grat. & lib. arb. cap. 7. propugnant alii cum Soto lib. 1. de nat. & Grat. cap. 4. nec in statu puræ naturae potuisse ex puris naturalibus perfici totum naturæ bonum, ideoque nec Deum diligi super omnia (saltem permanenter) sine gratia; & insuper ad diligendum Deum ut auctorem naturae in quocunque statu necessariam esse gratiam supernaturalem, defendit universa Schola Aegidiana. Quisnam, obsecro, est Anonymus iste, vel minervæ adeo rudis, ut haec ignoret, vel auctoritatis adeo formidandæ, ut viros summos, integrumque Scholam Catholicorum, quam Romani Pontifices immunem volunt, accuset, damnetque Bajanis? Falsissimum item est, Bajum in ea fuisse sententia, quod in nullo statu possit homo absque supernaturali gratia diligere Deum, tanquam auctorem naturae; cum Bajus in statu naturae integræ nullam gratiam supernaturalem admiserit, nec tamen libero arbitrio facultatem diligendi Deum denegaverit, ut ostendi praecedenti dissertatione. Falsissimum præterea est, sententiam, quæ suffinet Deum ut auctorem naturae non posse diligi sine gratia, consequi ex principio Baji nullum admittens medium inter cupiditatem & charitatem; siquidem stante illa eadem sententia datur inter charitatem habitualis, & cupiditatem habitualis amor naturalis beatitudinis: datur amor Dei ut auctoris naturae proveniens à gratia actuali non justificante; & datur amor naturalis & honestus, etiam sine gratia, non quidem bonus secundum omnem rationem, sed tamen non corruptus à noxia cupiditate. Falsissimum est etiam, longe distare ab erroribus Baji sententiam Eminentissimi Bellarmini, aliorumque Catholicorum, qui negant in hoc infirmitatis statu posse Deum diligi, tanquam auctorem naturae, sine gratia, si sensus Baji sit, quem contendit imperitus iste adversarius: neque enim in statu naturae per peccatum corrupte verum est principium illud Bajanum, quod inter cupiditatem & charitatem nullum sit medium; sed hoc principium falsum est in quocunque hominis statu; & consequenter si ex falsitate hujus principii inferatur quod Deus diligi possit per solas naturae vires tanquam auctor naturae;

pari

pari ratione inferri debet, quod Bellarminus, aliquique Theologi, qui negant Deum per solas naturae vires posse diligi in hoc statu tanquam auctorem naturae, admittant quod in hoc statu nullum detur medium inter cupiditatem & charitatem: quod cum contumeliosum & improbum sit, neque ab ullo, nisi forte ab hoc Anonymo Scriptore dici possit; manifestissima res est, sensum Baji non esse illum, quem idem Anonymus comminiscitur. Falsissimum insuper est, quod Novatores appellari debeant, qui ajunt propositiones 34. & 36. damnatas fuisse propter aciorem censuram; quandoquidem Novator non est Gabriel Vasquez, qui hoc asserit. 1. 2. disput. 190. cap. 18. & disput. 195. cap. 5. quem inofficiosissimus criminator exco impetu ferit, & incaute proscindit. Falsissimum est denique, ex substantia dogmatis, quod in iisdem propositionibus damnari censent alii Theologi, aperte consequi, Deum tanquam auctorem naturae posse diligi *sunt gratia actuali*; cum dogma illud damnatum sit, nullum dari amorem bonum atque honestum, qui non sanctificet, & nullum amorem naturalem elicatum absque gratia, qui non sit adscribendus *vitiis cupiditati*, ut inquiunt Turrianus cap. 5. de erroribus Baji, Suarez, lib. 1. de Grat. cap. 4. & Ripalda lib. 2. de statu nat. lapse dissert. 13. Nil dixi, quod manifestum non sit ex 1. §. hujus capituli; sed cetera prosequamur.

Bajan. Rediv.
pag. 99.

2.

Arguit Ano-
nymus.

Explicaturus deinde Anonymus sensum Bajanæ propositionis 25. & proximæ 26. præmittit analysim Opusculi de virtutibus impiorum: in quo Bajus asserit in virtutibus officia à finibus esse distinguenda: & rejecta sententia S. Thomæ, approbantis virtutes, quæ referuntur ad bonum aliquod particulare, quod ad bonum universale sit referibile, 2. 2. qu. 23. art. 7. inquit Bajus à peccato non vindicari, & esse virtus virtutes imitantia quæcunque non referuntur in Deum: ideoque omnia infidelium opera, quoniam propter Deum fieri non possunt, esse peccata, omnesque virtutes Etnicorum philosophorum esse virtus. Eundem errorem Bajus expressius docuit in eodem Opusculo cap. 5. ubi asserit, quod *quidquid non est ex fide per dilectionem operante, peccatum est*: idemque confirmat id annotat. ad Censuram Sorbonæ prop. 7. *Hinc vero manifestum est*, inquit Anonymus, eos à Bajo non recedere, qui fatentur opera quedam infidelium esse bona ex objecto, & fine proximo, sed addunt esse peccata ex defectu ordinationis in Deum;

quoniam nec Bajus negavit eadem opera ex objecto & fine proximo bona esse. Nec effugunt, addit Anonymus, latam à S. Pio V. damnationem, qui nomine infidelium intelligunt eos, qui non habent fidem explicitam in Christum Redemptorem, & ajunt peccata esse opera illorum, Deum creatorem minime agnoscunt; quoniam Bajus sententiam probare ntitur ex quo infideles non referant opera in finem ultimum, non autem ex quo fide in Christum sint deffituti. Pari ratione à Bajo non recedunt, nec damnationem effugunt qui admittunt in infidelibus actiones quasdam immunes à peccato, eas nempe, quibus disponuntur ad fidem, propterea quod etiam Bajus in Apologia propositionis 35. *Omne, quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est*, docuerit propositionem illam esse rejiciendam, quatenus peccatoris nomine illum quoque comprehendit, qui à Deo juvatur ut credit, & de præteritis doleat. A Pontificia datum censura, judicio Anonymi, non sunt immunes, qui fatentur quidem omnia infidelium opera non esse peccata, sed simul docent infideles peccare defectu rectæ intentionis; quoniam opus, cui deest recta intentio, peccatum est, & defectus debitæ intentionis afficit ipsum opus, atque illud corruptit. Quamobrem ad hoc effugium Novatoribus præcludendum, Alexander VIII. Pontifex Maximus damnavit propositionem 8. ex 31. *Necesse est infideli in omni opere peccare*. Hac adversarius.

Quo autem loco hæc habenda sint, Respondeatur constat ex 2. & 6. §. hujus dissertationis: ad hoc enim, ut universa infidelium opera non sint peccata, sat est, quod peccata non sint opera indelibera, neque illa, quæ cum gratia auxiliatrice efficiuntur, & quod insuper ea, quæ honesta sunt, & quantum ad officium attinet laudabilia, non siant ex illa noxia cupiditate, à qua juxta Bajum cuncta peccatorum opera corruptuntur. Neque enim Bajanistæ dicendi sunt tot, tantique viri clarissimi, qui opera, quæ in Deum non referuntur, & Deo virtutum non serviunt, duce ac præceptore Augustino, non recto fine patrari docuerunt; quos inter Vaticana purpura, ac doctrina præfulgent Seripandus, Bona, Norisius: quorum si non per voluntatis voluminibus adversarius Bajanum conflavit, parum instructus projectit certaminis hujus aleam: si vero volumina illa perlegit, aut cæcus omnino fuit nostram ibidem sententiam expressissime traditam non discernens; aut nimium audax, iisdem summis viris ore nostro

nostro loquentibus notam dicamque Bajani erroris impingens. Verum ne sui confidentissimus homo putet se magni aliquid protulisse, quod subterfugis studiam nunc declinare; quidquid cavus iste follis spirat, penitus exsufflabo. Ergo quod Bajus dixerit officia esse à finibus distinguenda, nullam promeretur censuram; nam hac verba, *Noveris non officiis, sed finibus discernendas esse virtutes*, Augustini sunt lib. 1v. cap. 3. Julianum redarguentis: & quisquis id negat, non Baji insectator est, sed sectator Pelagianorum. Ac debuerat saltem animadversor ostendere quo sensu Augustinus, & quo Bajus interdum eadem pronuntiaverint, ne de se ingereret suspicionem, se ex illorum numero esse, qui in Bajo & in Jansenio Augustinum damnatum esse temere audacterque vociferant: cumque in nostra scripta Augustinianis verbis resertissima tanquam bacchator infiliat; ostendendum ei erat quomodo Augustinus sit intelligendus, & non in illius lectione decepti simus, non autem Augustini & Baji verba fraudulentā commixtione proponere. At nondum in Opere suscepto ad Theologiam eorum, qui Augustini nomine gloriantur, perantiquis accusationibus impetendam, unum S. Patris testimonium ex illis innumeris, quibus sententia nostra munitur, imo nec illius augustissimum nomen haec tenus proferre dignatus est. Quod ergo virtutes, quae non referuntur in Deum sint *vitia virtutes imitantia*, Augustinus asseruit, Bajus asseruit. Quod, nisi fiant propter quod fieri debent, *non recto fine* sint facta, & quia Deo non deserviunt, sint *extrinsecus mala*; sensus est Augustini: quod nisi fiant propter Deum, fiant *ex motivo cupiditatis*, & *intrinsecus* sint peccata, sensus est Baji. De mente autem Sancti Thomæ plura dixi §. 5. num. 4. & nonnulla repetam, ubi adversarius de illius sententia pertractabit.

Discrimen
valde nota-
bile.

Jam vero quod attinet ad Apostoli verba, *Omne quod non est ex fide, peccatum est*, illa non Bajus solus de fide Christiana interpretatus fuit, verum etiam Augustinus, Prosper, Fulgentius, Remigius, & Lugdunensis Ecclesia, summi que Theologi, quos §. 4. commemoravi. Quare hic etiam oportet Patrum sensum à Bajano secernere. Si dicas, *Quod non est ex fide, peccatum est*, quoniam quidquid non refertur in Deum, caret rectitudine finis ultimi, nec bonum est undique; sensus est Patrum. Si vero dixeris, *Quod non est ex fide, peccatum est*, quia quidquid non fit ex fide, que per dilectionem operatur,

fit ex motivo cupiditatis, à qua intrinsecus maculatur; sensus est Baji. Ipsemet adversarius scriperat pag. 29. *peccatorem*, ideoque infidelem, in sensu Baji *semper agere ex motivo cupiditatis*, ac *proinde semper peccare*, id demonstrans ex propos. 35. & 40. & pag. 105. *Juxta Bajum, & Bajanistas (inquit) opus*, cui deest recta intentio, nempe charitas, babet pro fine vitiosam cupiditatem. Sat is errorem hunc Bajus expressit in Opusculo de Virtutibus impiorum cap. 5. dicens: *Virtutis impiorum vitia sunt, & damnant*. Profecto si damnant, *intrinsecus* mala sunt.

Effugiunt itaque censuram in Bajum latam, qui docent cum Cardinali Norio dari in infidelibus opera bona ex fine proximo, non bona ex fine ultimo, nec tamen corrupta in *sui productione à noxia cupiditate*. Effugiunt eandem censuram, qui in infidelibus fide penitus defitutis, agnoscunt opera quædam bona *ex objecto*, & non bona ex defectu debita relationis: quamquam Bajanistarum plurimi, & præsertim Quesnelli, non distinguant fidem *explicitam* in Christum à fide *inchoata & imperfecta*, prout observarunt Episcopi Galliarum in *Instruct. Pastorali* an. 1714 pag. 44. Nec diffiteor ego, Michaelm Bajum in *Apolog. propositionis* 35. asserere *peccatorem* non servire cupiditati quando *juvuntur à Deo ut credit*, & *de patratis sceleribus doleant*: sed, præterquam quod potuit Bajus aliquid veri enuntiare, præsertim ubi Vaticanum fulmen vitare curavit, ac potuit etiam aliquando sibi metu adversari, ut revera hæc Apologia verba propositioni 40. contraria sunt; quis ignorat, Bajum *peccatorem* appellasse etiam illum, qui operatur per Spiritum Sanctum moventem, & qui justificatus jam est, cum in tali peccatore admiserit *veram justificationem separatam à remis- rione peccatorum*, & simul negasse illum Red. pag. 29. esse *peccatorem*, quia quamvis nondum obtinuerit remissionem peccatorum, operatur tamen ex motivo charitatis; Profecto id etiam adversarius noster animadvertisit. Ideoque minime sequitur, Negat Bajus esse peccatorem, qui à Deo *juvatur ut credit*, & *de patratis sceleribus doleant*; ergo affirmat dari quædam opera bona ante *gratiam sanctificantem*.

Illud vero quod Anonymus addit, defectum debita relationis afficere ipsum opus, & illud corrumpere, abunde refutatum est §. 6. num. 13. unde etiam appareat jure meritoque damnatam fuisse ab Alexandro VIII. octavam illam pro-

propositionem, *Necesse est infidelem in omni opere peccare; quæ falsa est, quia infideles non peccant in actibus indeliberatis: falsa est, quia infideles non peccant in operibus, quæ deliberate faciunt cum gratia actuali: falsa est, quia non peccant faciendo opera honesta, licet hæc spectata circumstantia ultimi finis non sint laudabilia; falsa est denique, quia infideles si peccant, non adacti necessitate, sed libere peccant.*

Bajam. Rediv. pag. 105. Progreditur deinde Anonymus ad investigandum germanum sensum propositionis 28. ac more suo, inconsiderato scilicet & audaci, *Novatores* appellat, qui eandem propositionem ita exponunt, quasi liberum arbitrium nonnisi ad peccandum valeat *sine gratia sanctificante*. *Enimvero*, inquit, *gratiæ vocabulum tam pro habituali, quam pro actuali usurpatur, sed in hac propositione de actuali tantum sit sermo: ac sensus Baji eruatur ex cap. 8. de virtutibus impiorum, unde damnata propositio desumpta est; nam eo loci ait Bajus, vocem esse Pelagianorum, potestatem voluntatis aliquando ad non peccandum valere: & Pelagiani de voluntate *sine actuali gratia id afferebant*.* Probat autem Bajus *impotentiam illam voluntatis ex oratione Dominica, Ne nos inferas in tentationem: qua peti auxilium gratiae actualis* is tantum, qui omnino despiciat, negare potest. Docuit præterea Bajus in *Apologia* prop. 35. *non omnia impiorum opera esse peccata, bona quædam agnoscens absque remissione peccatorum*. Opponitur præterea contorta illi explicationi *Expositio Sacra Facultatis Lovaniensis*. Ad hæc Jansenius lib. 4. de statu nat. lapsæ cap. 27. *admittit in peccatore bona opera ante justificationem*, & nihilominus eodem lib. cap. 18. dogmatizat *periisse post lapsum primi hominis libertatem, non solum ad agendum bonum, sed etiam ad vitandum peccatum*. *Igitur de libero arbitrio sine gratia actuali Jansenius id afferit: cuius liberum Urbanus VIII. damnando, eoquod innovat errores à S. Pio V. damnatos in Bajo, supponit idem esse Jansenii, & Baji systema*. Quare etiam Bajus docuit *liberum arbitrium gratia justificante destinatum valere ad non peccandum, & non valere nisi ad peccandum sine gratia actuali*.

*Neendum
quiесcit.*

Nititur præterea Anonymus demonstrare quod non effugiant damnationem Baji *Novatores* illi, qui ajunt hominem *sine gratia appetere beatitudinem: atque id primum ostendit, quia nemo non vi-*

det quam absurdæ sit hæc expositio; nam motus indeliberati (qualis est appetitus innatus beatitudinis) non sunt fatus liberi arbitrii: deinde quia et si Bajus motus concupiscentiæ culpabiles dixit; nihilominus propositione 72. fatetur motus indeliberatos concupiscentiæ non imputari ad peccatum. Ulterius cavillari eos inquit, qui sine gratia admittunt officia virtutum, in quibus peccatur defectu debiti finis ultimi; nam si liberum arbitrium sine gratia peccat defectu ultimi finis, jam non valet nisi ad peccandum.

Sistat paululum, quæso, antequam ulteriorius progrediatur fluens hæc præceptionum illuvio. *Enim vero quod Anonymus Novatores appellet eos, qui censem Bajum in propositione 28. locutum fuisse de libero arbitrio *sine gratia sanctificante*, contumelia est maxima, qua afficit Norisium, Patrem Macedum, Vasquium, Turrianum, aliosque inumeros à me laudatos §. 3. hujus capititis, nec non dissert. 1. cap. 1. §. 2. imo Novatores quoque erunt centum illi Galliarum antistites, qui testati sunt Bajum nullum aliud humanarum actionum agnoscisse principium, nisi cupiditatem, & charitatem habitualem; de quibus dixi non uno in loco, & etiam §. præcedenti num. 11. Omnia ergo, quæ Anonymus nostri profert, repetit, conglomerat, imposturis, & mendacis infarta sunt. Quæ vero argumenta inserit, movent simul risum & camerinam, adeo sunt recocta, diluta, atque subrancida. Plura in præcedentibus, ac nuper præmissis ejus annotationibus continentur. Primum argumentum est, quod *Gratiæ vocabulum tam actualem, quam habitualem significat*. Ingeniosissimum! At Bajus gratiæ Spiritus Sancti *moventis*, & gratiæ Spiritus Sancti *inhabitantis* sustulit distinctionem, ideoque perinde est, si Bajus de *gratia actuali*, sive Spiritus Sancti *moventis*, ac si de *gratia habituali*, seu Spiritus inhabitantis loquatur. Argumentum alterum est, quod Bajus potestatem recte operandi absque gratia tribuerit Pelagianis *actuali* gratiam negantibus, Acutissimum! sed Calvinus quoque, & Lutherus eadem sensere de Pelagianis; & nullum tamen in impio bonum opus admirerunt proveniens à *gratia actuali*. Proximum argumentum illud est, quod Bajus laudaverit orationem dominicam, qua ad tentationes vincendas petitur gratia auxiliatrix. Subtilissimum! Verum in sensu Baji sicuti nullum est principium bonorum operum nisi charitas *habitualis*, ita nequit esse gratia aliqua auxi-*

auxiliatrix, nisi gratia sanctificans. Subsequens argumentum est, quod in *Apologia* Bajus quædam bona opera agnovit *absque peccatorum remissione*. Præstantissimum! sed Bajus gratiam sanctificantem à remissione peccatorum secrevit. Positum proximo loco argumentum est illud, quod Sacra Facultas Lovaniensis contra Bajum asseruit liberum arbitrium *sine gratia Dei adjutorio* multa utiliter ad humanos usus, moresque excolendos protulisse. Pulcherrimum argumentum! at eadem Sacra Facultas Bajum redarguit, quoniam negat ante justificationem *inchoationes conceptionibus similes*, & duplē justitiam duplē vivificationem eliminat. Postremum argumentum est, quod Baji & Jansenii est unum idemque sistema; Jansenius vero bona opera agnovit *absque gratia sanctificante*. Invictissimum, peremptorium! at sistema Quesnelli est idem cum systemate Baji & Jansenii; & nihil tamen minus Quesnellus affirmavit prop. 28. primam gratiam, quam Deus concedit peccatori, *esse peccatorum remissionem*.

Argumentum enervatur.

Placuit hæc argumenta, quoniam singula prolixius refutata sunt, compendiosa methodo, & quasi joco retundere. Sed quod Anonymus appellat pag. 110. *effugium novatorum*, & audaciæ adscribit eorum assertionem, qui dicunt Bajum damnatum esse in eo sensu, quod *liberum arbitrium non possit sine gratia appetere beatitudinem*, & actus indeliberatos peragere, si id affirmet adjectis quoque responsionibus aliis, de quibus §. 3. scilicet, quod non solum *sine gratia actuali possimus appetere beatitudinem*, verum etiam *sine gratia sanctificante*, quam solum agnovit Bajus, peragere opera *undique bona*; id non est joco, neque surda aure prætereundum. Cardinalis enim Norisii est responsionis hujus additio in *Vindiciis* cap. 3. §. 4. in *Parallelo* propositionum Michaelis Baji, & suarum similium, necnon in Annotationibus ad *Prodromum velitareum*, ut demonstravi *dissert. I. cap. I.* Ergone etiam Norisium, cuius Opera per aquam, & ignem probata de omnibus accusatoribus gloriissimum triumphum egerunt, & quem Romanus Pontifex vocat *splendidissimum Ecclesiæ lumen*, damnat Anonymus audaciæ, & Novatoribus accenset? Licuerit id Brunoni Neusser, Risbrochio, ceterisque hujus furfuris, quando Norisiana Opera premebantur censorum manibus; sed nunc discussis, probatis, commendatisque, non licet

privato homini scriptorem præstantissimum tam atroci stigmate inurere: imo quando licuit, nisi is, quibus omnia licent, virum orthodoxum appellare *Novatorem*? At nullibi, inquis, Anonymus Norisium nominat. Verum est; sed quæ Norisius scribit, vocat *effugium Novatorum*, & nos quia Norisius responsa tradidimus, accusat *intoleranda*, *nec omnino ferenda audacia*? Vide *Bajanistmi redivivi* pag. 271. Verum oportet, ut pro Norisio nostro hæc æquo animo patiamur; neque enim dedecus est, hac de causa, & cum viris hujus generis in vituperationem adduci. At cum responsio Norisii verissima sit, quoniam Bajus etiam indeliberatis concupiscentiae motibus tribuit rationem peccati prop. 48. 49. 71. 72. 73. videndum quid adversarium impulerit, ut eandem responsionem dixerit *Novatorum effugium*. Ratio prima est, quia *motus indeliberati non sunt fœtus liberi arbitrii*. Auditissime absurditatem absurdiorum? Etsi enim motus indeliberati non sint fœtus liberi arbitrii in vera Catholicorum sententia; sunt tamen fœtus liberi arbitrii *juxta pravum dogma Bajanistarum*: nam Bajus ait propositione 63. *solam violenter repugnare libertati hominis naturalis*; propos. 64. *hominem peccare etiam damnabiliter in eo, quod necessario facit*; & propositionibus nuper citatis, indeliberatos motus concupiscentiae esse transgressionem præcepti, *Non concupisces*. Saniori itaque judicio Gabriel Vasquez de propositione 28. Baji pertractans 1. 2. disput. 190. cap. 18. num. 185. primum ait, Augustinum ejusque discipulos longe distare à Bajo, quia cum dicunt liberum arbitrium sine adjutorio Divinæ gratiæ non nisi ad peccandum valere, loquuntur de adjutorio *Spiritus Sancti non-Yaq. tom. 2. dum habitantis, nec justificantis actu ani-* in 1. 2. pagi *mam, deinde inquit: Adde etiam prædi-* na 336. *Etum Michaelem ita putasse hominem peccare in omnibus affectibus & motibus suis, qui non essent virtutis, ut etiam in his, quæ sine libertate sunt, peccatum esse dicaret. Nam propos. 62. dicit, Sola violentia repugnat libertati hominis naturali; & propositione 63. inquit, Homo peccat etiam damnabiliter in eo quod necessario facit: in quo nec Augustinus, nec ejus discipuli peccatum agnoscunt.* Suarez item lib. 1. de Grat. cap. 24. num. 22. pag. 311. demonstrat in sententia Baji *motus primos concupiscentiae esse peccata*. Responsiones ergo nostras ac Norisianas, quas appellat Anonymus *effugia Novatorum*, & damnat *audaciæ intoleranda*, *nec omnino ferenda*, aucto-ribus

ribus Vasquesio ac Suarez, sunt doctrina Augustini, ejusque discipulorum. Altera ratio Anonymi est, quod Bajus ait motus indeliberatos concupiscentia non imputari in peccatum. At quid inde? Quærimus an in sensu Baji peccata sint: non quærimus an imputentur. Esse peccata in sensu Baji constat ex propositione 48. constat ex *Apologia* pag. 107. constat ex *Epistolis Gravii*: constat ex *Expositione Joannis Lensæi*: & quidquid affirmo, jam demonstravi *dissert. I. cap. I.* Quod postremo loco *Anonymus* vocat *cavillationem*, speciem veri haberet aliquam, si defectus debitæ relationis *intrinsecus* inficeret qualibet opera, ut putat ipsem auctorem *Bajanisini* pag. 104. sed hoc falso esse demonstratum est §. præcedenti. Interim hoc etiam in loco laudanda est adversarii nostri singularis modestia, qua vocat *cavillationem alteram Bajanistarum*, doctrinam, quam *Principiis Vite Christianæ* inseruit Eminentissimus Bona. Vide supra §. vnum. 5.

Bajan. Red.
pag. 111.

Ad hæc adversarius inquit, errorem Baji innovatum fuisse à Quesnello prop. 38. *Peccator non est liber, nisi ad malum, sine gratia Salvatoris*, ad quam reduci possunt quatuor proximæ; quod ego pariter fateor: sed hinc ero sensum in Bajo damnatum illum esse, quem §. 3. explicavi. Quesnelli enim nullam gratiam agnovit *ante peccatorum remissionem*, ut constat ex prop. 28. de qua paulo supra: non statuit nisi duo principia humanarum actionum, scilicet *cupiditatem habitualem*, & *charitatem habitualem*, affirmans hac non regnante necessum esse, ut regnet cupiditas, omnesque *actiones corruptas*, prout constat ex prop. 45. atque ex *judicio* non semel laudato *Antifitum Galliarum*; & in iisdem propositionibus nunc ab *Anonymo* reconsitis, aperte Quesnelli asserit, omnia, quæ fiunt absque gratia, esse *intrinsecus peccata, impuritatem, indignitatem*, ac *præsumptionem illam*, ad quam impie affirmit ducere ipsam naturali cognitionem, cui deest gratia. Adde à Quesnello illam gratiam deprædicari, cui nemo potest resistere. Hoc quoque sensu damnatam propositionem 28. Baji, ultro libenterque fatemur. Vide *Reflexiones Antonii Rolliers in Proposit. 101. cap. 4. pag. 23.*

*Conclusio
Anonymi.*

Præter hæc auctor *Bajanismi* redivivi circa propositionem 28. concludit discedere à doctrina Baji illos Theologos, qui admittunt *actus indifferentes in individu-*

R.P. Berti Theol. Tom. IX.

duo: illos etiam, qui docent nullum actum immunem à peccato fieri sine gratia ordinis naturalis, cum hæc non sit gratia propriæ dicta; eos etiam, qui admittunt ad non peccandum veram gratiam, sed qua pertineat ad efficaciam actus, non ad sufficientiam voluntatis. Quod si tria hæc conjungantur, sicut conjunxit *Vasquez*, magis ab errore damnato receditur.

Nemo nostrum Theologos hæc docentes *Bajanistis* annumerat; nobisque sat est, si *Bajanistæ* non sint, qui illam propositionem explicant, sicut nos explicavimus, viris doctissimis præeuntibus. Cæterum, quoniam *Vasquesium* vir insigniter eruditus commemoravit; legat hunc præcita disput. 190. cap. 18. num. 182. & 186. ac percipiet juxta Augustinum, ejusque discipulos non dari opera indifferenta, sed aut bona, aut mala, ita ut bona sint ex gratia Dei, mala ex libero arbitrio; disserre tamen sententiam Augustini, ejusque discipulorum à sententia Baji, quoniam Augustinus, & ejus discipuli, cum dicunt liberum arbitrium sine adjutorio divinae gratiae non nisi ad peccandum valere, loquuntur de adjutorio Spiritus Sancti nondum habitantis, nec justificantis actu animam, nec abduc opera meritoria vita æternæ in anima efficientis; sed paulatim ad justificationem (nota, an hæc gratia sit naturalis, an supernaturalis) ipsam animam *Tom. 2. in 1.* moventis: at hinc auctor loquitur de au-*2. pag. 355.* xilio gratiae Spiritus Sancti animam in *Tom. 1. in 1.* *356.* habitantis, & actu justificantis per affectum charitatis: quo circu longe diversa sententia ipsius ficit à sententiæ Augustini. Præterea *Vasquez* admicet quidem opera in individuo indifferenta, haud negans opinionem suam Augustino, S. Thomæ, horumque discipulis adversari, in 1. 2. disput. 52. cap. 1. & 6. sed *2. pag. 256.* *352.* præcita disput. 190. cap. 12. num. 122. ad omne opus moraliter bonum requirit gratiam per Christum, quam ait esse peculiarem gratiam cogitationis congruæ, cum quia Deus novit nostrum voluntatem operaturam: hæc autem cogitatio (inquit) non solum necessaria est, quia voluntas sine cogitatione velle non potest, sed etiam quia talen congruam necessarium consequitur affectus, & consensus voluntatis; verum hæc necessitas non tollit, nec impedit arbitrii libertatem, &c.

Quomodo ergo *Vasquez* tria illa conjunxit? quomodo gratiam non ad *190 pag.* misit necessariam ad bonum morale, *344.* ut voluntas velle possit? Ex his magis eluet, quanti faciendum sit in rebus

bus Theologicis adversarii nostri judicium.

Bajan. Rediv.
Pag. 115.

4.
Veritatem
tandem tan-
git Anony-
mus.

Pergit Anonymus Bajanistarum errores circa timorem, fidem, & spem infestari, quarum virtutum actus Bajani corrumpi autumant à culpabili cupiditate. Animadvertis Tridentinum Concilium sess. 6. cap. 8. & sess. 14. cap. 4. anathemate proscriptisse sententiam Lutheri & Calvini, qui affirmarunt timorem gehennae peccatum esse, hominemque reddere hypocritam & magis peccatorem: Alexandrum VIII. anno 1690. damnasse proposit. 15. sententiam eorum, qui ausi sunt affirmare eundem timorem non esse bonum motum, ac supernaturalem; eandemque sententiam damnatam rursus à Clemente XI. in sexagesima & septem sequentibus propositionibus Quesnellianis. Quantum ad fidem spectat, praelaudatus Pontifex Maximus Alexander propos. 11. & 12. damnavit opinionem afferentium, deficere fidem in magnis peccatoribus, in quibus deficit omnis amor, itemque peccatum esse quod non est ex fide Christiana supernaturali, quæ per dilectionem operatur: innovavit eundem errorem Jansenius lib. 1. de statu nat. lapsæ cap. 16. necnon Quesnelli in damnatis thesibus 51. 52. 57. quos omnes prædamnaverat sess. 6. cap. 6. Synodus Tridentina. Est autem Lutheri, Baji, ac sectatorum sententia, omnes actiones, quæ sunt ex timore gehennæ, nisi timor ille oriatur ex motivo charitatis, esse peccaminosas.

Facta deinde partitione timoris (quam puto neminem ignorare) inquit adversarius, inter Catholicos & Bajanistas non disceptari, an quando quis peccat ex motivo timoris, culpa illius imputari possit timori, non timenti: nam quod timor in se consideratus sit omnis peccati expers, nullum esse potest dubium: sed ea inter illos quæstio agitur, an qui operatur ex motivo timoris, semper peccet, nisi habeat pro fine Deum charitate amatum. Affirmant Bajanistæ, negant Orthodoxi: quibus dum respondent Bajanistæ, tunc culpam esse timentis, non timoris, in illud vitium incurunt, quod appellatur petitionis principii.

Circa fidem denique, ac spem, non errant Novatores quod doceant fidem non dari sine quadam mentis affectione, & spem sine amore concupiscentiae; id enim omnes Orthodoxi fatentur: sed errant, quia contendunt neque fidem, neque spem esse sine amore Dei propter se,

sive sine amore benevolentiae; uti docet Jansenius lib. v. de Grat. Christi cap. 6. 7. & 9. ubi ait nullam fidem, nullamque spem veram & Christianam dari absque charitate. Hæc Anonymus.

Fere omnia, quæ de fide, spe, ac timore docuit Animadversor, verissima sunt, si unum excipias, in quo perpetua æquivocatione deceptus in tot dictoria adversus Augustinianam sententiam prorumpit. Non est ergo, cur diutius in his ponderandis teratur tempus. Provoco tantummodo accusatorem, ut certis nostrorum librorum monstratis locis, ostendat doceri à nobis quod timor servilis peccatum sit, reddatque hominem hypocritam ac pejorem: doceri quod timor ille non sit bonus animi motus, ac supernaturalis: doceri quod deficiente charitate fides, spes, & alia virtutes deficiant, simulque cum amore pereunte depereant: doceri quod peccaminosa sint actiones quæ non sunt ex charitate, atque sine ista charitate nec bonus timor, nec Christiana fides, nec timor utilis & supernaturalis inveniatur. Cum enim hæc adversarius non demonstraverit, sed ex cap. 2. §. 5. primæ dissertationis evidenter sit à nobis defendi oppositum; perspicuum esse arbitramur, quod hac in parte ipsiusmet iudicio aut iniquus, aut stupidus criminatur appearat.

Illud vero, in quo cubare æquivocationem dixi, est, à Bajanistis commendatori timorem, & adscribi vitium timenti, quotiescumque à benevolo amore timor ipse non oritur, sive quando timor non est initialis, aut filialis. Nam si sensus sit esse vitium in timente, quia timet, atque ad timendum incitat à culpabili cupiditate; dogma Bajanum, & damnatum esse profiteor. Si autem sensus sit, esse vitium in timente, quia etsi habeat timorem bonum, non ex cupiditate ortum, sed Spiritu Sancto movente excitatum, tamen habens servitatem, quæ mala est, & nondum accedens ad charitatem, magisque timens peccatum, quam culpam, facit rem bonam non bene, qua in re defectus charitatis non inficit timorem, quia non est finis, neque causa efficiens timendi, ut explicavi §. proxime praecedenti num. 15. si, inquam, hic sensus sit, non est dogma Bajanistarum, sed Augustinianum atque orthodoxum. In hac autem sententia qui adesse putat petitionem principii, profecto quid sit petitio principii prorsus ignorat. Ceterum neque id verum est, inter Catholicos

licos & Bajanistas nullum esse dubium, an timor servilis in se consideratus sit omnis peccati expers, ut effutuit Anonymus. Nam si timor iste juxta Bajum oritur à culpabili cupiditate, si non est bonus animi motus, si est peccaminosus; quomodo in se consideratus est omnis peccati expers? Non ita ratiocinantur doctissimi Galliarum Antistites, qui Bajanum, & Quesnellianum dogma hoc esse pronuntiaverunt, *Qu'il n'y a que deux amours; la charité & la cupidité: toutes les actions ont leur source dans l'un ou dans l'autre de ces amours. Tandis qu'on est sous le règne de la cupidité, c'est à dire avant la justification & la reconciliation, toutes les actions sont corrompues; il n'y a ni foi, ni esperance en Dieu; il n'y a ni Dieu, ni Religion, où il n'y a point de charité; il n'y a nulle bonne œuvre, tout, jusqu'à la priere, est peccé, & hypocrise: les actions chretiennes ne sont point faites chretiennement, si elles ne sont faites par le motif de la charité.* In Opere item inscriptio, *Les cent & une prépositions qualifiées en détail,* hæc leguntur pagina 57. *Le système des Novateurs renferme trois erreurs principales touchant la charité. 1. Ils prétendent qu'il n'y a absolument aucune bonne action, que celles qui viennent de la parfaite charité: 2. Que là où la parfaite charité ne domine pas, toutes les actions sont dès péchez. 3. Que la vraie foi, la vraie esperance, & toutes les autres vertus chretiennes, ne peuvent subsister sans la charité; ou plutôt que toutes ces vertus ne sont rien de distinct de la parfaite charité; car dans le système de ces Messieurs, il n'est pas question d'habitudes infuses; le seule délectation dominante y fait tout en bien, & en mal, en vertu & en vice.* Similia cæteri, qui de Baji, & Quesnellii systemate pertractarunt, ut constat ex priori dissertatione. Quæstio igitur inter Catholicos, & Bajanistas agitanda, est an præter charitatem dentur aliae virtutes, an actus timoris, fidei, spei, qui à charitate non procedunt, sint effectus cupiditatis, sint intrinsecus corrupti, sint peccata; non vero an vitium sit in eo, qui absque charitate timet, credit, & sperat, quod tamen vitium actus timoris, fidei, & spei nequaquam inficiat, ut iterum, iterumque monuimus.

Instruct. dell'
an. 1714 pag.
50.

Bajan. Rediv.
pag. 129.

Sententia
Anonymi.

Agit tandem Anonymus de Verbis Apostoli 1. ad Corinth. 10. *Sive manducatis, sive bibitis, &c. & ait nihil non moliri Bajanistas, ut ex hoc loco demonstrent peccata esse, que non sunt ex motivo charitatis.* Quod, ut liquet ex di-

R. P. Berti Theol. Tom. IX.

Etis, si anonymous hoc sensu affirmet, quia defectus debitæ relationis juxta Bajum intrinsecus afficit opus, e quod ea, quæ non sunt ex charitate, oriuntur ex cupiditate culpabili; verum pronuntiat: si affirmet hoc sensu, quia defectus relationis in finem ultimum facit ut opus alias in se bonum, non sit tale spectatis omnibus circumstantiis; eos, qui id sentiunt Bajanistas accensendo, magna falsitate, majori audacia, maxima contumelia istud asserit. Quorum enim & quantorum virorum sententia ea sit, appareat ex §. 5. & ex aliis locis hujusce dissertationis. Fatetur deinceps, à nonnullis Theologis Apostolica illa verba accipi de præcepto, ab aliis solummodo de consilio: à Bajanista tamen eos dissidere, qui licet præceptum sonare putant, admittunt tamen opera in individuo indifferencia. At Bajanista non sunt viri illi doctissimi & celeberrimi, quorum nonnullos prædicto §. 5. laudavimus, Seripandus, Norisius, Bona, Macedo, alii, qui in verbis Apostoli præceptum agnoscunt, & opera in individuo indifferencia minime admittunt. Ait præterea Anonymus, Bajanistas non contendere, quod teneamus actu referre omnia opera in Deum, quia putant cum S. Thomas Opusc. de charitate art. 11. ad 2. id esse in hac vita impossibile. Sed num hoc Bajanista contendant, asserit quidem, sed non demonstrat Anonymus ac videtur ex Baji principiis consequi oppositum; siquidem quæ non sunt ex charitate, juxta Bajum ex cupiditate oriuntur necessum est; quæ autem actu non referuntur in Deum, actu ex charitate non sunt. S. Thomas vero sententiam circa opera in finem ultimum referibiliæ rejici à Bajo, scripsit pag. 100. Anonymus. Verum an id Bajanista contendant, vel non contendant, quod hoc in loco scribit Anonymus, parum aut nihil mea refert.

Fatetur deinceps Bajanismi R. auctor S. Thomam asserere, quod omnia teneamus referre in Deum virtute, non actu, & producere exemplum medici, qui colligens herbas actu intendit potionem efficere, virtualiter tamen sanitatem intendit: id, quod S. Thomas docet de charitate art. 11. à me quoque laudatus §. 5. num. 4. Verum tamen animadvertisit Anonymus, illius obligationis referendi saltem virtute omnia opera in Dei gloriam, duplēcē interpretatio duplex.

finigu-

B b 2

singulæ, virtute in Deum non relatæ, sint peccata; at Angelicum Doctorem tantum asserere, ita opera nostra in gloriam Dei referenda esse, ut omissione ejusdem relationis certis duntaxat temporibus facienda & renovanda sit peccatum: quæ duo sejunctis paragraphis aggreditur demonstranda.

Mens Augu-

Gratulor hoc in loco adversario, quod aliquantulum veritatem assequatur, ei que gratias ago plurimas, propterea quod ait, juxta S. Thomam omnia opera in Deum *saltem virtualiter* esse referenda, ita, ut opera quæ in Deum non refe-

runtur *non sint peccata*, sed omissione illius relationis certis temporibus facienda *peccatum sit*. Hoc enim est, quod nos dicimus; hoc idem, quando affirmamus ea, quæ non referuntur *virtualiter* in Dei gloriam, esse bona opera, *non bene facta*: quando dicimus, tunc vitium adesse non operis, sed *operatoris*: quando asserimus eadem opera in Deum non relata esse bona *ex officio & ratione finis proximi*, non esse bona spectata circumstantia finis ultimi; quando profitemur hujusmodi defectum relationis in ultimum finem non corrumpere *intrinsecus* opus. Quid ergo molitus est commentitia hac *Bajanissini* criminatione? Quid consecutus est, nisi universæ Theologorum Reipublicæ comprobare suam in criminando iniquitatem, suam in ponderandis aliorum operibus cæcitatem? Attamen aliquantulum aures præbeamus egregio disputatori illa duo, quæ nuperrime attigimus, demonstraturo.

Baj. rediv.
pag. 132.

Itaque non teneri nos ad referendas omnes actiones in Dei gloriam, *saltem virtute*, ita ut singula, quæ ita non referuntur, *peccata sint*, probat. 1. auctoritate S. Thomæ, qui prima 2. q. 100. art. 10. inquit, *modum charitatis*, secundum quod *actus aliarum virtutum ordinantur ad charitatem*, non cadere *sub præcepto*.

Contens. tom.
5 pag. 211.

Ad hæc ita respondeo: non desunt Theologi, etiam Ordinis Prædicatorum, inter quos Contensonus dissert. 2. de Gratia cap. 1. qui ex eodem articulo demonstrant omnia opera deliberata in Dei gloriam ita referenda esse *saltem virtute*, ut si ita non referantur, in se bona sint considerato fine proximo, sed mala sint spectato fine ultimo, eoquod operans unum præceptum implendo transgrediatur præceptum alterum diligendi Deum super omnia. Et revera Anonymo. Doctor Angelicus eodem articulo 10. in 11. p. 220. 2. corp. inquit: *Qui honorat patrem, licet*

non habeat charitatem, non efficitur transgressor hujus præcepti, Honora patrem, et si fit transgressor præcepti, quod est de actu charitatis, propter quam transgressionem meretur pænam. Quid manifestius, quam in honore parentum, si in Dei gloriam non referatur, esse rectitudinem operis, & observationem illius præcepti, *Honora patrem & matrem*, & simul vitium operatoris, scilicet, transgressionem præcepti, *Diliges Dominum Deum tuum, &c.*? Rursus eodem articulo ad 2. ait S. Thomas: *Ad 2. dicendum, quod sub præcepto charitatis continetur, ut diligatur Deus ex toto corde, ad quod periret, ut omnia referantur in Deum: & ideo præceptum charitatis implere homo non potest, nisi etiam omnia referantur in Deum. Sic ergo qui honorat parentes, tenetur ex charitate honore, non ex vi hujus præcepti, quod est, Honora parentes, sed ex vi hujus præcepti, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.* His item verbis quid proferri potest expressius? Quo ergo sensu ait S. Thomas, *modum charitatis non cadere sub præcepto?* Certe hoc sensu id Doctor Angelicus affirmat, quia præceptum non est, ut omnia referantur in Deum per *actum charitatis*; nam modum S. Thomas non appellat *charitatem virtutem sua permanentem*, sed ipsum *charitatis actum*, qui utique non est ex præcepto innovandus, quotiescumque homo operatur; sed sufficit quod præcesserit, ac *virtualiter* perseveret, eo modo, quo perseverat in medico herbâ colligente voluntas sanandi. Loqui autem S. Thomam de *actu charitatis*, aperte ejus verba commonstrant. *ACTUS charitatis*, inquit, *dupliciter considerari potest. Uno modo secundum quod est quidam ACTUS per se, & hoc modo cadit f. b. præcepto legis, quod de hoc specialiter datur, scilicet, Diliges Dominum Deum tuum, & diliges proximum tuum. Alio modo potest considerari ACTUS charitatis, secundum quod est modus actuum aliarum virtutum, hoc est secundum quod actus aliarum virtutum ordinantur ad charitatem, quæ est finis præcepti 1. ad Timot. 1. Exscriptum hoc testimonium Anonymus pag. 134. Quomodo fieri potest, ut vocabulum illud ACTUS, semel, iterumque repetitum irritortos, igneosque ejus oculos subterfugerit? Adeo modum charitatis, juxta S. Thomam in 3. dist. 36. art. 6. ad 5. plus importare, quam relationem operis in finem ultimum; importat enim quod *actus ex habitu charitatis procedat*. Certe qui *actum charitatis* ad singula bona*

Respondeatur
Anonymo. Doctor Angelicus eodem articulo 10. in 11. p. 220. 2. corp. inquit: *Qui honorat patrem, licet*

*bona opera non requirunt, multo minus
requirunt habitum charitatis.*

s. Thomas sum. 7. pag. 142. Bajan Rediv. pag. 134. Urget. At inquit Anonymus: S. Thomas præcit. quæst. 110. art. 10. ad 2. post verba superius recensita ait: *Cum ista sint duo præcepta affirmativa non obligantia ad semper, possunt pro diversis temporibus obligare, & ita potest contingere, quod aliquis implens præceptum de honoratione parentum non tunc transgrediatur præceptum de omissione modi charitatis.*

Respondetur Responsio patet ex dictis: *modus charitatis*, qui semper non cadit sub præcepto, est *actus dilectionis*. Sed hoc appellat Anonymus *inane effugium*. Cur, obsecro? Quia ait, juxta S. Doctorem, cui omnes orthodoxi consentiunt, *nullum extat præceptum referendi semper actu omnes actiones nostras in Deum, cum hoc non sit possibile in hac vita*. Quando ergo afferit S. Thomas ad præceptum charitatis pertinere, ut *omnia referantur in Deum, loquitur de relatione virtuali, non de actu*. Vult ergo præceptum referendi, *saltē virtute, omnes actiones nostras in Deum non obligare ad semper, ac consequenter non peccare homines in omnibus actionibus, quas non referunt ad Deum saltē virtute*. Oh Theologum præstantissimum! Maximam huic argumentationi vim inesse arbitratur. S. Thomas nullum ait adesse præceptum referendi *actu* deliberatas actiones in Deum. At idem S. Thomas docet referenda esse omnia in Deum *relatione virtuali*, idque pertinere ad præceptum charitatis. Ergo affirmans præceptum referendi, *saltē virtute*, omnia opera in Deum non obligare *ad semper*, loquitur de præcepto referendi opera in Deum relatione virtuali. At mihi videtur oppositum hac ratiocinatione concludi: nam si juxta S. Thomam tenemur referre actiones omnes in Dei gloriam *relatione virtuali*: igitur quando ait non extare præceptum semper referendi singulas actiones in Deum; *de relatione actuali, non de virtuali, ad quam tenemur*, erit accipiens. Num vero hæc, an praecedens ratiocinatio sit firmior, puerilis dijudicandum committo, qui imbuuntur primis dialecticæ rudimentis. Apertissimum deinde est, S. Thomam modum *charitatis* appellare *actum dilectionis*; ideoque dum ait non transgredivi præceptum de omissione modi charitatis, non de virtuali relatione locutum esse, sed de *actuali*, cuius utique præceptum non semper obligat.

Complura alia ex S. Thoma adversarius noster producit, quæ cum ejusdem sint generis, quam brevissime expediam. Principio ait, ea verba, *Omnia in gloriam Dei facite, juxta Doctorem Angelicum in 2. dist. 40. artic. 5. ad 7. continere præceptum si negative accipientur, ut sensus sit, Nihil contra Deum faciat;* quamquam & ipse Anonymus præceptum agnoscit, quatenus certis quibusdam temporibus intentio sit renovanda, cuius vi actiones subsequentes in Dei gloriam referri censeantur, non quatenus hujus relationis defecūt actiones illæ *sint peccata*. Repetit meridiana luce clarus esse, præceptum referendi, *saltē virtute*, actiones in Deum *esse affirmativum*; cumque affirmativum sit, obligare duntaxat certis quibusdam temporibus. Adhæc Doctor Angelicus constanter docet, omnia infidelium opera non esse peccata. Videatur 1. 2. qu. 10. artic. 4. in 2. sent. dist. 41. qu. 1. art. 2. ad 1. in 2. 2. qu. 10. art. 4. ad 2. in 3. dist. 41. qu. 1. art. 2. ad 2. in 2. dist. 4. qu. 1. art. 2. in Corpore, & ibidem ad 4. in Epistolam ad Rom. cap. 14. lect. 3. in 2. dist. 41. quæst. 1. art. 2. ad 1. aliisque in locis bene multis; quæ idem Anonymus diligenter, & accurate (non enim in iis, quæ commendationem promerentur, à nobis debita laude defraudabitur, tametsi ea, quæ in omnium Thomistarum Voluminibus scripta sunt, exscribere non multum operis, & acuminis postule) diligenter, inquam, & accurate collegit; concludens juxta illibatam Sancti Thomæ doctrinam omnia, quæ in Deum actu, seu virtute non referuntur, non esse peccata.

Ego quidem omnia ea, quæ S. Thomas his, aliisque in locis docet, summa prosequor veneratione, atque fateor omnia infidelium opera non esse peccata, id est à cupiditate non oriri & corrumpi; pluraque bona ex objecto, ex fine proximo, necnon ex principio naturæ indito ab eisdem infidelibus fieri profiteor: sed quod ea sint bona *undique*, quando nullam fidem, nullamque gratiam presupponunt, & in finem ultimum non referuntur, nego; & nego id tradi ab Angelico Præceptore. In 2. enim sent. dist. 40. art. 5. ad 7. post verba ab Anonymo exscripta pag. 136. sequuntur hæc alia, ab ipsomet Anonymo producta pag. 156. *Si autem intelligatur affirmative, hoc potest esse dupliciter, aut ita quod actualis relatio in Deum sit conjuncta actioni nostræ cuilibet, non quidem in actu, sed in virtute, secundum quod virtus*

virtus primæ ordinationis manet in omnibus actionibus sequentibus, sicut & virtus finis ultimi manet in omnibus finibus ad ipsum ordinatis, & sic adhuc præceptum est, &c. Vide supra §. v. num. 4. Hoc itaque in loco agnoscit S. Thomas præceptum referendi actiones omnes in finem ultimum *relatione virtuali*. Præceptum autem referendi omnia in Deum est *affirmativum*, nec obligat *ad semper*; quoniam necessum non est, ut omnes, & singulae actiones referantur in gloriam Dei *dilectione actuali*, sed sufficit ut intentio referendi omnes actiones in Deum ita frequenter iteretur, *ut censeatur moraliter perseverare, atque ita in omnes & singulas actiones nostras virtualiter influere*: quam sententiam Adversarius noster pag. 157. ait omnino recedere à Bajanismo, tametsi parum constans, sibique aperte repugnans pag. 138, scripsérat de Novatoribus: *Contendunt enim relationem virtualem illam esse, qua actiones nostras referimus in Deum virtute aliquujus voluntatis præcedentis, quaquamvis transierit, moraliter tamen per severat.* Non opus est, ut repetamus ea, quae de præcepto affirmativo, & objecione illinc petita, à nobis, atque à nostratis dicta fuere. Videatur Piete tom. 2. pag. 32. Fridericus Gavardi tom. 4. pag. 314. Joannes Libens qq. selectar. pag. 10. Reliqua paucis solvuntur. Enimvero S. Thomas 1.2. qu. 10. art. 4. scribens de infidelibus, *Bona opera, ad quæ sufficit bonum naturæ, aliquâliter operari possunt.* Consulto ait, *Aliqualiter*; nam infideles efficere possunt opera, quæ bona sint secundum rationem inferiorem, & comparate ad finem proximum; non autem quæ, si gratia careant, sint bona secundum superiorem rationem, & respectu ultimi finis. Adeo eo loci S. Thomam demonstrare, quod omnia infidelium opera non sint peccata exemplo Cornelii, cujus elemosynæ Deo acceptæ erant; cum tamen Cornelius non sine aliqua fide donaret, ut alibi diximus cum Augustino de Prædest. SS. cap. 7. num. 12. Item in 2. sent. dist. 41. qu. 1. art. 2. ait S. Thomas, dari *absque fide bona opera*; sed inquit eadem opera esse bona respectu *aliquujus boni connaturalis*, non respectu *finis ultimi supernaturalis*, addens eadem opera non esse mala, sed solum esse *deficientis bonitatis*: idque in iisdem locis ab Auctore Bajanisni productis p. 140. Ulterius qui legerit S. Thomam eodem art. 2. percipiet, recte ab eo distingui actus bonos *ex proportione ad debitum objectum*, & actus bonos *ex debita commensuratio-*

ne circumstantiarum; actus autem bonos primi generis, non alterius, in infidelibus confiteri. Pari ratione 2. 2. qu. 23. *s. Thomas* art. 7. ad. 1. ita loquitur Scholarum *tom. 6 pag. 134. 2.* Angelus: *Sine charitate potest quidem Tom. 11. pag. 2. 2. pag. 55. 2.* tamquam perfecte bonus, quia *debet debita ordinatio ad ultimum finem*; atque ad 2. Cum finis se habeat in agibilibus, sicut principium in speculabilibus; sicut non potest esse simpliciter vera scientia, si desit recta estimatio de primo, & indemonstrabili principio: ita non potest esse simpliciter vera justitia, aut vera castitas, si desit ordinatio debita ad finem, quæ est per charitatem, quantumcunque aliquis se recte circa alia babeat. Ex quibus omnibus, præsertim si addantur ea, quæ ex S. Thoma §. 5. num. 4. præmisæ, inferri contendo Doctorem Angelicum in ea fuisse sententia, quæ asserit opera moralium virtutum, quæ in Deum non referuntur, esse bona *aliqualiter*, non *simpliciter*: ex proportione ad objectum, non *ex commensurazione circumstantiarum*: ex suo genere, non perfecte, seu spectata debita ordinatione *ad finem ultimum*; quæ omnia iisdem S. Thome verbis expressa sententiam continent nostram §. 6. explanatam. Hæc tamen intra limites quæstionum Scholasticarum, non intra fidei dogmata comprehendantur; cum de relatione operum in Deum, & de mente S. Thome diversi diversa sentiantur: nec alio fine in his diutius morandum esse putavi, nisi ut Anonymus intelligeret, non proinde à se causam obtentum iri, si de unius S. Thome sensu nobiscum conflictaretur.

In postremo tandem primæ partis pa- *Bajan. Redit.*
ragrapho Anonymus demonstrare niti- *pag. 147.*
tur juxta mentem S. Thome nobis talem *Ni situr Ano-*
obligationem incumbere, ita omnia ope- *nymus ali-*
ra in gloriam Dei referendi, ut omisso- *quid ex s.*
illius relationis certis temporibus facien- *Thoma de-*
dæ & renovandæ sit peccatum. Id pro- *monstrat.*
bat, quoniam S. Thomas q. de charitate
art. 11. docet omnes teneri ad referenda omnia opera *virtute in Deum*, *qua intentio finis principalis virtute manet in finibus secundariis*, ut intentio sanitatis virtute perseverat in medico herbas colligente ad conficiendum medicamentum. Demonstrat deinde *aptitudinem*, quam habent opera ut referantur in Deum, confituerent actum indifferentem *in specie*, nec esse illam *relationem virtualem*, quam exigunt S. Thomas nullos actus admittens indiferentes *in individuo*, ideoque *aptitudinem* illam non sufficere ad implendum præceptum, quo omnes adstringimur, refer-

s. Thomas
toni. xi. p. 2.
pag. 26.

Aug. tom.
10 pag. 793.

referendi *salem virtute* omnia opera in Dei gloriam. Solvens præterea Anonymus loca quædam, quæ aduersus sententiam suam militare videntur, in quibus Sanctus Thomas loquitur de *relatione habituali*; inquit hanc sufficere ad excludendum peccatum mortale, non ad implendum præceptum referendi actiones nostras in gloriam Dei: quæ itidem vera sunt, mihique probantur. Deinde ait unumquemque, cum primum ratio-nis usum adeptus est, debere sese ordinare ad debitum finem, & elicere actum amoris Dei super omnia: hunc actum etiam ab infidelibus ita renovandum, ut censeatur moraliter perdurare; si id infideles omittant, hanc omissionem peccatum quidem esse, sed non vi-tiare singulos illorum actus: amorem, ad quem fideles tenentur, esse amorem charitatis, & supernaturalem: peccata non esse actiones illas, quæ in Dei glori-am non referuntur, si tamen sint refer-biles: relationem virtualem necessariam esse, ut satisfiat præcepto referendi omnes actiones in Deum, sed immunes esse à peccato, quæ in Deum sunt refe-ribiles, & nulla prava circumstantia vi-tiantur: non omnia, quæ non fiunt ex motivo charitatis, fieri ex motivo cupiditatis & esse peccata: peccata item non esse omnia opera infidelium, quæ ex motivo charitatis non fiunt; ac pariter peccata non esse actus fidei, timoris, & spei, necnon actus moraliter bonos, et si non orientur à charitate. Recte hac omnia. Querit tandem quando, & quo-ties teneamus elicere actus charitatis, quibus omnia referantur in Deum; ac quibusdam premisis ait nonnullos Theo-logos afferere intentionem iterandam esse, ut censeatur moraliter perdurare, si tamen non iteretur, hoc peccato omissionis non vitiari alias actiones: existi-mare aliquos, quod illa intentio morali-ter perseveret, donec retrahatur, aut con-trario actu, aut peccato letali: at retrahari non solum explicite per actum op-positum, verum etiam implicite, quando scilicet prioris intentionis nullum in mente operantis extat veltigum: fre-quenter actus charitatis repetendos esse; quoniam in nobis & extra nos multa o-currunt, quibus à Dei amore retrahimur, cuiusmodi sunt concupiscentia, diabolus, mundus: præfiniri non posse quo-ties, & quando actus charitatis sint re-novandi; sed idem esse de hac re quæ-re, ac si quereretur, quanta requira-tur lignorum copia ad ignem alendum, ut jugiter ardeat: enormiter proinde illos aberrasse, qui aut semel in vita, aut

singulis quinquenniis, aut quando non habemus aliam viam, qua justificari pos-simus, nos teneri ad actum dilectionis Det affirmaverunt: quorum laxitatem Innocentius Papa XI. anno 1679. die 1. Martii proposit. 5. 6. & 7. perfstrinxit. Atque his etiam pollice utroque subscri-bimus.

Doctrina
Anonymi &
Augustinianum.

Universorum nunc oculos, judicium que compello, ipsumque Anonymum paragrapho scripta cum doctrina Augustinensium, ejusdem quoque Fulgentii Bellelli, quem infamat tanquam omnium Bajanistarum deterrimum, conferat ali-quantulum. Ait auctor *Bajanismi* pag. 147. *Constans est D. Thomæ doctrina, homines teneri omnes actus suos in Dei gloriam, vel actu, vel virtute referre. Quod eos semper referant actu, juxta mentem D. Thomæ, hoc non est in bac vita possibile: quod autem talis incumbat obligatio, omnia scilicet opera ad Deum referendi saltem virtute, ita ut omissionis illius relationis certis temporibus facien-dæ & renovandæ sit peccatum, hoc ex-presse afferit S. Doctor: & Fulgentius Bellelli ait de modo Rep. tom. 1. pag. 339. Porro si actu explicito charitatis semper referre non est possibile, si habitualiter non satis est; & aliunde ut innoxie vivamus, in Deum ultimum finem refe-rendum est omne opus, quoniam pacio id siet? Respondet Doctor Angelicus suffi-cere, si referatur virtualiter. Profert ibidem auctor *Bajanismi* in sententia sua confirmationem quæ scribit S. Thomas q. de charitate art. 11. & profert ibidem Fulgentius Bellelli eadem Ange-lici Doctoris verba. Scribit auctor Ba-janismi proxima pag. 148. requiri ad re-lationem virtualem, ut intentio præ-cedens maneat virtute in cæteris operibus: & scribit Fulgentii Bellelli proxima pag. 340. requiri ad relationem virtualem, ut præcedens ordinatus dilectionis actus, qui statim temporibus præcedere debuit, nisi retrahetur, moraliter perseveret. Repetit auctor *Bajanismi* pagina 150. & 151. non sufficere relationem habitualem, ut impleatur præceptum referendi actiones nostras in Deum: & repetit Fulgen-tius Bellelli pag. 339. & sequentibus, *Habitualis charitatis ordo, qui dicitur subjecti, præcepto referendi omnia in Deum implendo satis non est.* Advertit scriptor *Bajanismi* propter solam omissionem vir-tualem omnes & singulas actiones non esse peccata: & animadvertis Fulgentius Bel-lelli p. 338. illam omissionem non facere, ut cuncta opera corrumptantur à cupiditate,*

tate, quia opus non inquinatur à malitia
cruæ, nisi ex illa procedat. Affirmat
auctor Bajanistæ pag. 159. non deesse
Theologos qui existimant, quod relatio
actualis moraliter perduret, donec retrah-
etur, aut contrario actu, aut peccato
lethalis; quam sententiam ipsenon solum
probat, sed ulterius requirit, ut prioris
intentionis aliquod extet in mente vesti-
gium: & affirmat Fulgentius Bellelli
pag. 341. præcedentem actum, quo omnia
in Dei gloriam sunt referenda, non re-
tractari, nisi aut contrario actu, aut pec-
cato lethalis; atque adversario benignior
ait videri sibi in rigorem propensam op-
inionem illorum, qui actus charitatis cre-
bro iterandos esse definiunt, magis, quam
faciat Anonymus, recedens à Bajanistis.
Demum Bajanistæ auctor inquit pag.
160. enormiter errasse, qui propositiones
ab Innocentio Papa XI. datu[m]as au[er]si
sunt in medium adducere, exscriptis pro-
positionibus 5. 6. & 7. & Fulgentius Bel-
lelli pagina 336. scriperat: Erraverunt
autem, qui hominem nullo unquam vita

sua tempore ad actum charitatis præcepto
obligari dixerunt; aut semel tantum in
vita; aut singulis solis rigorose quin-
quenniis; aut eo duntaxat tempore, quo
justificari tenetur: qui quidem errores
ab Alexandro VII. num. 1. & Innocen-
tio XI. num. 5. 6. & 7. proscripti, dili-
genter cavendi sunt.

Habes, lector, cur scripta ab Anony-
mo in posteriori paragraphe non refuta-
verim; quia scilicet nostratum senten-
tiae non adversantur, sed scriptis Fulgen-
tii Bellelli similia sunt, ut ovum ovo, ut
apes apibus, ut gutta guttae, ut facies
cujusdam viventis Episcopi faciei Episco-
pi Irenensis. At crederes Anonymum in
hac de operum relatione in Deum Au-
gustiniana, imo suam sententia, nobis,
eidemque Fulgentio Bellelli pepercisse?
Falleris: in hoc quoque nos Bajanistas
esse conqueritur; qua autem de causa,
& an recte, vel inique, paulo post com-
monstrabo.

C A P U T II.

*In libris, quos inscripsi, De Theologicis Disciplinis, errores
Baji circa distinctionem duplicis amoris, circa infidelium opera
& Philosophorum virtutes, circa vires liberi arbitrii, ope-
rumque illorum, quæ in Deum non referuntur, rectitudinem
atque honestatem, perspicue & expresse refutari adversus
Anonymum demonstratur.*

Manifestum arbitror ex quinque pri-
oribus dissertationis hujus para-
graphis, in quo situm sit dogma
Bajanistarum circa ea omnia, quæ adver-
sarius extremo & inani conatu Augusti-
nianis Theologis, quorum sententias nos
accurate, diligenterque perscrutatos fuiss-
e jam constat, eadem mordacitate, at-
que cadem fallaciloquentia objectat.
Et si vero aequivocationes ejus singulas,
curtam ac miserrimam eruditio[n]em,
crassissimam eorum, quæ de Bajo à cele-
berrimis Theologis scripta sunt, igno-
rantiam, & supinam in qua verfatur
principiorum nostrorum incitiam, dete-

gere, patefacere, & sis, deque subver-
tere non prætermisi; ne tamen me ex-
haustum, fraudumque viribus, & nisi ra-
tionum pondere, gravissimo tamen, &
intolerabilis convitorum onere oppres-
sum esse sibi met persuadeat, prosequor
ad finem usque certamen; ne auctor,
qui, ut de Helvidio aiebat Hieronymus,
loquacitatem facundiam existimat, & ma-
ledicere omnibus bone conscientiae signum libri ad.
arbitratur, audeat quasi de sublimi loco Helvidium
in totum orbem ferre sententiam, affir-
mans me tandem superatum turpissimum
fugam arripuisse, & quem veritate non
potest, tenter rursus lacerare convitū.

Vindicantur
libri de di-
sciplinis
theologicis.

§. I.